

Patentno pravo, 1925.

Sadržaj

Prvi dio

Općenito

§ 1. Pojam patenta i patentnog prava

§ 2. Sadržaj, svrha i trajanje patenta i patentnog prava

§ 3. Patentni registar

§ 4. Postupak kod podjeljivanja patenta

§ 5. Vrela patentnog prava

1. Općenito

2. Pravno uređenje patentnog prava u Hrvatskoj, Sloveniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori

3. Međunarodna zaštita patenta

§ 6. Patentne oblasti

Drugi dio

Uređenje patentnog prava u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca

§ 7. Vrela patentnog prava

§ 8. Pojam patenta

§ 9. Sadržaj patentnog prava

§ 10. Dopunski, zavisni i tajni patenti

§ 11. Postupak kod podjeljivanja patenta

§ 12. Patentni registar

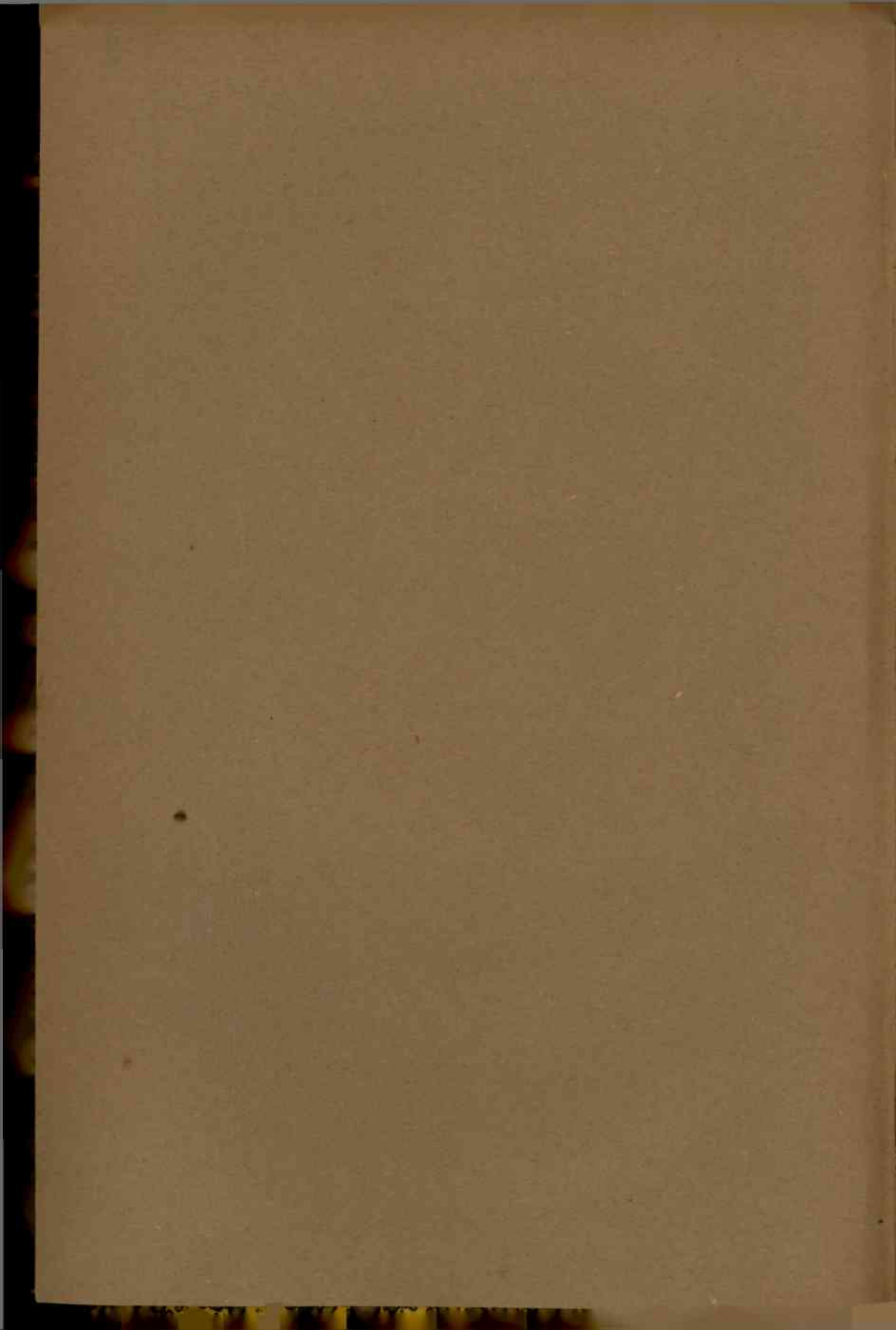
§ 13. Trajanje i prestanak patenta

§ 14. Oспорavanje patenta

§ 15. Patentne oblasti

§ 16. Tužba na ustanovljenje (izazivačka parnica)

§ 17. Povrede patentnog prava

PROF. DR. EUGEN SLADOVIĆ

БИБЛИОТЕКА
Министарства Правде
Бр. ~~2230~~

PATENTNO PRAVO

Уведено у нови инвентар бр. ~~2230~~
1 Јануара 1942 год.
Београд.

32497

ZAGREB 1925.

TISAK ZAKLADE TISKARE NARODNIH NOVINA.

PRVI DIO.

Općenito.

§ 1. Pojam patenta i patentnog prava.¹⁾

(1.) Pod patentom²⁾ razumijeva se pravo, koje određenom izumitelju (pronalazniku) ili njegovim pravnim nasljednicima daje država pismenom ispravom (patentna isprava), a ovlašćuje ga na isključivo iskorišćavanje njegovog izuma (pronalaska) kroz određeno vrijeme. Na osnovi toga prava može vlasnik patenta treća lica posve isključiti od proizvodjenja i iskorišćavanja prijavljenog i po državi zaštićenog izuma (pronalaska)³⁾.

Dva gledišta određuju svrhu i sadržaj pat. prava, i to: a) zaštita izuma u korist izumitelja i b) unapređenje domaćeg obrta i industrije. Izumitelju, koji je svojim izumom prvi dao konkretnu formu određenom gospodarskom dobru, treba naime osigurati njegov pravni posjed i uživanje. To se događa na taj način, da mu se zakonom jamči tečajem određenog vremena isključivo iskorišćavanje toga dobra.

Patentno pravo je skup pravnih propisa, koji uređuju odnose, koji se tiču patenta.

Patentno pravo obuhvaća u glavnom zaštitu patenta, koju jamči država izumitelju (njegovom pravnom nasljedniku) kroz određeno vrijeme.

Općenito može se ustanoviti, da zaštita patenta odgovara postulatima pravednosti. U individuumu, koji živi u pravnom poretku, koji

¹⁾ Beck R. v. Managetta: »Das österr. Patentrecht«. Berlin 1893 — Mittler: »Beiträge zur Theorie des Patentrechtes«. Berlin 1894. — Zoll: »Privatrechtliche Studien aus dem Patentrechte«. Grünhut (Wiener) Zeitschrift XXI. svezak. — Beck R. v. Managetta: »Das neue österr. Patentrecht«. Wien 1897. — Munk: »Das österr. Patentgesetz«. Wien 1897. — Abel: »Die Rechtsgemeinschaft im Patentrechte«. Wien 1901. — J. Kohler: »Handbuch des Patentrechtes« 1900. — Josef Kohler: »Urheber, Patent-, Zeichenrecht Versicherungsrecht und Rechtsverfolgung«. Halle a. d. S. 1910. — Handwörterbuch der Staatswissenschaften. Herausgegeben von Dr. J. Conrad et Cons VI. Bd. Jena 1910., str. 1014—1023.

²⁾ Patent dolazi od latinske riječi: pateo, 2 (verb.) = biti otvoren, prohodan, pristupačan, očevidan, vidljiv; patens (adj.) = otvoren, očit.

Muret Sanders enzyklopädisches engl.-deutsch- und Deutsch-engl. Wörterbuch. Theil I. Von B. Klatt. Berlin — Schöneberg 1908., str. 106.

Patent znači prema tome littera patens = otvoreno pismo (Fr. L. K. Weigand: »Deutsches Wörterbuch« Zweiter Band. Giessen, 1910., str. 385).

³⁾ Dr. Paul Beck R. v. Managetta: »Patentrecht« (Oesterreichisches Staatswörterbuch. Dritter Band. Wien 1907., str. 771).

se osniva na današnjem našem stajalištu zaštite i čuvanja prava privatnog vlasništva, usađen je osjećaj, da je izum, kao produkt duševne energije određenog lica, vlasništvo izumitelja.

Protiv toga prigovora se često, da se izumiocima ne mogu upisati u zaslugu izumi, koje oni pronađu, jer da oni navodno samo iskorišćuju tehnički progres, znanstveni rad i dotadanje istraživanje onih znanstvenih radnika, koji su već unijeli u različite oblike svoju erudiciju, spremu, tegotni istraživački rad, a često i velike novčane žrtve. S mnogih strana prigovora se dalje podjeljivanju prava prioriteta izumiteljima i za to, što svaki stepen kulture i civilizacije već sam sobom stvara iz sebe nove izume povodom novih potreba, koji se osnivaju na dugom nizu naučnog rada od mnogo generacija. Smatra se naime neopravdanim, da izumitelj dobiva određena beneficija, koja su vezana s pravom patenta, dok istraživači i naučni radnici, koji su svojim naučnim radom zapravo pripremili terrain određenom izumu, ne dobivaju od toga nikakvih koristi.

Protiv tih prigovora ističe se, da se izumi, koji se patentiraju, vrlo rijetko iznalaze slučajem, nego su u pravilu plod istraživanja i rada, koji je spojen često s mnogo pokusa, neuspjeha i troškova te da izumitelj, i ako se — naravno — služi progresom i rezultatima savremene nauke, — koja je opće dobro čovječanstva, — u svoj izum unosi i svoje duševne elemente. Posve je naravno, da se kod izuma u pravilu radi o upotrebi i kombinaciji naravnih sila, koje su već i u starom vijeku bile poznate, ali je njihovo praktično iskorišćavanje omogućeno tek u novije vrijeme.

Prigovori, koji se iznose protiv zaštite patenta uopće, ne tiču se međutim u pravilu patenta (patentnog prava) kao takvog, nego samo patentnog zakonodavstva (njegovih nedostataka). Naročiti prigovori stavljaju se na načinu podjeljivanja patenta, i to osobito sistemu prijave.

Pravo patenta potiče i opći napredak čovječanstva, jer materijalne koristi, koje donosi izumiocu podstrekuju uvijek nove misli i radnike na dalji rad. Potom se vidi, da i narodno-gospodarsveni interesi traže, da se pravom patenta izumicu osigura ubiranje plodova njegovog rada. U protivnom događaju dopali bi ti plodovi kao zreli plod bez truda i muke općenitosti i pojedincima, koji bi se tako obogaćivali od tuđeg rada. Spretni pojedinci bezobzirno bi iskorišćavali takve izume, a izumitelj izgubio bi redovito sav uloženi trud i novac.

Kad bi se stalo na stajalište, da izumitelje ne treba zaštićivati nikakvim povlasticama, manje bi se ljudi bavilo nezahvalnim i tegotnim radom iztraživanja, dotično sakrivali bi svoje izume i nastojali ih potajno iskorišćavati. Od toga bi onda imao korist isključivo izumitelj, jer potajni izum ne bi stajao pod javnom zaštitom i javnim nadzorom, a smrću izumitelja izgubio bi se i izum. Praktički opazilo se to u Njemačkoj, u kojoj je prije donošenja patentnog zakona od 25. svibnja 1877. bila zaštita patenata vrlo nedostatna. Posljedica toga bila je, da su njemački izumitelji svoje poslovanje prenašali u inozemstvo tako, da su iskorišćavanja pronalazaka njemačkih izumitelja preuzimali Englezi i Amerikanci, a njemačka industrija nije mogla podnijeti inostranu konkurenciju.

Zato se može opravdano kazati, da pravo patenta podiže narodno-gospodarstveno stanje države mnogo više nego je to slučaj u državi, koja to pravo ne priznaje, nego pušta izumitelju da potajno iskorišćuje svoj izum, a svim ostalim licima da crpe koristi, ako slučajno saznaju za njegovu tajnu. To se naročito opaža u velikim industrijalnim državama (Francuska, Njemačka, Velika Britanija⁴⁾), Sjedinjene Države Sjeverne Amerike), u kojima su izdani nebrojeni patenti, a koje su do svog procvata u mnogom pogledu došle baš radi svoga pat. zakonodavstva.

(2.) U teoriji sporno je pitanje o biću i naravi patentnog prava.

(a) Pravna nauka o patentnom pravu nije još došla do jedinstvenog shvaćanja o biću prava patenta ni o njegovoj suštini, i ako je to pitanje od odlučne važnosti za ispravno prosuđivanje pravnih pitanja, koja su s tim u vezi.

U historičkom razvoju patentnog prava može se s obzirom na njegov pravni osnov istaknuti, da je najstariji patentni zakon od 2./11. 1623. u Engleskoj smatrao pravo podjeljivanja patenta pravom milosti vladara (krune), a sam patent monopolom (privilegijem).

Tek francuskoj jurisprudenciji uspjelo je ishoditi priznanje samostalnog prava na zaštitu izuma, koje pripada izumitelju. Slijedeći tadanji pravac Rousseau-ove nauke o »contract social« (1762.), nastala je teorijá ugovora, koja je patent smatrala društvenim ugovorom, koji je izumitelj sklopio s državom. Prema tom ugovoru otkriva izumitelj državi svoj izum, a država preuzima na sebe dužnost da ga zaštiti u njegovoj isključivoj uporabi kroz određeno vrijeme. Toj se teoriji prigovara, da tu fali bitna pretpostavka za ugovor (pogodbu) uopće, koja pretpostavlja slobodnu izjavu volje (odluke)⁵⁾.

Iza francuske revolucije (1791.) raširila se teorija o pravu umnog vlasništva, prema kojoj se izum smatrao umnim vlasništvom izumitelja,

Teorija privilegija ostala je dugo na snazi; mnogi teoretičari⁶⁾ i patentni zakoni smatrali su patent privilegijem.

Novije pravo, koje je usvojeno i u našem pat. pravu, razlikuje se od starijeg instituta privilegija. Ako se naime radilo o privilegiju, moralo se uzeti da opstoji pravo tako dugo, dok je opstojao privilegij, a utrnulo je tek nakon ukinuća privilegija. Prema novijem pravu ne opstoji patentno pravo već a priori i smatra se eventualno podijeljeni patent od početka ništetnim, ako uopće ne predleži nikakav izum (pronalazak).

(b) Starija nauka smatrala je patentno pravo nekon vrsti vlasništva (umno vlasništvo)⁷⁾.

⁴⁾ Zaštita patenta opstoji od godine 1623.

⁵⁾ § 869. o. gr. z. — Adolf Rušnov i Dr. Posilović: »Tumač općemu austr. građan. zakoniku«. Knjiga druga. Zagreb. str. 279. — Dr. Ivan Maurović: »Nacrt predavanja o općem privatnom pravu« Prva knjiga. Opći dio. Drugi svezak. Zagreb 1922., str. 98. — Otto von Gierke: »Deutsches Privatrecht«. Dritter Band: »Schuldrecht« München und Leipzig 1917., str. 116.

⁶⁾ Dr. J. Krainz: »System des österreichischen allgemeinen Privatrechtes« (Herausgegeben und redigiert von Dr. L. Pfaff und vollständig umgearbeitet von Dr. Ehrenzweig. I. Band. Wien 1913., str. 377).

⁷⁾ U njemačkoj nauci naročito Klostermann (Urheberrecht und Verlagsrecht, str. 4.), glede francuske nauke Zachariá: »Französisches Privatrecht, I. svezak § 193.

To stajalište zabačeno je u novije vrijeme⁸⁾, ali ni novija nauka nije na čistu, što bi trebalo postaviti mjesto konstrukcije umnog vlasništva.

Neki pisci⁹⁾ vide u patentnom pravu samo refleks pozitivnih zaštitnih norma (t. zv. apsolutno pravo bez prave sadržine).

Teorija, prema kojoj je patentno pravo samo refleks pozitivnih zaštitnih norma, izvodi svoje zaključke iz netjelesnosti predmeta prava, izvađajući da je i pravo bez sadržine. To shvaćanje nije u skladu s faktičnim činjenicama, jer sadržina prava sačinjava vlast izumitelja nad izumom (predmetom prava), koji je kao ideja netjelesna stvar, ali se pravno ipak prikazuje kao stvar, koja faktično postoji.

Drugi¹⁰⁾ pisci stavljaju težište patentnog prava u autorstvo te ga smatraju pravom ličnosti (Persönlichkeitsrecht).

Prema Allfeldu¹¹⁾ »ist das Urheber- und Erfinderrecht in der Person wurzelnde, auf die Tatsachen geistigen Schaffens sich gründende, ausschliessliche Recht, darüber zu bestimmen, ob wie und zu welchen Zwecken das Ergebnis dieses Schaffens anderen kundgegeben, und ob und wie es insbesondere wirtschaftlich verwertet werden solle«.

Ta teorija polaze važnost na autorstvo, a polazi sa stajališta prava kao prava ličnosti. Tu valja istaknuti, da se i u patentnom pravu nalazi lična strana¹²⁾, no ta teorija posve pušta s vida imovinsku stranu toga prava, koja je ipak najvažnija.

Novija teorija zastupa stajalište, da izumitelju pripada posebno imaterijalno pravo, koje ga ovlašćuje, da može svoj izum iskorišćavati i treća lica od toga isključiti, a država mu u tome pruža kroz određeno vrijeme potpunu zaštitu¹³⁾.

⁸⁾ Dr. Anton Randa: »Das Eigenthumsrecht«. Leipzig 1893., str. 55: »Ebensowenig haben Erfindungs-Privilegien, welche dem Erfinder das Recht auf den ausschliesslichen Gebrauch und die Verwerthung seiner Entdeckung, Erfindung oder Verbesserung sichern, die Natur des Eigenthumsrechtes. Auch hier erscheint die Verletzung dieser ausschliesslichen Befugniss durch Nachmachung oder Nachahmung oder durch Verschleiss der nachgemachten Gegenstände als eine strafbare Handlung, welche zum Schadenersatz verpflichtet«. Protiv toga naročito: Kohler (»Archiv für civil. Praxis« svezak 82, str. 141. i 166.).

⁹⁾ Laband, Staatsrecht. II. svezak, § 79.

¹⁰⁾ Gareis (Busch Archiv sy. 35, str. 135. i Rechtsenzyklopädie u. Methodologie, 1915., str. 77.).

¹¹⁾ Phillip Allfeld: »Urheber- und Erfinderrecht«, Enzyklopädie der Rechts- und Staatswissenschaften, Abtheilung Rechts-wissenschaft, Von E. Kohlrausch und W. Kaskel, Julius Springer, Berlin 1923. — Archiv für die civilistische Praxis zugleich Fortsetzung des Archivs für bürgerliches Recht, Herausgegeben von W. v. Blume (Ph. Heck, M. Rümelin) A. B. Schmidt, 3 Band I Heft. Der ganzen Folge 123 Band, Tübingen 1924., str. 111.

¹²⁾ Josef Kohler: Urheberrecht str. 3.—21.

¹³⁾ Dr. Paul Beck R. v. Managetta: »Patentrecht« (Oesterreichisches Staatswörterbuch, Dritter Band, Wien 1907., str. 772.) »...die Urhebertheorie... gestaltet das Erfinderrecht zu einem eigenartigen Rechte, bestehend in einem Rechte des Erfinders auf alleinige Ausnutzung seiner Erfindung und in einem staatlich gewährten Untersagungsrechte gegenüber dritten Personen, entspringend aus dem dem Erfinder zustehenden Rechte auf Schutz seiner geistigen Schöpfung und vom Staate dem Erfinder gewährt behufs Förderung der Industrie und behufs zeitlich begrenzter lohnender Ausnutzung der Erfindung«.

(c) U vezi s prikazom patentnog prava potrebno je spomenuti moderno shvaćanje o pravima osobnosti i o pravima na netjelesne stvari, među koje novija nauka ubraja i patentno pravo.

Prava na netjelesne stvari (res incorporales) čine pozitivno pravo određenog lica upravo kao na pr. vlasništvo, t. j. ona ne ovlašćuju samo na zabranu protiv trećih lica, nego daju ovlašteniku i pravo uživanja, jer mu je iskorišćavanje pridržano kao zasebno pravo. Okolnost, da se treća lica ne mogu i ne smiju služiti iskorišćavanjem određenog izuma, nije samo faktično stanje, nego i pravna posljedica pozitivnog ovlaštenja, koje pripada izumitelju (ovlašteniku).

Poznata je tendencija¹⁴⁾ novijih kodifikacija općega privatnog prava, kojom nastoje zadovoljiti općenitom zahtjevu, koji traži normiranje prava individualiteta (ličnosti) u njegovom socijalnom i privrednom djelovanju. Taj zahtjev traži, da se i ti pravni interesi pravnim poretom odrede kao pravna dobra i da im se pruži pravna zaštita u slučaju povrede. Moderno civilno zakonodavstvo nastoji normirati pravnu zaštitu ličnosti u njezinom socijalnom i gospodarskom djelovanju i u pogledu ličnih interesa, kojima ne pripada imovinski značaj.

Na razvoj zaštite prava ličnosti znatno je utjecala nauka o pravu naknade štete, koja se tiče imaterijalnih dobara (dommage moral). U tom pravcu opaža se upliv francuskog prava¹⁵⁾ i francuske judikature, koja je pojam »dommage« tumačila u najširem smislu i time priznala pravo na idealnu štetu¹⁶⁾. Ta načela ušla su i u neka starija zakonodavstva¹⁷⁾ te se dalje razvijala.

Na tom području priznata je dosad općenito samo jedna strana prava ličnosti, i to pravo na ime¹⁸⁾ i njegova zaštita.

Prema stajalištu nekih istraživača¹⁹⁾ treba kod ispitivanja pravne naravi zahtjeva na nošenje određenog imena u prvom redu uzeti u obzir važan interes države, jer je s imenom pojedinca državljana vezano vršenje državljanskih prava i dužnosti. — Time što je običaj označivanja pojedinih individua s različitim imenima postao sastavni dio javnog poretka, steklo je ime javno-pravni značaj, jer je javni interes tražio, da se pojedini individui kao članovi državne zajednice između sebe točno razlikuju. Zato je pravni poredak točno normirao pravo na uporabu imena i njegovu promjenu, te je zabranio samovoljnu promjenu imena.

¹⁴⁾ Hedeman: »Die Fortschritte des Zivilrechtes im XIX. Jahrhundert«. Berlin 1910. — Josef Kohler: »Bürgerliches Recht« (Encyklopädie der Rechtswissenschaft in systematisches Bearbeitung, Begründet von Dr. Franz von Holtzendorff. Erster Band. Leipzig—Berlin. 1904., str. 620.)

¹⁵⁾ Cl. 1382. code civil.

¹⁶⁾ Fischer: »Der Schaden«. 1903., str. 280 i sl.

¹⁷⁾ Švicarski zakon o obligacionom pravu od godine 1881. sadržavao je odredbu (čl. 55.), kojom je sucu dana ovlast. da izreče osudu na naknadu štete (u novcu) i u onim događajima, kad je određeno lice nedopuštenim djelima znatno povrijedio drugo lice u njegovim osobnim odnosima, a da povrijedeno lice nije moralo dokazati, da je pretrpjelo imovinsku štetu. Na taj način normiralo je švicarsko zakonodavstvo načelo o pravu na naknadu štete, koja se ne tiče imovine, nego netjelesnih (imaterijalnih) dobara.

¹⁸⁾ Dr. F. J. Spevec: »Ime u pravu«. Zagreb 1906., str. 11.

¹⁹⁾ Dr. Karl Stern: »Name«; isporodi tu navedenu literaturu (Oesterreichisches Staatswörterbuch. Handbuch der gesammten österr. öffentlichen Rechtes. Dritter Band. Wien 1907., str. 672).

Nasuprot tome mišljenju stavljen je zahtjev, da se individuumu prizna i privatno pravo na ime, i to tijem više, što je okolnost, da je određeni individuum ovlašten nositi određeno obiteljsko ime, skopčana s njegovom pripadnošću k određenoj obitelji i s konzekvencijama privatno-pravnog značaja. Austrijsko privatno pravo priznaje pravo na ime po ocu bračnoj (zakonitoj) djeci kao obiteljsko pravo²⁰⁾, dok ga glede vanbračne djece isključuje²¹⁾.

Njemačko novije privatno pravo²²⁾ izričito priznaje pravo na ime (Namenrecht) kao osobno pravo (Persönlichkeitsrecht) svakog individua i podaje mu zakonsku sankciju tako, da se može postupiti protiv svake povrede toga prava. Takav postupak može se povesti, ako se nekome uskraćuje ime, dotično ako se netko protupravno služi nečijim imenom te mu time nanaša štetu. Kao ime smatra se zakonito ime i društveno priznati pseudonim²³⁾. Novi njemački građanski zakonik od 18./8. 1896.²⁴⁾ koji je stao na snagu dne 1./1. 1900., nije usvojio načelo o naknadi idealne štete²⁵⁾, ali je nomirao pravo na ime, pravo na tužbu radi zabrane protupravne uporabe tuđeg imena i radi zabrane dalje povrede, uz uvjet, da se dokaže materijalna šteta²⁶⁾. Zaštitu imena normirao je i novi švicarski građanski zakonik od 10./12. 1907.²⁷⁾, koji dopušta tužbu radi ustanovljenja prava na ime, tužbu radi obustave povrede prava na ime i pravo na naknadu štete, ako se dokaže krivica i ako to opravdava način povrede, te konačno pravo ustanovljenja određenog iznosa novca u ime naknade. Za švicarskim ugledom povelu se i novela općem austrijskom građanskom zakoniku od 19./3. 1916., koja također je uredila zaštitu imena²⁸⁾.

Poznat je posebni pravni položaj, koji pripada imenu (firmi) u trgovačkom pravu²⁹⁾.

(d) U najnovije doba dobiva sve više pristaša teorija, koja patentno pravo smatra imaterijalnim pravom³⁰⁾ i ubraja u skupinu

²⁰⁾ § 146. o. gr. z.

²¹⁾ § 165. o. gr. z.

²²⁾ § 12. njemač. građan. zak.

²³⁾ J. Kohler: »Bürgerliches Recht« (Encyklopädie der Rechtswissenschaft in systematischer Bearbeitung. Begründet von Dr. Franz von Holtzendorff. Erster Band. Leipzig. Berlin. 1904., str. 587).

²⁴⁾ »Reichsgesetzblatt« No. 21. str. 195.—603. 607.—650.

²⁵⁾ Prigodom donošenja toga zakona stavljen je takav prijedlog, ali nije usvojen. Zusammenstellung der gutachtlichen Ausserungen zu dem Entwurf eines deutschen bürgerlichen Gesetzbuches. svezak II., str. 26. i svezak VI., str. 262.

²⁶⁾ § 823. njem. građ. zak.

²⁷⁾ Cl. 29. švicar. građan. zak.

²⁸⁾ § 43. o. gr. z. prema toj noveli.

²⁹⁾ § 10.—24. hrv. trgov. zakona zak. čl. XXXVII. : 1875. — § 11.—26. bos.-herc. trgov. zakona od 7./6. 1883. — §§ 15.—27. austrij. trgov. zakona od 17./12. 1862. — Dr. Fran Vrbanić: »Trgovački zakon. Tumač zak. čl. XXXVII. : 1875.« Zagreb 1892. str. 13. — Dr. Vilim Winter: »Trgovački zakon«, Zagreb 1912. str. 18. — Dr. Joseph Ludwig Brunstein: »Namen- und Firmenschutz im österreichischen Privat- Handels- und Gewerbe-recht«. Stuttgart 1909.

³⁰⁾ Dr. Anton Randa: »Das Eigentumsrecht mit besonderer Rücksicht auf die Werthpapiere des Handelsrechtes« Erste Hälfte. Leipzig. 1893., str. 55. — Dr. Ivan Maurović: »Načrt predavanja o općem privatnom pravu«. Prva knjiga. Opći dio Prvi svezak. Zagreb, 1919. str. 30.

prava na netjelesnim stvarima. U tu skupinu ubraja se još naročito: autorsko pravo³¹⁾, pravo uzoraka i modela, pravo žigova i t. d.

Na tom području stekao je osobite zasluge Kohler, koji je u svojim radnjama³²⁾ osnovao i izgradio teoriju o imaterijalnim-imovinskim pravima.

Dosad nije uređena direktna zaštita određene ideje, metode, teorije, principa ili sistema, nego jedino zaštita praktičnog iskorišćavanja ideje s jednom ili više točno određenih tehničkih primjena (patent), dotično zabrana usmenog ili pismenog reproduciranja određene ideje, koja je na makar kakav način publicirana (autorsko pravo).

Teorija o imaterijalnim-imovinskim pravima preuzela je od nauke o umnom vlasništvu sve ono, što je u toj nauci ispravno, a zabacila sve njezine neispravnosti.

(e) Pojava imaterijalnog prava označuje međutim samo općenito narav patentnog prava, a ne ulazi u njegovu zasebnu narav, koja ga označuje pravom osobnosti.

U teoriji smatraju neki sva pomenuta imaterijalna prava posve privatnim pravima³³⁾.

I ako se sva pomenuta imaterijalna prava prikazuju kao odnosi privatno-pravne naravi, podijeljena su mišljenja o njihovom mjestu u sistemu privatnih prava. Razlog tome leži ponajviše u okolnosti, da se uobičajeni privatno-pravni sistem temelji na rimskom pravu, a potonje ne poznaje i ne normira rečene pojave patentnoga i autorskog prava, jer ih je stvorio tek kasniji razvijeniji kulturni i gospodarski život, koji se glede zaštite patenta jače razvio tek tečajem XIX. vijeka pod utjecajem izuma na području parne sile i elektriciteta. U tomu pak leži razlog, da je načelno dosta kontraverzno, koliko se mogu načela privatnog prava jednostavno primjenjivati na pomenute pravne pojave.

Neki shvaćaju patent kao pravo na imovinu; neki nalaze u njemu apsolutno imovinsko pravo negativnog značaja, a neki opet

³¹⁾ Kohler ubraja autorsko pravo među »Immaterialgüterrecht« (Dr. Josef Kohler: »Urheberrecht am Schriftwerken und Verlagsrecht«. Stuttgart 1907., str. 1.).

³²⁾ Patentrecht 1877. str. 7. i sl. — Forschungen aus dem Patentrecht, str. 116. — Handbuch... str. 55 i sl. — Lehrbuch... str. 13. i sl.

³³⁾ L. von Bar: »Internationales Privatrecht«: »Die sogenannten immateriellen Rechte (Urheberrecht, Patentrecht, Recht der Handelsmarke, Recht des ausschliesslichen Gebrauches einer Firma, eines Namens) sind dem Publikum gegenüber Verbietsrechte (Beschränkungen der allgemeinen Handlungsfreiheit), ihrer Zuständigkeit nach dagegen reine Privatrechte. Danach bestimmt sich die internationale Behandlung. Ob also eine Verletzung des Rechtes stattgefunden hat, ist nach dem Gesetze des Orts der Handlung zu beurteilen, also auch der Umfang des Urheberrechtes, die Schutzfrist, die Frage, ob das Objekt überhaupt ein zu schützendes sei.« (Enzyklopädie der Rechtswissenschaft. Zweiter Band. Leipzig Berlin. 1904. str. 30-).

Dr. Josef Krainz: »System des österr. allgem. Privatrechtes« Herausgegeben von Dr. Pfaff Dr. Ehrenzweig: Erster Band. Wien 1913, str. 100: »...Nicht entscheidend ist die Person des Berechtigten, und ebensowenig die Art des für das bestimmte Recht geschaffenen Rechtsschutzes: Urheberrecht und Patentrecht, deren Verletzung strafgerichtlich verfolgt wird, gewisse Schadenersatzausprüche, deren Zuerkennung den Verwaltungsbehörden zukommt sind trotz dem Privatrechte«.

čisto osobno pravo, dok mu neki uopće poriču značaj subjektivnog prava.

Elster³⁴⁾ označuje »das vermögensrechtliche Urheber- und Erfinderrecht«, kao »Immaterialgüter-Wettbewerbsrecht«. Time želi označiti srodnost tih prava s »Warenzeichenrecht« i zaštitu od nedopuštenog iskorišćavanja. Protiv toga stajališta iznosi Ph. Heck³⁵⁾ opravdane prigovore.

Spomenuto je, da patentno pravo daje vlasniku isključivu vlast raspolaganja u svrhu gospodarskog iskorišćavanja određenog izuma i njegovih produkata. Prema tom pravnom sadržaju zauzima patentno pravo, koje spada u skupinu imaterijalnih prava (prava na netjelesna dobra), ono mjesto, koje pripada pravu vlasništva u skupini materijalnih prava (prava na tjelesna dobra).

Pod vlasništvom³⁶⁾ razumijeva se naime sve ono, što isključivo pripada određenom licu, a čime ovo može u granicama zakona raspolagati po svojoj slobodnoj volji. Pošto se vlasništvo može steći na sve, što radi svoje osobitosti nije izuzeto od vlasti pojedinca, može prema Kohleru pripadati u vlasništvo: »...ein Strumpfband, wie ein Steuerrecht, wie das Recht, meine Mauer auf das Nachbargrundstück zu legen«, a po tome se može govoriti: »...auch vom Eigenthum an sich selbst, vom Eigenthum an Namen, vom Eigenthum an gestigen Erzeugnissen«. Na taj su način sticajem prilika

³⁴⁾ Alexander Elster »Das deutsche Urheber- und Verlagsrecht«. Bibliothek für Rechtswissenschaft aus der Sammlung Götschen. Berlin und Leipzig. Vereinigung wissenschaftlicher Verleger. 1923. str. 15.

³⁵⁾ Archiv für die civilistische Praxis zugleich Fortsetzung des Archivs für bürgerliches Recht. Herausgegeben von W. v. Blume. Ph. Heck M. Rümelin, A. B. Schmidt, 3 Band. I. Heft. Der ganzen Folge 123. Band. Tübingen. 1924., str. 112.: »Es scheint mir aber dass er diese Verwandtschaft überschätzt. Das gemeinsame Element liegt darin, dass bei Urheber- und Erfinderrecht ebenso wie bei dem Warenzeichenrecht und bei dem mit letzterem auf das engste verwandten Firmenrecht eben gewerbliche Vermögensrechte vorliegen, als deren Gegenstand der gewerbliche Absatz oder die Kundschaft im weiteren Sinn bezeichnet werden kann. Aber es besteht der grundlegende Unterschied, dass die Urheber- und Erfinderrechte den Wettbewerb nicht auf loyales Verhalten beschränken, sondern schlechthin ausschliessen. Es sind gewerbliche Monopole, wie die ausschliesslichen Gewerbeberechtigungen früheren Zeiten. Der selbständige Neuerfinder wird durch ein früheres Patent von der Verwertung seiner eigenen Erfindung ausgeschlossen, obgleich diese Verwertung in keiner Weise illoyal oder unwahrhaftig sein würde. Das Warenzeichen schützt nur gegen unlautere Konkurrenz. Niemand wird dagegen geschützt, dass ein Konkurrent ihm durch Produktion derselben Warengattung tot macht, wofern er nur ein anderes Zeichen verwendet. Missverständlich ist es auch, wenn Elster meint, dass im Warenzeichenrecht die geistig originelle Formgebung geschützt werde.«

Franz Oppenheimer: »Theorie der reinen und politischen Oekonomie«. Berlin und Leipzig 1919 str. 242.: »Vorübergehende öffentlich-rechtliche Monopolgüter sind alle solche, die aus nicht dauernden öffentlich rechtlichen Ursachen in geringerer Menge angeboten als begehrt werden. Das sind die Güter, bei denen die Konkurrenz durch Gesetz oder Verleihung auf bestimmte Zeit ausgeschlossen ist; das erstere ist der Fall z. B. bei den unter Autorenschutz und Zollschutz, das letztere bei den unter Muster- und Patentschutz stehenden Gütern und den Produkten der privilegierten Handels- und Kolonialgesellschaften.«

³⁶⁾ § 354. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 211. građ. zak. za Srbiju. — Cl. 93. opštega imovinskog zakonika za Crnu Goru. — § 125. Medželle za Bosnu i Hercegovinu.

u razvijenijem pravnom životu nastale nove potrebe, koje je juri-sprudencija morala pravno normirati i svesti u sistem.

Za prosuđivanje suštine (bića) određenog prava odlučan je odnos nosioca prava prema predmetu prava. U patentnom pravu je objekt prava izum, koji predstavlja imovinsko dobro, čije su koristi pridržane izumitelju, no koje se može od njega odsvojiti i prenijeti na drugo lice.

U patentnom pravu dolazi do jakog izričaja načelo zaštite i poštovanja sfere osobnosti (ličnosti) i njezinoga socijalnog djelovanja, koje traži, da se prizna i zaštiti duševna (umna) veza, koja opstoji između izumitelja i njegovog izuma. Na osnovi izuma nastoje osobne (lične) veze između izumitelja kao tvorca izuma (pronalaska) i njegove tvorevine. Na tome ne mijenja ništa mogućnost, da dotična tvorevina kao predmet gospodarskog iskorišćavanja, koje predstavlja imovinsko pravo, pređe iz ruku izumitelja na osnovi pravnog naslova na drugo lice.

Patentno pravo na patentiranom izumu predstavlja dakle potpunu i isključivu (vlasničku) vlast, prema kojoj se sva druga prava (služnost, licenca, zalog) pokazuju kao ograničena ovlaštenja.

Tu valja spomenuti, da i naše pozitivno pravo govori, analogno s austrijskim patent. pravom³⁷⁾, o stvarnim pravima na patentnom pravu.

S obzirom na spomenuto može se ustanoviti, da je ispravno stajalište³⁸⁾, koje patentno pravo smatra kao stvarno pravo³⁹⁾ na netjelesnoj stvari, koje je koordinirano pravu vlasništva na tjelesnoj stvari, a označuju ga posebne osobine (sc. ne opstoji neposredan posjed predmeta, jer je taj imaterijalan; ograničeno je u trajanju).

(3.) Dalje je važno pitanje o pravnoj podlozi patenta i subjektivnoga patentnog prava.

Materijalna podloga patentnog prava leži u izumu tako, da u načelu nastaje to pravo po dovršenom izumu, t. j. nakon ostvarenja ideje određenog izuma.

Pozitivno pravo nije međutim provelo to načelo materijalne podloge patenta, nego veže postanak patentnog prava za formalni i upravni čin, t. j. postavlja kao uvjet za postanak patentnog prava odobrenje (podjeljenje) patenta po javnoj oblasti. To je upravni čin, kojim se ujedno konstatira određeni pravni odnos, koji je konstituiran i koji faktično opstoji⁴⁰⁾.

Razlog tome formalnom uređenju patentnog prava nalazi se u njegovom historičkom razvoju, jer su se u prvim počecima takve povlastice davale milošću vladara. Kasnije, kad se patentno pravo nastojalo urediti zakonskim propisima, dalo se pravu izumioća značaj formalnoga javnog-prava. Taj formalni značaj patentnog prava pridržan je i kasnije, i to zato, jer se izumi, na koje se traže patenti, iznalaze na području prirodnih sila, koje su određene real-

³⁷⁾ § 28. zakona od 17./2. 1922. — § 23. austr. pat. zak. od 11./1. 1897.

³⁸⁾ Osterrieth, Lehrbuch, str 9.

³⁹⁾ Mnogi (Crome. Deutsches bürgerl. Recht, 4. sv., § 517.) ne priznaju patentnom pravu značaj stvarnog prava nego samo karakter apsolutnog prava.

⁴⁰⁾ »Upravna nauka i hrvatsko upravno pravo«. Po predavanjima prof. Kriškovića godine 1900./1901. (Štampano kao rukopis). Zagreb. Str. 82.

nošću prirode. Ti izumi nijesu dakle onakve osobne naravi i ne nose na sebi značajke vlastitosti, kako je to slučaj kod različitih djela iz područja znanosti i umjetnosti, koja nose oštre značajke vlastitosti svog autora. Zato je za podijeljenje patenta potreban formalni upravni čin, da se time u javnosti dokumentira, da opstoji zaštitno pravo.

S druge strane potreban je takav formalni čin i zato, jer se tu radi o izumima na području prirodnih sila, te se zato može lahko dogoditi, da više različitih lica posve nezavisno izumi isti izum, dok je to kod tvorevina fantazije kod znanstvenih i umjetničkih djela u pravilu gotovo isključeno. Zato je kod patenta potrebno utvrditi i prioritet izuma, a to se može učiniti samo tako, da se izumitelj obveže na prijavu izuma javnoj oblasti, dakle na formalni čin.

U vezi s time zauzima zakonodavstvo gotovo sviju kulturnih država stajalište, da se izumu daje potpuna zaštita samo onda, ako je prijavljen, dotično prijavljen i potvrđen (odobren) formalnim činom (patentom, brevet d' invention) javne oblasti.

Po tome se vidi, da je najglavnija stvar izum (pronalazak), a drugi uredsko-pravni čini to samo nadopunjuju. Odatle pak slijedi samo sobom, da u slučaju, kad ne predleži nikakav izum (pronalazak), ne predleži nikakvo pravo izuma usprkos eventualnoga oblasnog uređivanja i patentiranja.

Prema tome može se prijava izuma (pronalaska) smatrati (isto tako kao i prijava uzorka) građanskim pravnim činom, koji treba nadopuniti uređivanjem patentnih oblasti, da nastane potpuno pravo izuma. Međutim već u onom momentu, u kojemu — na prijavu — uslijedi proglašenje, nastupa prethodna zaštita.

Pošto ne mogu usporedno bez kolizije opstojati dva patenta na isti izum, pripada prednost prijašnjem prijavitelju pred kasnijim. Prijašnjoj prijavi podijeljena je prednost pred svakom kasnijom prijavom i zato, da se na taj način izumi što prije privuku općoj uporabi.

No time, što je patentno pravo uređeno na formalno-pravnom temelju, posvema iščezava izumitelj, jer je bitno samo okolnost, da je izum prijavljen, tako, da odlučuje sam momenat prijave.

Prema odredbi § 28. našega pat. zakona stiču se: pravo patenta, pravo zaloga i druga stvarna prava na patentnim pravima čim su upisana u patentni registar te od tog momenta vrijede i prema trećim licima. Prema tekstaciji te zak. odredbe izgleda kao da to načelo vrijedi i za originarno stećenje patentnog prava tako, da odobreni patent vrijedi prema trećim licima tek s upisom u patentni registar. Međutim tumačenjem pomenutog zakona mora se izvesti protivni zaključak. Bitnost patenta sastoji u patentnoj zaštiti, te ovlašćuje vlasnika, da svako treće lice isključi od iskorišćavanja njegovog izuma, — a to staje privremeno na snagu već s danom proglašenja prijave izuma u »Glasniku«. Ta privremena zaštita postaje definitivna, čim postane pravomoćnim riješenje o odobrenju patenta. Iz toga se jasno vidi, da je patentno pravo definitivno stećeno i da vrijedi prema trećim licima, čim je patent odobren tako, da se upis patenta u pat. registar i njegovo proglašenje ne smatra mjerodavnim

za vrijednost odobrenog patenta⁴¹⁾. To pak znači, da se odredba § 28. pat. zakona tiče samo prenosa (stećenja) stvarnih prava već odobrenog patenta.

(4.) U pat. pravu važno je pitanje, komu pripada pravo tražiti patent (patentnu zaštitu) i komu se podjeljuje.

(a) Pravo. pat. zaštite pripada načelno samo izumitelju (njegovim pravnim nasljednicima). Zato sva patentna prava ustanovljuju, da se patent podjeljuje izumitelju.

Austrijsko patent. pravo stoji prema §§ 4.⁴²⁾ i 5. pat. zak. od 11./1. 1897. na naravnom i ispravnom stajalištu, da patent pripada izumitelju. No pošto bi to ustanovljenje u mnogim slučajevima zadavalo oblastima najveće poteškoće, primijenjeno je pomenuto načelo samo u toj formi, da doduše samo izumitelju pripada pravo na patent, ali se takvim smatra prvi prijavitelj, dokle god se ne dokaže protivno.

To načelo usvojeno je i u njemačkom pravu⁴³⁾, prema kojemu može podijeljenje patenta zatražiti svako lice (tvrtka, društvo) bez obzira na to, da li je izumitelj ili ne. No s druge strane ne podjeljuje se patent prijavitelju (molitelju), ako je bitni sadržaj njegove prijave preuzet iz tujih opisa, crteža, modela, sprava ili izveštaja, i ako potonji iz tih razloga tome prigovore. Pravo tražiti podijeljenje patenta i pravo iz patenta prelazi na nasljednike⁴⁴⁾.

Prema čl. 5. bugarskoga pat. zak. od 29./7. 1921. pripada »pravo na patent svakom licu, koje prvo prijavi izum prema odredbama ovog zakona«.

Prema čl. 14. poljskoga pat. zak. od 5./2. 1924. može patent dobiti samo izumitelj (njegov pravni nasljednik); pri tome smatra se izumiteljem prvi prijavitelj, dok se ne dokaže protivno.

Između više prijava jednoga istog izuma pripada prijašnjoj jače pravo na patent. Zato je za pravo izuma irelevantan prioritet samog izuma, jer svaki izumitelj svojim stvaralačkim radom stvara za sebe samostalno dobro, koje je sposobno za zaštitu.

(b) Od načela, prema kojemu pravo na patent pripada samo izumitelju (njegovom pravnom univerzalnom ili singularnom nasljedniku), opstoji izuzetak u onim događajima, kad predleži izum (pronalazak) preduzeća (Betriebs-, Etablissementserfindung), t. j., kad izum iznađu (izrade) namještenici (činovnici, radnici) određenoga obrtničkog ili industrijalnog preduzeća.

Kod takvih izuma predleži često zajednički rad i nastojanje većeg broja službenika određenog preduzeća. koji se nalaze u tako uskoj saradnji, da se zapravo ne može ni znati ni ustanoviti, koja ideja potiče od pojedinih saradnika.

⁴¹⁾ §§ 8., 93., rastavak 3.; a contrario iz § 102.; §§ 19. i 148. pat. zak.

⁴²⁾ § 4. austr. pat. zak.: »Auf die Ertheilung des Patenten hat nur der Urheber oder dessen Rechtsnachfolger Anspruch. Bis zum Beweise des Gegentheiles wird der erste Anmelder als Urheber der Erfindung angesehen«.

⁴³⁾ § 3. njem. pat. zak.: »Auf die Ertheilung des Patenten hat derjenige Anspruch, welcher die Erfindung zuerst nach Massgabe dieses Gesetzes angemeldet hat«.

⁴⁴⁾ § 6. njem. pat. zak.

Kod podjeljivanja patenta uopće zadaje velike poteškoće pitanje odmjerenja uložene duševne i tjelesne radnje, a naročito ako se radi o istovremenim sličnim ili jednakim izumima. Te su poteškoće znatno veće, ako se radi o tome, da se odredi, koliki udio kod stvaranja određenog izuma, koji je nastao saradnjom većeg broja lica, pripada svakom pojedincu, i koja im prava pripadaju iz te saradnje. Za riješenje tih pitanja dostaju u pravilu propisi općega građanskog prava o pogodbama o uslugama za plaću, o zajednici dobara i o punovlasnom odnosu⁴⁵⁾, prema kojima se određuju pravne sfere interesenata.

No mnogo teže pitanje nastaje, ako se radi o pravima, koja pripadaju privatnim i javnim namještenicima na izume, koje učine u službi. Kad bi se tu usvojilo načelo, da svi izumi, koje takvi namještenici učine u službi, pripadaju njihovim poslodavcima, jer su iznađeni za vrijeme vršenja službe i uz uporabu poslodavčevog uređaja (materijala), značilo bi to prekomjernu strogost za takve namještenike, ali podjedno i štetu za poslodavce, jer uz takve prilike namještenici ne bi nastojali oko izuma.

Izum (pronalazak) nije naime nikakav pravni posao, nego jedan po sebi neutralan pravni čin, koji može izvršiti i određeno poslovno posve nesposobno lice. Zato stiče pravo izuma i lice, koje je poslovno posve nesposobno, ako iznađe određeni izum (pronalazak). Izum kao neutralno pravno djelo ima zajedničko s pravnim poslom samo to, da je i kod njega moguće zastupanje, čija važnost sastoji u tome, da na osnovi neke pravne odredbe djeluju pravne posljedice od radnje određenog lica na pravnu sferu drugog lica⁴⁶⁾. To zastupanje (*Stellvertretung*) ne nalazi se samo u pravnim poslovima, nego gdje god predleži pravni promet, i svagdje, gdje je određeno lice zaposleno u službi drugoga. Tu se zastupanje osniva na punomoći tako, da iz podložnosti A pod pravnu ovisnost B-a nastaje pravno stanje, prema kojemu pravne posljedice djelovanja A-a pripadaju u korist B-a. To predleži na području izuma u slučaju, ako se određeno lice posveti poslu kod drugog lica na taj način, da u njegovom poduzeću (radnji) radi duševno-tehnički, te se obveže, da će nastojati svojim istraživanjima i pokusima podignuti poduzeće (radnju) na industrijalno veći stepen. Kohler naziva to »*Etablissementserfindung*«.

Prema naravi stvari smatra se, da je određeno lice »specijalno angažovano da radi na pronalascima«, ako je ugovorom namješteno upravo zato, da u interesu poduzeća iznađe određeni izum (pronalazak) kao i onda, ako na osnovi službenog ugovora i položaja u poduzeću spada u područje njegovog rada da radi na izumima (pronalascima) te vrste.

Za to se čini opravdanim, da se i ovdje dovede do izričaja načelo izumitelja i da se one namještenike, koji sa ili bez naloga poslodavca, a za vrijeme dok su u službi, učine određeni izum, smatra izumiteljima i prema tome ovlaštenima da zatraže podjeljenje patenta. Takvi namještenici ne bi se mogli smatrati izumiteljima samo u onom slučaju, ako su ugovorom obvezani svoje u službi učinjene

⁴⁵⁾ §§ 1151.—1174., 1175.—1216., 1002.—1034. o. gr. z.

⁴⁶⁾ Kohler: »*Urheber-, Patent-, Zeichenrecht*...« str. 237.

izume prepustiti svojim poslodavcima, dotično ako su na to obvezani prema službovnoj pragmatici.

I u takvom događaju pripada dakle pravo na patent izumitelju, ali si poslodavci (preduzeća) obično ugovorom, koji sklapaju sa svojim namještenicima, već unaprijed osiguravaju pravo na njihove izume, i to osobito glede onih namještenika, koji su upravo za to namješteni, da rade na pronalascima dotične kategorije posla. U takvim događajima prelazi pravo izumitelja neposredno (t. j. bez posebnog prenosa) na poslodavca, kojemu pripada pravo odlučiti, da li će pronalazak sam prijaviti na patentiranje ili ga prepusti samom izumitelju.

Kad bi se zabacilo to načelo i usvojilo stajalište, da je na pr. svaki tehničar, koji je namješten u određenoj tvornici, ovlašten, da pravi izume samo za sebe, dovelo bi to bezdvojbeno do uništenja gospodarstvene cjeline poduzeća, a samo poduzeće dolazilo bi svaki čas u neprestane neizbježive konflikte sa svojim namještenicima. Ti namještenici bi u takvom događaju upotrebljavali tuđe poduzeće, na-prave i materijal za izumljivanje vlastitih izuma, pomoću kojih bi onda dapače mogli naprama preduzeću istupiti bilo kao samovlasnici, bilo kao konkurenti. Na taj bi način prestala svaka disciplina, svako povjerenje i svaki ozbiljan rad, a to nije svrha patentnom pravu.

S druge strane smatra i Kohler⁴⁷⁾ opravdanim: »eine Bestimmung etwa dahin, dass die Erfindung angemessen belohnt werden dürfe; ... aber ein Weiteres ist nicht annehmbar«. To stajalište uvažilo je i naše pozitivno pravo⁴⁸⁾, koje naročito određuje, da nemaju pravne valjanosti odredbe u ugovorima o službi, kojima se radniku, službeniku ili činovniku kod makar kojega obrtnoga ili industrijskog poduzeća ne priznaje nikakovo pravo, ili samo nedovoljna korist od njegovog izuma (pronalaska), koji je on izradio u službi. Toj je odredbi svrha, da namještenike kao ekonomski slabije, zaštititi od lihvarskog iskorišćavanja njihovih sposobnosti sa strane poslodavca, a preuzeta je doslovce iz austrijskoga patentnog zakona⁴⁹⁾.

Kod izuma u preduzećima (»Etablissementserfindung«), kod kojih određeni izum (pronalazak) nije djelo pojedinog izumitelja, nego produkt radnje većeg broja lica, zaposlenih u određenom preduzeću u tako uskoj zajednici, da se ne može točno ustanoviti (razlikovati), koji udio na ideji (na njezinom izvedenju) pripada svakom pojedinom licu, ne može se govoriti o posebnoj pravnoj formi. Tu se radi o zajedničkom radu, koji se može dogoditi i izvan industrijalnog preduzeća. Pitanje, komu pripada takav izum, ovisi o dokazu; ako su svi sudjelovali u zajedničkom radu pri izradi izuma, pripada svima zajedničko pravo.

(c) U patentnom pravu važan je institut prvotnog upotrebljavanja (Vorbenutzung).

Može se naime dogoditi, da određeno lice izumi (pronađe) određenu materiju ili postupak pri izrađivanju, te po tome tajno radi dulje ili kraće vrijeme bez da je na to zatražilo

⁴⁷⁾ Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht...« str. 238.

⁴⁸⁾ § 14., rastavak 4, pat. zak.

⁴⁹⁾ § 5., rastavak 3., austr. pat. zak.

podijeljenje patenta, i to prije nego je drugo lice prijavilo izum (pronalazak) na istu materiju ili na isti postupak pri izrađivanju. Posve je naravno, da se ne može govoriti o podjeljenju patenta na materiju ili na postupak pri izrađivanju, koji je već poznat, jer tu fali pretpostavka novote. Ali i u onom događaju potpada patent pod izvjesna ograničenja, ako je takva materija izrađivana ili postupak pri izrađivanju primjenjivan potajno, makar time nije povrijeđena pretpostavka novote. Događa se naime često, da određeno lice izumi određeni izum, a neće da ishodi patent, dok drugo lice za isti izum zatraži podjeljenje patenta. U takvom događaju govori se o prvobitnom upotrebljavanju, a pravno načelo traži, da se zaštititi postojeće posjedovno stanje, t. j. da se prvobitnom upotrebljavaocu prizna pravo da usprkos eventualno kasnije podijeljenog patenta na određeni izum (pronalazak) i dalje radi po svojem tajnom izumu (pronalasku) i da proizvedene proizvode raspačava.

O biću prava predupotrebljavaoca opstoji više različitih mišljenja. Jedni⁵⁰⁾ smatraju to pravo subjektivnim pravom (samostalnim pravom upotrebe), koje opstoji uz pravo vlasnika patenta; drugi mu poriču značaj subjektivnog prava i označuju kao ograničenje prava patenta, koje opstoji samo u onom opsegu, koliko ne opstoji već od prije određena prava predupotrebljavaoca; treći smatraju ga nekom vrsti licence. (Vorbenutzungslizenz⁵¹⁾).

Prema mišljenju Kohlera⁵²⁾ sastoji pravo prvotnog upotrebljavanja u posjedu izuma (pronalaska) upotrebom, i taj »Besitzstand« štiti pravo kao svaki pošten posjed.

Pravo predupotrebljavaoca nije pravo na patentu, jer je predmet toga prava neovisan od predmeta patentne zaštite. Predupotrebljavaoc može svoj izum dalje upotrebljavati samo onako, kako ga je upotrebljavao u vrijeme prijave patenta; prema tome nema predupotrebljavaoc pravo na usavršenje kasnije patentiranog izuma.

Zato je opravdano stajalište, da je pravo predupotrebljavaoca subjektivno pravo. Tako to shvaća i švicarsko⁵³⁾ i naše⁵⁴⁾ pozitivno pravo.

Ako izumitelj predloži patentnu prijavu u jednoj zemlji saveza (prvi patent), uživa prema odredbama konvencije prioritetni rok od jedne godine za predložene patetntne prijave istog izuma (drugi patent) u makar kojoj državi saveza, i to s pravom prvenstva pred izumiteljem, koji je državljanin te druge države. Ako je ta prijava učinjena pravodobno, djeluje retroaktivno u korist izumitelja od dana podnesene prijave u prvoj zemlji saveza.

S druge strane usvajaju zakonodavstva pojedinih država saveza pomenuto načelo, prema kojemu pripada licu, koje faktično iskorišćuje nepatentirani izum, licenca na iskorišćavanje (pravo ličnog posjeda)⁵⁵⁾, usporedno s licem, koje patentom zaštićuje taj izum. Tu nastaje pitanje o koliziji prava ličnog posjeda prvoupotrebljavaoca s pravom prvenstva prvog prijavitelja države saveza. Pitanje

⁵⁰⁾ Gierke, Adler, Allfeld.

⁵¹⁾ Kohler, Dernburg.

⁵²⁾ Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht...« str. 261.

⁵³⁾ Cl. 35. švicar. zakona od 21./7. 1907.

⁵⁴⁾ § 14., rastavak 3., pat. zak.

⁵⁵⁾ § 5. njem. pat. zak.

je, može li se pravo ličnog posjeda u primjeni međunarodne konvencije pomiriti s pravom prvenstva prvog prijavioca države saveza, pošto je čl. 4a) to pravo uspostavio samo: »pod ograničenjem u korist prava trećih lica«. Ta stilizacija dala je povod mnogim kontraverzama⁵⁶⁾. Lica, koja su određeni nepatentirani izum počela faktično primjenjivati prije prve prijave patentiranog izuma, dotično bona fide iza te prijave, treba svakako zaštititi.

Pravo prvotnog upotrebljavaoca priznaju i štite mnoga zakonodavstva⁵⁷⁾.

Prema pravu Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike pripada pravo na patent samo prvom izumitelju; zato to zakonodavstvo ne pozna institut prvotnog upotrebljavanja.

(5) Da određeni izum (pronazak, Erfindung) dobije pravo izuma i njegovu zaštitu, mora imati za to određenu kvalifikaciju, koju postavlja pravni poredak, t. j. mora imati patentnu sposobnost.

(a) Prema načelu, koje je prihvaćeno gotovo od svih patentnih zakonodavstava, potrebne su za patentnu sposobnost ove pretpostavke, i to:

a) obrtna uporabivost. Izum (pronazak) mora imati određenu obrtnu uporabivost (gewerbliche Verwertbarkeit) Izumi (pronasci), koji nijesu obrtno uporabivi, ne mogu steći patentnu zaštitu. Tu obrtnu vrijednost i uporabivost treba razlikovati od gospodarstvene funkcije;

b) suglasnost sa shvaćanjem ćudorednosti. — Tri su važna elementa zajedničkog života ljudi u državi, koja reguliraju njihove međusobne odnose, i to: pravo, moral i običaj. — Zato državno zakonodavstvo nastoji sve zakonske propise dovesti u sklad i sa shvaćanjem morala svog vremena.

Na području patentnog prava isključuju patentni zakoni od patentne zaštite one izume (pronaske), koji se protive moralu (ćudorednosti). Pošto država na nijednom području svog života ne zaštićuje nemoral (nećudorednost), ne može ga zaštićivati ni na području patentnog prava. Posve je naravno, da se u materijalističkom shvaćanju života može s određene strane nastojati zlorabiti i nešto, što je ćudoredno i moralno. Ako je određeni izum načinjen tako, da je njegova najglavnija ili dapače isključiva uporaba nećudoredna, ne može mu se podijeliti pravo patenta;

c) materijalnost. — Izum (pronazak) u objektivnom smislu je nešto, što se nalazi izvan ćovjeka, a opstoji isto kao i ćitav ćuševni ćivot, i ako se ne može rukama pipati. Patentno pravo nastaje kao svako imaterijalno pravo putem stvaranja (Schöpfung), t. j. na taj način, da se slika ideje stvori pomoću ćuševne inicijative. Kod toga je irelevantno, da li to ćini genijalan ćovjek u brzini, ili je plod dugogodišnjeg razmišljanja, dotićno da li je pronalazaću koristio slućaj, koji mu je pomogao razviti ideju, koja mu je lebdila pred oćima. Kolikogod je naime ćesto jak vanjski utjecaj, ipak je glavno ono unutrašnje prepariranje, koje daje znaćaj

⁵⁶⁾ La Propriété industrielle, Bern, du 31 mai Nro. 5.

⁵⁷⁾ § 9. austr. pat. zak. od 11./1. 1897. — § 5. njem. pat. zak. od 7./4. 1891.

stvaranju i onda, ako se radi samo o prenašanju opaženoga na nešto novo.

Zato se izumiteljem smatra lice, koje se naprama izumu (pronalasku) odnosi kao stvaraoc, jer stvara duševnu jedinicu, koju unosi u ljudsku kulturu. Položaj izumitelja naprama izumu sastoji dakle u tome, da on određenu ideju izvlači iz tame i donša u realnost, a to je moguće, jer obilje života, njegova neizmjenost i neiscrpivost u duševnom svijetu daje dnevno prilike i mogućnost za stvaranje novih korisnih kombinacija.

S druge strane ne može samo iznalaženje (*Entdeckung*) nikad dati supstrat za imaterijalno pravo. Ako netko nađe novu rijeku (vodu), ne može mu se dati isključivo pravo, da ju upiše u karte, ili da na pr. lice, koje je otkrilo novi planet, smije isključivo znanstveno istraživati to nebesko tijelo; isto se tako ne može dati patent nekome, koji je otkrio određeni zgodan tehnički običaj kod ljudi, koji žive u naravnom primitivnom životu.

Da se netko može smatrati izumiteljem (pronalazačem) potrebno je:

α) da iznađe određenu ideju tako reći iz ništa, a to baš znači, da ju izumi, a ne samo da ju otkrije. Zato se ne smatra izumom, ako netko određenu ideju otkrije u kakvom starom manuskriptu. — Ako netko iznađe nešto, što rezultira samo sobom iz stanja tehničke struke, onda to nije izum, nego otkriće;

β) da spajanje i vanjsko manifestiraje te ideje fiksira tako, da se može obrtno izrabiti i upotrijebiti na području obrtnog rada.

Ta ideja izumitelja mora se roditi iz njegovoga duševnog stanja, a mora biti konkretizirana, da mogne činiti predmet prava. To biva na pr. kod pjesme, kad se stihovi napišu i izgovore i t. d., a kod tehničkog izuma, kad se prvi put pismeno opiše.

S obzirom na gore spomenuto izlazi samo sobom, da se izum (pronalazak) mora strogo razlikovati od djelovanja na polju čisto duševnog života i od gospodarstvenih kombinacija, jer potonje ne mogu sačinjavati predmet patenta. Tako na pr. ne mogu biti predmetom patenta: zaseban način špekulacije, duševne vježbe, podjele rada i t. d. Zato su od patentnog prava prema sadanjem stanju zakonodavstva isključene naučne ideje, te naučna pravila i načela kao takva.

Moderno nastojanje ide međutim za tim, da i naučne izume zaštititi patentnom zaštitom (*le brevet de corps ou de principe*). Ta naučenjačka svojina sadržavala bi pravo davanja licenca za eksploataciju otkrića (izuma), a trajala bi 50 godina post mortem auctoris kao i autorsko pravo na literarnim ili umjetničkim djelom. U tom pravcu radi i Liga Naroda⁵⁸).

Francuski zakon od 1844. isključuje iz patentne zaštite naučna pravila i načela (naučne izume). Međutim zakonski prijedlog, koji je dne 4./4. 1922. predložen francuskom parlamentu u svrhu revizije pat. zakona od 1844., predviđa i zaštitu tih izuma⁵⁹);

d) relativna potreba. — Izum (pronalazak) može se podijeliti samo za one stvari, koje nijesu apsolutno potrebne čo-

⁵⁸) Glasnik za upravu ind. svojine. Godina III., broj 12., str. 786.

⁵⁹) La Propriété Industrielle. Bern. 30./6. 1922.

vjeku za osiguranje njegove egzistencije, nego mu samo služe za unapređenje i veće blagostanje. Zato se ne može podijeliti patent na izume (pronalaske), koji služe za hranu ljudima i životinjama (stoka), dotično za ljekarije i sredstva za dezinfekciju. U pravilu ubrajaju se ovamo i materije, koje se proizvode kemički. — Kod tih predmeta može se eventualno patentirati postupak kod njihove izradbe, ali nikad sam objekat prometa kao takav;

c) socijalni značaj. — Izum (pronalazak) mora imati socijalni značaj, t. j. mora biti takav, da u makar kojem pravcu ispunjava potrebe ljudskog života. Zato izum (pronalazak) ne smije biti samo neka duhovita igra ili bravuroznost, da se njime pokaže, kako je daleko doprlo svladavanje prirode i njezinih sila, nego mora čovjeku davati nešto potrebno, t. j. mora biti koristan. To ne znači, da izum (pronalazak) mora biti in concreto koristan, ali ta korisnost mora bezuvjetno opstojati in abstracto;

f) saglasnost sa zakonskim propisima. — Državni zakonski propisi stavljaju često iz općih važnih interesa ograničenja, koja su onda mjerodavna kod prosuđivanja patentne sposobnosti. Sve, što državni zakonski propisi isključuju, ne može biti predmetom patenta. Država to čini naročito iz fiskalnih interesa, te od patentnog prava obično naročito isključuje izume (pronalaske), koji se isključivo primjenjuju pri izradbi predmeta, koji su po državi monopolizirani; i

g) novost. — Jedna od najvažnijih pretpostavka je novost izuma (pronaska), t. j. patentno pravo mogu na osnovi prijave steći samo novi izumi (pronasci). U tom pravcu ne može se apodiktički odrediti, da je kombinacija, koja je već jednom izmišljena, objavljena i upotrebljena, već time postala općim dobrom, koje se ne može više oduzeti općenitosti, osim ako je dotična ideja postala općenito poznatom te se već uživila u životu naroda. Za to većina patentnih zakona određuje dva načina po kojima određena ideja ulazi u čovječanstvo i postaje njegovim kulturnim dobrom, i to: (a) objavljenje putem tiska i (b) očevidna uporaba, koja je različita prema tome, da li se radi o izumu materija (Stoffe-erfindung) ili postupka (Verfahrenserfindung).

Od pomenutog načela postoje izuzeci u nekim patentnim pravima. Tako na pr. može se prema njemačkom patentnom pravu⁶⁰⁾ steći pravo izuma s običnom prijavom i aktom podjeljenja patenta, ako od dana proglašenja prođe pet godina (Heilung eines Scheinpatentes durch Zeitablauf), i ako ne predleži novi izum. U takvom događaju nastaje pravo izuma jednostavno s podjeljenjem patenta bez obzira na novost i patentnu sposobnost, ako je patent opstojao pet godina računajući od dana proglašenja podjeljenja, a da ga nije nitko osporavao ni napadao. Čim prođe taj rok, ne može se takav patent više pobijati ništovnom tužbom (Nichtigkeitsklage). Unutarnja vrijednost i značaj te zakonske odredbe leži u tome, da patent tu djeluje kao privilegij i bez obzira na izum i na pravo izuma. Ta odredba uvedena je radi umirenja industrije, t. j. da se ne dogodi, da se čitava tvornica i veliko poduzeće osnuje na temelju određenog patenta, koji se može neprestano osporavati i napadati te na taj

⁶⁰⁾ § 10., točka 1.; § 28., rastavak 3., njem. pat. zak.

način uvijek uznemirivati njegovo pravno stanje i dovadati u pogibelj i dvojbu.

Za patentnu sposobnost određenog izuma neophodno je potrebna uporaba i iskorišćavanje prirodnih sila.

Prema čl. 1. grčkoga pat. zakona od 24./9. 1920. »isključiva prava pod imenom patent izdavaju se privremeno za nove izume, koji su podesni za industrijalnu upotrebu.«

(b) U pitanju patentne sposobnosti zauzimaju sva patentna prava gotovo isto stajalište. Potrebno je spomenuti odredbe austrijske i njemačke patentnog prava, na kojima se osniva naše pozitivno pravo.

Prema § 1. njem. pat. zak. od 7./4. 1891. može se određeni izum patentirati samo ako je (a) nov i (b) obrtno uporabiv (gewerblich verwertbar). Pitanje, da li je određeni izum obrtno uporabiv, u pravilu ne zadaje poteškoća, jer tu uglavnom odlučuju zakoni fizike, matematike i kemije. Ako određeni izum ne stoji u protivrječju s tim zakonima, a njegova je praktična uporaba u obrtu moguća, smatra se obrtno uporabivim te mu pripada u tom pravcu patentna sposobnost.

Pitanje, da li određeni izum, koji je obrtno uporabiv, mora biti i koristan za obrt ili ne, ne dolazi u obzir kod odlučivanja o njegovoj patentnoj sposobnosti. Nepotpunost prvog izuma s obzirom na njegovu praktičnu uporabivost ne isključuje njegovu patentnu sposobnost, čim opstoji makar i sama mogućnost da se može obrtno upotrebljavati. Popravak određenog stroja (aparata) ima patentnu sposobnost, ako je nedvojbeno ustanovljena njegova novost, i ako je moguća njegova uporabivost. Odatle se zaključuje, da patentna sposobnost određenog izuma u nijednom pravcu ne ovisi o njegovoj faktičnoj praktičnoj koristi.

Pitanje dokaza o novosti određenog izuma mnogo je teže.

Prema njemačkom pravu ne smatra se određeni izum novim, ako je unutar posljednjih stotinu godina u javnim tiskopisima opisan dotično u Njemačkoj već tako javno upotrebljavan, da je time pružena mogućnost, da ga po tome mogu drugi stručnjaci upotrebljavati⁶¹). Nema sumnje da je prilično teško s apsolutnom sigurnošću utvrditi, da li je i koliko određeni izum publiciran u javnim tiskopisima unutar posljednjih 100 godina, dotično da li se u vrijeme prijave faktično predupotrebljavao (Vorbenutzung). Kod toga je jedno od najtežih pitanja, koje treba riješiti kod izdavanja odluka o patentnoj sposobnosti određenog izuma, pitanje »der offenkundigen Benutzung«, jer iziskuje temeljito poznavanje stanja dotične industrijske grane, u koju izum spada. Da se ta poteškoća što lakše svlada uvada § 24, rastavak 2., njem. patent. zakona od 7./4. 1891. t. zv. »Einspruchs-Verfahren«, prema kojemu može svatko, tko drži da je povrijeđen u svom pravu, kod patent. ureda pogidnuti prigovor protiv određenoga prijavljenog izuma.

Prema § 1. njem. patent. zak. od 7./4. 1891. izuzeti su od patentiranja: (a) izumi, čije se iskorišćavanje protivi zakonima ili dobrim običajima i (b) izumi hrane, pića i ljekarija te predmeta, koji se proizvode kemičkim putem, — koliko se ne tiču određenog postupka za proizvodanje tih predmeta.

⁶¹) § 2. njem. pat. zak. od 7./4. 1891.

Prema § 2. austr. patent. zakona od 11./1. 1897. ne podjeljuju se patenti za: (a) izume, kojima je svrha ili uporaba protuzakonita, nečudoredna ili škodljiva zdravlju, dotično koji idu očito zatim, da pučanstvo zavedu u bludnju; (b) znanstvena načela i nauke kao takve; (d) izume, čiji je predmet pridržan državnom monopolnom pravu; (d) izume: (α) hrane i pića za ljude; (β) zdravstvenih i dezinfekcionih sredstava i (γ) produkta, koji se proizvode kemičkim putem, koliko se potonji izumi ne tiču određenoga tehničkoga postupka za njihovu proizvodnju.

U pitanju patentiranja kemičkih proizvoda, može se patent. zakonodavstvo podijeliti u četiri skupine⁶²), i to: (a) zakoni, koji ne sadrže nikakve posebne odredbe o izumima kemičkih proizvoda ni o postupku⁶³); (b) zakoni, koji predviđaju ograničenje patentiranja tih proizvoda i postupka⁶⁴); (c) zakoni, koji od zaštite isključuju kemičke proizvode, ali dopuštaju zaštitu postupka pri njihovom dobivanju⁶⁵); i (d) zakoni, koji ograničuju zaštitu na kemičke proizvode, ali dopuštaju, da se patenti, podijeljeni na postupak primjene i na dobiveni kemički produkt⁶⁶).

(6.) Patentna zakonodavstva poznaju različite vrste patenta. U glavnom razlikuju se patenti s obzirom na:

1.) vrst izuma.

Spomenuto je da patent, koji je dobiven na propisani način, daje njegovom vlasniku pravo na isključivo iskorišćavanje ideje izuma (pronalaska). To pak iskorišćavanje može biti različito, a ovisi o vrsti izuma (pronalaska). U tom predmetu razlikuje se:

a) izum (pronalazak) produkta. (Produktenerfindung), kojim je izumljena jedna nova tjelesna stvar, koja može biti predmet potrošnje i alienacije.

Patenti na takve izume (pronalaskе) su stvarni patenti (brevet de corps, brevet de produit, Stoffpatent), a tiču se produkata.

Patent produkta je onaj, koji je izdan na osnovi zakona⁶⁷), koji smatraju izumom (pronalaskom) novi industrijalni proizvod⁶⁸).

Licu, čiji predmet patenta čini određeni proizvod, pripada na nj isključivo vlasništvo, te može zabraniti njegovo izrađivanje, i to i sa sredstvima, koja su posve različita.

⁶²) La Propriété Industrielle. Bern. 1924. str. 43.

⁶³) Argentina, Belgija, Brazilija, Bugarska, Velika Britanija, Grčka, Danska, Maroko, Italija Rumunjska, San Salvador, Sjedin. Američke Države, Tunis, Turska, Francuska, Švedska, Chile.

⁶⁴) Dominikanska Republika, Švicarska, Italija.

⁶⁵) Austrija, Bolivija, Danzig, Estonika, Japan, SHS., Letonska, Luksemburg, Meksiko, Njemačka, Norveška, Portugal, Ugarska, Finska, Češkoslovačka.

⁶⁶) Poljska, Holandija.

⁶⁷) Na pr. francuski zakon od 1844.

⁶⁸) Pouillet (Traité des brevets d'invention) definira produkt kao određeno tijelo, materijalni predmet, koji ima određeni oblik (naročiti karakter), kojim se razlikuje od drugih predmeta. Prema tome jedna materija za bojadisanje je nov proizvod, koji može biti predmet patenta.

To je dakle (Picard; Olin) jedno određeno tijelo, koje ima vrijednost samo sobom, a ne samo kao sredstvo da proizvede neko djelovanje (postigne neki cilj).

Isključivo pravo, koje je vezano s izumom određenog produkta, sastoji u tome, da je ovlaštenik ovlašten dotični produkt: (a) izrađivati, (b) otuđivati i prodavati te (c) upotrebljavati;

b) izum (pronalazak) u postupku. (Verfahrenserfindung), kojim je izumljen novi postupak (metoda) pri priugotavljanju i izradbi produkata.

Patent postupka je onaj, koji je izdan na osnovi zakona⁶⁹), koji ne daju patent. zaštitu samo supstanciji, nego i naročitom postupku, kojim se ona dobiva. To je dakle (E. Fourneau) primjena poznatih sredstava u svrhu dobijanja određenoga industrijal. rezultata; primjena novih sredstava u svrhu dobijanja poznatih (nepoznatih) proizvoda ili primjena poznatih sredstava s poznatim supstancama (a) za pravljenje, za koje takav postupak još nije bio upotrijebljen, ili (b) za upotrebu s mnogo većim dobitkom ili s mnogo većom čistoćom.

Patent postupka ograničen je isključivo na sredstvo, kojim se dobiva određena supstanca. Vlasnik patenta uživa isključivo pravo iskorišćavanja svog postupka za cijelo vrijeme trajanja patenta. No svakomu licu je dopušteno da poduzme istraživanje, da dobije takav proizvod pomoću sredstava (uređaja) s određenim drugim postupkom, i da ga zaštititi patentom.

Patenti na takve izume (pronalaskе) su patenti na postupak (brevet de procédé, Verfahrenspatent). Ako se s takvim patentiranim izumom (pronalaskom) podjedno i izrađuju produkti, onda predleži patent o postupku i stvarni patent zajedno.

Patent postupka tiče se i zaštićuje samo postupak, pa ako se konačni produkt proizvoda na makar kakav drugi način, ne tiče se to patenta ni onda, ako su produkti istovrsni. To je osobito važno za kemičku industriju, u kojoj se u pravilu ne patentira konačni produkt, nego samo postupak⁷⁰). Ako određeno lice izumi način izradbe sumporne kiseline, ne može se nikome drugom zabraniti izrađivanje sumporne kiseline na drugi način te prodavanje toga produkta.

Obično se sastaju zajedno patent za izradu određenog produkta i patent za postupak pri izrađivanju, jer lice, koje smije isključivo izrađivati dotični produkt, ovlašteno je obično i na to, da za tu izradbu upotrebljava izvjesni postupak;

2. način stećenja.

Patent, koji određeno lice originarno steće na svoj izum, zove se osnovni patent. Patent pak, koji vlasnik patenta steće na popravke i usavršavanja osnovnog patenta, zove se dopunski patent.

Ako upotreba prijavljenog uživaoca pretpostavlja potpunu (djelimičnu) primjenu već prije patentiranog izuma, govori se o zavisnom patentu;

3.) registraciju.

Prema tome da li su patenti upisani u opći ili u tajni pat. registar, razlikuju se javni i tajni patenti;

4.) vlasnika.

S obzirom na lice vlasnika patenta razlikuju se patenti privatnih lica (udruženja) i patenti državnih vlasti.

⁶⁹) Na pr. njemački pat. zak. od 1891.

⁷⁰) Na tom stajalištu stoji i § 9. točka 4. pat. zak.

U Uruguayu ustanovljena je zakonom od 2./12. 1921. prema portugalskom zakonodavstvu specijalna vrsta patenta (t. zv. patenti za novu industriju).

§ 2. Sadržaj, svrha i trajanje patenta i patentnog prava.

(1) Svrha i sadržaj patentnog prava⁷¹⁾ određuje se (kako je spomenuto) u dva pravca, i to s obzirom na: (a) zaštitu pronalaska u korist njegovog izumioaca (tvorca) i (b) promicanje domaćeg obrta i industrije.

Kod toga polazi se sa stajališta, da treba izumitelja, koji je prvi oživotvorio određeno dobro gospodarstvene vrijednosti zaštititi u njegovu posjedu i uživanju. To se čini na taj način, da mu se zakonom osigura i zajamči pravo isključivog iskorišćavanja njegovog izuma. Kod toga palazi se načelno uvijek s gledišta, da se to posebno pravo ne daje bez da se pri tome ne uzmu u obzir i općeniti interesi. Zato se zaštita pronalazaka ograničuje na određeno vrijeme, a osim toga ustanovljuje i njegovo objavljivanje.

Međutim takvu zaštitu dobilo je patentno pravo istom u novije vrijeme, dok staro pravo uopće ne poznaje takvu zaštitu pronalazaka.

U srednjem vijeku davala su se prava na isključivo iskorišćavanje pronalazaka samo u obliku obrtnih povlastica. U to je vrijeme samo vladaru pripadalo pravo podjeljivati takve privilegije.

Razvitak novoga patentnoga prava, koje ima svoju najglavniju značajku u tome, da izumitelju priznaje pravo na izum, temelji se na pomenutom engleskom patentnom zakonu (act of Monopolies) od godine 1623. — Taj engleski zakon stvoren je u borbi parlamenta protiv vladara (Jakov I.), te u njemu još nije napušteno dotadanje stajalište, prema kojemu spada pravo podijeljivanja privilegija (patenta) među prava vladara. No taj engleski zakon određuje već onda, da se takvi monopoli smiju davati samo prvom pravom iznalazaču za »new manufacture«, i to za vrijeme od 14 godina, ako dotični pronalazak ne sadržaje ništa, što se protivi zakonu ili dobru države. Tim engleski zakonom udaren je temelj ideji modernoga patentnog prava⁷²⁾.

Za daljni razvitak patentnog prava bilo je od osobite važnosti s jedne strane francusko zakonodavstvo iz vremena revolucije, a s druge strane zakonodavstvo Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike i Njemačke.

⁷¹⁾ E. Adler: »Civilrechtliche Erörterungen zum Patentregister«. (Grünhuts Zeitschrift für das Privat- und öffentliche Recht. Wien 1900. sv. 27., str. 513. i sl.). — Beck von Managetta: »Das neue öster. Patentrecht«. Wien 1897. — E. Bettelheim: »Das Recht des Erfinders in Oesterreich«. Wien 1901. — Gierke: »Deutsches Privatrecht« I. 1895. — Munk: »Die patentrechtliche Lizenz«. 1897. — Munk: »Das österreichische Patentgesetz. Kommentar«. 1908.

⁷²⁾ Taj engleski zakon od godine 1623. udario je temelj patentnom pravu u Engleskoj, gdje je dugo uređivao tu materiju, dok nije kasnijim zakonima prošireno i preuređeno prema novijim potrebama. Ovdje valja naročito istaknuti zakon od 18./12. 1902. i od 28./8. 1907.

Francusko zakonodavstvo⁷³⁾ ubrojilo je izume među prirodna (naravna) prava čovjeka te priznalo izumitelju zakonsko pravo na isključivo iskorišćavanje njegovog pronalaska. — Francusko zakonodavstvo polazi sa stajališta, da se zaštita pronalaska osniva na ugovoru između izumitelja i države (contrat entre l'inventeur et la société), prema kojemu izumitelj povjerava državi tajnu svoga pronalaska, a država mu za to daje zaštitu, da može kroz određeno vrijeme isključivo iskorišćavati svoj pronalazak.

Spomenuto francusko zakonodavstvo⁷⁴⁾ polazi kao i englesko sa stajališta, da prijavljeni pronalazak mora zasjecati u industriju. Vrijeme trajanja patenta određeno je na 15 godina. Nakon izmaka toga roka postaje dotični patent svojina cijeloga naroda. Ako se pronalazak kroz određeno vrijeme ne iskoristi, gubi se pravo patenta.

Zakonodavstvo Sjedinjenih Država Sjeverne Amerike uvelo je točno tehničko ispitivanje prijavljenih pronalazaka te je u tu svrhu ustrojena posebna tehnički uređena patentna oblast, da se na taj način zapriječi patentiranje pronalazaka, koji su već patentirani i poznati. Amerikanski patentni zakon od godine 1836. određuje, da samo onaj izumitelj može dobiti patent, čija se prijava nakon dovršenog ispitivanja pokaže ispravnom, t. j. ako se pokaže, da predleži pronalazak u pravom smislu i da se može smatrati novim.

Engleski, francuski i amerikanski patentni zakoni uplivali su na patentno zakonodavstvo u drugim državama. Tečajem XVIII. i XIX. vijeka došlo je do zakonskog uređenja patentnog prava gotovo u svim kulturnim državama.

Svi noviji patentni zakoni slažu se u tome, da se patentna zaštita može dati samo novim pronalascima (umnim tvorevinama), koji upotrebom prirodnih sila daju neko novo dotad nepoznato sredstvo za zadovoljenje ljudskih potreba^{74a)}.

No ti patentni zakoni sadržavaju s druge strane različite odredbe u predmetu postupka pri davanju patenata.

Njemačko zakonodavstvo usvojilo je već u prvom svom patentnom zakonu od 26./5. 1877. američanski sistem preispitivanja, te ga je zadržalo i u kasnijem zakonu od 7./4. 1891., samo što je u tu materiju uveden nov elemenat objavljivanja (Aufgebot). Prema tom kombiniranom sistemu objavljuje se izum (pronalazak) i prijedlog za podijeljenje patenta i pozivaju interesenti, da podnesu svoje eventualne prigovore. Na taj način pospješuje se samo ispitivanje i pribavlja saradnjom interesenata nov materijal, kojim se patentna oblast može uspješno informirati o pravom stanju stvari tako, da dobiva potpuni supstrat za odluku o podjeljenju zamoljenog

⁷³⁾ Zakon od 7./1. 1791. — Taj zakon nadopunjen je godine 1844. — Oba ta zakona stoje na načelu sistema prijave.

⁷⁴⁾ »tout moyen d'ajouter a quelque fabrication que ce puisse être un nouveau genre de perfection«.

^{74a)} Kohler: Handbuch des deutschen Patentrechtes 1900. str. 83. i 203. — Kohler Lehrbuch des Patentrechtes, 1908, str. 13. — Dr. Paul Beck R. v. Managetta op. cit.: »Mag der Patentschutz aber noch so früh oder so spät eingeführt worden sein, darin stimmen die Patentgesetze aller Staaten überein, dass er nur neuen Erfindungen, d. h. geistigen Schöpfungen, welche auf einer neuen Verwertung der Naturkräfte beruhend in wiederholungsfähiger Weise gewerblich verwendbar sind«.

patenta. — Taj sistem objavljivanja prihvaćen je i u austrijskom patentnom pravu, a usvojile su ga i skandinavske države.

(2.) Starija patentna prava razlikuju izume od otkrića.

Prema § 1. austrij. zakona o privilegijima od 15./8. 1852. mogao se isključivi privilegij (ausschliessliches Privilegium) podijeliti: »auf jede neue Entdeckung, Erfindung oder Verbesserung« izuzevši zakonska ograničenja⁷⁵).

Slično razlikuje i § 1. bos. herceg. zakona o privilegijima od 20./6. 1880. izume (Erfindung) i pronalaskе, otkrića (Entdeckung).

U tom pitanju zauzela je i teorija⁷⁶) i judikatura stajalište⁷⁷), prema kojemu pod patentno zakonodavstvo potpadaju samo izumi (Erfindungen).

Prema § 1. austrij. zakona od 11./I. 1897. i njem. pat. zak. od 7./4. 1891. mogu se patenti steći samo na nove izume (neue Erfindungen).

Hrvatski patentni zakon zak. čl. XXXVII. : 1895. »o povlasticama na izume« govori o izumima, a naš pat. zakon od 17./2. 1922. o »pronalascima«⁷⁸), koje izjednačuje⁷⁹) s »izumima«.

⁷⁵) Prema § 1. austrij. zakona o privilegijima od 15./8. 1852. smatralo se: »...unter Entdeckung jede Auffindung einer zwar schon in früheren Zeiten ergeübten, aber wie der ganz verloren gegangenen oder überhaupt einer im Inlande unbekannten industriellen Verfahrungsweise.

Unter Erfindung wird jede Darstellung eines neuen Gegenstandes mit neuen Mitteln, oder eines neuen Gegenstandes mit schon bekannten Mitteln, oder eines schon bekannten Gegenstandes mit anderen, als den bisher für diesen Gegenstand angewendeten Mitteln verstanden«.

⁷⁶) »...Erfindung ist die durch eine Verbindung von Naturkräften geschaffene Möglichkeit der Herstellung neuer eigenartiger Erzeugnisse oder die auf gleichem Wege gefundene neue Methode der Herstellung von Produkten oder der Erzeugung von Wirkungen. — Zu unterscheiden von der Erfindung ist die Entdeckung, welche neue, zwar vorhandene, aber bisher unbekannte Naturerzeugnisse oder verborgene Naturkräfte und Gesetze zur Erscheinung und bezw. Wahrnehmung bringt. Der Patentgesetzgebung unterliegen nur die gewerblichen Erfindungen, d. h. diejenigen, welche neue gewerbliche Produkte oder Fabrikationsmethoden zum Gegenstande haben oder in einem körperlosen Arbeitsverfahren bestehen. Die Erfindungen sind ebenso wie die literarischen und künstlerischen Gebilde Produkte der geistigen Arbeit...« (Staatslexicon. Herausgegeben im Auftrage der Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im katholischen Deutschland durch Dr. Adolf Bruder, Vierter Band. Oesterreich-Ungarn bis Schweiz. Freiburg im Breisgau. 1895., str. 247).

Dr. Josef Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht, Versicherungsrecht und Rechtsverfolgung«, Halle a. d. S. 1910., str. 231. »...Die Erfindung ist Neuschöpfung, die Entdeckung dagegen bloss Enthüllung des Vorhandenen. Sodann ist es wesentlich, in der Erfindung den technischen Kern zu erkennen: die Erfindung ist nicht etwa eine ästhetische, sondern eine technische Schöpfung; sie soll nicht im Gebiete des Schönen das heisst des Welt-Symbolismus schaffen, sondern im Gebiete der Naturbeherrschung«.

⁷⁷) Rügeeseeje des Deutschen Reichsgerichtes od 20./3. 1889. (Berliner Juristische Wochenschrift, str. 173): »Eine Entdeckung liegt dann vor, wenn eine neue Eigenschaft an einem vorhandenen Körper gefunden wird. Sobald aber menschliche Tätigkeit angewendet wird, um vorhandene Körper zu bearbeiten, und infolge dieser menschlichen Arbeit ein Naturgesetz in die Erscheinung tritt, das vor der Arbeit und ohne sie sich nicht betätigte, hat die Entdeckung die Bedeutung einer Erfindung«.

⁷⁸) § 7. pat. zak.

⁷⁹) § 8. ibidem.

Ni austrijski ni njemački patentni zakon ne sadržaje definiciju pojma »Erfindung«, koji uživa patentnu zaštitu, jer taj pojam nije još posve ustaljen, i ako je utvrđen u širokim potezima. Time je dana mogućnost judikaturi, da taj pojam prosuđuje prema stanju znanosti, koja ga neprestano razvija i razbistruje.

Prema § 1. austrij. pat. zak. od 11./1. 1897.: »Unter dem Schutze dieses Gesetzes stehen neue Erfindungen, welche eine gewerbliche Anwendung zulassen. Für dieselben werden auf Ansuchen Patente erteilt«. Ta odredba recipirana je iz § 1. njem. patent. zak. od 7./4. 1891., prema kojoj: »Patente werden erteilt für neue Erfindungen, welche eine gewerbliche Verwertung gestatten«.

S druge strane postavljene su ipak u njem. i austrij. patent. zakonu materijalne stroge granice pojma izuma time, što se takvim smatra samo ono: (a) što je novo i (b) što se može obrtno iskoristiti (gewerbliche Anwendbarkeit). Obrtni značaj izuma ne očituje se međutim u tome, da se određeni izum upotrebljuje u nekom obrtu na način obrtiničnog zanimanja, kojemu je svrha privređivanje, nego da se može u obrtu primijeniti. Dok njemački pat. zakon spominje »gewerbliche Verwertung« (Verwertbarkeit), služi se austrijski pat. zakon širim pojmom »gewerbliche Anwendung«, čime isključuje mogućnost, da se ispitivanje patentne sposobnosti određenog izuma osim na »gewerbliche Anwendbarkeit« protegne i na ustanovljenje njegove koristi (vrijednosti), jer se ta u rijetkim slučajevima može ispravno prosuditi u vrijeme prijave izuma, nego obično tek mnogo kasnije.

(3.) Vlasniku patenta pripadaju određena prava i dužnosti.

(a) Vlasniku patenta pripadaju različita prava, i to:

a) pravo prioriteta;

b) pravo iskorišćavanja, proizvodnja i prodaje produkata;

c) pravo otuđenja pravnim poslovima inter vivos i mortis

causa.

Lice, koje izumi određeni izum (pronalazak), stiče s time pravo, koje može slobodno prenašati i njim po volji raspolagati. No to pravo nije savršeno, jer je osobno i imaterijalno. Ako mu tko oduzme ideju, zahvaća u njegovu osobnost, a povređuje ujedno i njegovo imaterijalno pravo. To dolazi do izričaja osobito u onom događaju, ako dotično lice otuđi izum (pronalazak), a protupravno oduzimanje upereno je i protiv stečnika. No izumitelju ne pripada nikakvo pravo, ako netko treći obradi jednaku ideju, pa ju bilo preda publici, bilo sam iskorišćuje ili prijavi za patent. U takvom događaju je prvi izumitelj nemoćan. Posve je međutim drugojačije, ako prvi izumitelj svoj izum (pronalazak) prijavi, jer je u tom slučaju njegovo pravo prioriteta pred svim drugim prijaviteljima. U potonjem događaju smiju lica, koja su isti izum (pronalazak) već prije iznašla, iz te okolnosti osnivati neko pravo samo ako su ga faktično upotrebljavala već u vrijeme prijave.

Hrvatsko i bos.-hercegov. patentno pravo nije priznavalo izumitelju (pronalazaču) pravo tražiti priznanje autorstva, t. j. pravo tražiti, da se prizna kao takav ili da mu se prizna osobno pravo (droit moral) na njegov produkt izumilačkog rada.

Prema § 21. austrij. zakona o privilegijima od 15./8. 1852. pripadalo je izumitelju samo pravo na isključivu uporabu njegovog

izuma, ali ne i na zaštitu u istom opsegu, jer se povreda smatrala po § 38. zahvatom u tuđe pravo, koja se mogla progoniti radi »Nachmachung oder Nachahmung«, t. j. radi proizvođanja patentiranog predmeta i njegove prodaje. S druge strane nije taj zakon stavljao nikakve zapreke obrtničkom iskorišćavanju predmeta, koji su načinjeni prema određenom izumu. Tu prazninu odstranio je § 8. novog austrij. pat. zakona od 11./1. 1897., koji polazi sa stajališta, da izumitelja treba zaštititi dotle, dokle seže njegovo pravo, i da se granice njegovog prava pokrivaju s mogućnosti iskorišćavanja njegovog izuma u obrtu i industriji, t. j. dokle god je izum sposoban za industrijalno iskorišćavanje. To pravo ne uključuje samo pozitivnu vlast vlasnika patenta na proizvođanje, prodaju i uporabu predmeta njegovog izuma, nego i negativno ovlaštenje (t. zv. Verbotrecht) da isključi treća lica od takvih radnja za čitavo vrijeme trajanja patenta, koliko ove (radnje) zasjecaju u industrijalno iskorišćavanje.

Prema čl. 5. grčkoga pat. zak. od 24./9. 1920. daje patent vlasniku isključivo pravo na iskorišćavanje izuma tako, da ga stavlja u trgovinu, na prodaju ili da ga upotrebljuje. Ako je patent dobiven za postupak pri izradbi, njegovo se djelovanje proteže i na predmete, koji su neposredno njime dobiveni.

Važno je pitanje uporabe patent. izuma na lađama, aeroplanima i t. d. Stalno međunarodno povjerenstvo za zaštitu industrijske svojine pri trgov. međunar. komori stvorilo je na sjednici dne 21./11. i 22./11. 1924. zaključak, prema kojemu se taj način upotrebe ne protivi pravu patenta, ako pomenuti objekti za transport uniđu samo slučajno ili privremeno u zemlju, gdje vrijedi pravo patenta⁸⁰). Na tom stajalištu stoji i § 17. našega pat. zakona od 17./2. 1922.

d) pravo osnivanja služnosti;

e) pravo licence.

(α) Osobito važan institut patentnog prava je pravo licence⁸¹).

Način sudjelovanja kod imaterijalnog prava može biti različit, a odgovara analognim načinima sudjelovanja kod prava na tjelesnim stvarima. Privatno pravo dopušta kod tjelesnih stvari (res corporales) uz pravo vlasništva: usus, ususfructus i založno pravo. Isto tako mogu i kod imaterijalnog prava uz pravo prvog ovlaštenika opstojati različita uzgredna prava drugih lica (uživanje i založno pravo). Puno pravo prvog ovlaštenika obično se naziva vlasništvom, i ako mnogi smatraju, da to nije posve ispravno.

Uz pravo služnosti i založno pravo razvila su se na području imaterijalnih prava i ova posebna ovlaštenja, i to: a) nakladno pravo (Verlagsrecht), koje dolazi do naročitog izričaja u autorskom pravu⁸²) i b) pravo licence (Lizenzrecht).

Pravo licence sastoji u prenosu prava upotrebe imaterijalnog dobra na određeno drugo lice, ali ne tako, da mu se preda isključiva upotreba, nego da se uz njegovu upotrebu pridrži i uporaba vlasnika patenta i eventualna uporaba trećih lica⁸³). Tako

⁸⁰) La Propriété Industrielle. Bern. 1925. str. 21.

⁸¹) Munk: »Die patentrechtliche Lizenz«. Berlin 1897.

⁸²) J. Kohler: »Bürgerliches Recht«. Encyklopädie str. 130. — Otto von Gierke: »Deutsches Privatrecht« Dritter Band. »Schuldrecht«. München und Leipzig 1917., str. 746.

⁸³) J. Kohler: »Bürgerliches Recht«. Enzyklopädie str. 625.

na pr. može izumitelj dati pravo uporabe svog izuma dvjema, trima ili više tvornicama tako, da nijedna od njih nema pravo isključive uporabe. To pravo licence je jedan od najobičnijih načina iskorišćavanja patenta, jer je ovo skopčano s kapitalom, koji baš u pravilu obično fali vlasniku patenta.

Preduvjet za sklapanje ugovora o licenci sastoji u činjenici, da je patent faktično podijeljen licu, koje podjeljuje drugom licu ovlaštenje na uporabu izuma, i da je prema tome ono ovlašteno treća lica isključiti od obrtnog iskorišćavanja.

Prigodom sklapanja ugovora o licenci nije za kontrahente u pravilu mjerodavna apsolutna nepobojnost određenog patenta, nego samo činjenica, da je nadležna oblast podijelila patent i da prema tome opstoji patentna zaštita za određeni izum. Tko tvrdi protivno, mora dokazati okolnosti, koje takvu tvrdnju opravdavaju.

Prema hrvatskom patentnom pravu bio je ovlašten vlasnik povlastice inter vivos prenijeti svoju povlasticu u cijelosti ili djelimice na drugo lice, te dozvoliti njezinu porabu ili izvršivanje s ograničenjem ili bez ograničenja⁸⁴).

(β) U pogledu pravne naravi licence stoji i hrv.⁸⁵) i bos.-hercegov.⁸⁶) pravo na stajalištu, koje prevladava u novije vrijeme⁸⁷), a prema kojemu je to pravo pozitivnog (t. j. pravo, prema kojemu se može licencni ovlaštenik s njime služiti u opsegu ugovora), a ne samo negativnog sadržaja. U potonjem bi naime događaju u licenci bila sadržana samo obveza vlasnika patenta, kojom se odriče prava smetati licencnom ovlašteniku upotrebu podijeljene licence⁸⁸).

Tu pozitivnu stranu licence jasno izriče i naše pozitivno pravo, koje to konstitutivno ustanovljuje u prvom rastavku § 25. pat. zak.

U literaturi je sporno pitanje o prosuđivanju ugovora o licenci te položaja imaoca licence i njegovog odnosa prema davaocu licence. Jedni (Allfeld, Seligsohn, Kohler) drže, da ugovor o licenci treba prosuđivati prema načelima ugovora o zakupu, koliko neke osobine licence (na pr. davanje licence bez ograničenja broja) ne iziskuju donekle različito shvaćanje toga ugovora. — Drugi (Munk) smatraju, da na ugovore o licenci valja primijeniti propise o zakupnim i o servitutnim ugovorima. Treći (Gierke, Adler) posve zabacuju analogiju sa zakupnim ugovorima i smatraju ugovore o licenci ugovorima sui generis, koje valja prosuđivati naročito prema utanačenjima stranaka.

⁸⁴) § 10. zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁸⁵) § 10. zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁸⁶) § 22. carskog patenta od 20./6. 1880.

⁸⁷) Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht« str. 278.: »Die Lizenzverträge haben durchhaus nicht etwa blos negative Bedeutung, so dass sie durch Zertrümmerung des Rechtes das allgemeine Menschenrecht durchstrahlen liessen, sie haben vielmehr auch die positive Bedeutung, dass der Patentberechtigte etwas von seinem Rechte überträgt und zu gleicher Zeit die Verpflichtung übernimmt dem Lizenzwerber die nötigen Auskünfte zu geben und ihn dadurch in die Möglichkeit zu versetzen, von der Erfindung nach gewissen Richtungen hin Gebrauch zu machen.«

⁸⁸) Franz Oppenheimer: »Theorie der reinen und politischen Ökonomie«. Berlin und Leipzig 1919., str. 192.: »... Wenn ein Patentinhaber einen Dritten Lizenzen verkauft, so gewinnt dieser gegen Jenen ein Recht auf Duldung«.

Za njemačko patentno pravo smatra Kohler, da licenci pripada značaj: »Gegenständlicher (quasidinglicher) Berechtigung, kraft welcher der Berechtigte die Befugnis hat, das Recht auszuüben, aber ohne jede Ausliesslichkeit«, — i ako je starija njemačka judikatura⁸⁹⁾ i literatura smatrala, da licenci pripada narav obligatorne obveze između ugovornih stranaka. Ta kvasi-stvarno-pravna narav licence potrebna mu je zato, da ustanovi valjanost podiljene licence i prema trećim licima.

Prema svom sadržaju sličan je ugovor o licenci uporabnoj pogodbi o zakupu, jer se predmet ugovora (izum, povlastica) može »uživati samo marljivošću i trudom«⁹⁰⁾ kao i zakupno dobro. Prema austrijskom privatnom pravu⁹¹⁾ dobiva uporabna pogodba, koja je upisana u javne knjige, stvarno pravni značaj tako, da s danom upisa u javne knjige dobiva zakupna pogodba pravnu valjanost i naprama pravnim nasljednicima zakupodavca.

Da se izbjegne tim kontroverzama ustanovljuje naše pozitivno pravo⁹²⁾, da licence važe prema trećim licima od časa njihovog upisa u patentni registar, a među strankama od dana zaključenog ugovora, dotično od dana izvršne odluke uprave za zaštitu industrijske svojine, kojom je licenca odobrena.

Za to ustanovljenje nije prema tome potrebna Kohler-ova umjetna konstrukcija o kvasi-stvarnoj naravi licence. Propis § 28. našega pat. zakona određuje analogno § 23. austrij. pat. zakona, da licenca upisom u pat. registar važi i prema trećim licima. Licenca je po svojem biću obvezno pravni odnos, koji ni upisom u pat. registar ne postaje stvarnim odnosom, jer među strankama vrijedi od dana valjano zaključenog ugovora. Okolnost, da prema našem pat. zakonu licenca prema trećim licima važi tek od upisa u pat. registar, mora se tumačiti u vezi s § 1.095. o. gr. z. — Spomenuto je, da ugovor o licenci ima mnogo sličnosti sa zakupom, a razlikuje se od ovoga u tome: (α) što predmet ugovora nije tjelesna stvar, uslijed česa može vlasnik patenta davati licence neograničenom broju lica; (β) što se tu ne mogu primijeniti građansko-pravne odredbe o otkazu ugovora, jer licenca traje za cijelo vrijeme trajanja patenta, ako nije drugačije ugovoreno. — Čini se najispravnijim stajalište, da ugovor o licenci treba prosuđivati po načelima ugovora o zakupu uzevši kod toga u obzir njegove naročite osobine.

Licenca stiče se bez posebnih formalnosti prema općim propisima građanskog prava. Ugovor o licenci daje međutim samo obli-

⁸⁹⁾ Riješenje des Deutschen Reichsgerichtes od 23./12. 1886. (»Berliner Juristische Wochenschrift 87. str. 46): »Der rechtliche Charakter des sogenannten Lizenzvertrages besteht nicht in der Übertragung einer Art dinglichen Rechts an der patentierten Erfindung sondern in der dem anderen erteilten Erlaubnis zur Benützung der Erfindung. Dessen Inhalt bilden der Verzicht des Patentinhabers auf den Einspruch durch den Lizenzträger und sodann die Theilnahme des letzteren an der Ausschliessung Dritter, so weit der Patentinhaber sich zum Schutze gegen die Benützung des Patentbesitzes durch andere verpflichtet hat.«

⁹⁰⁾ § 1091. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 678. građ. zak. za Srbiju. — §§ 406—432. Medželle za Bosnu i Hercegovinu.

⁹¹⁾ § 1095. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 704. građ. zak. za Srbiju. — Prema § 11. b. h. gruntovnog zakona od 13./9. 1884. vrijedi propis § 1095. o. gr. z. i u Bosni i Hercegovini.

⁹²⁾ § 28., rastavak 2. pat. zak.

gatorno pravo koje kao takvo ne važi prema trećim licima (ni prema kasnijem vlasniku patenta). Prema trećim licima, koja su kasnije stekla pravo na patent (druga stvarna prava na patent), stiče ugovor o licenci valjanost tek upisom u pat. registar.

(γ) Patentna prava poznaju različite vrste licence, i to naročito: isključive i ograničene, te dobrovoljne i zakonske (prinudne) licence. To iziskuju posebni odnosi, koji mogu nastati kod pojedinih izuma.

Isključiva licenca ne izgleda po svojem sadržaju kao prava licenca, nego kao prenos prava iz patenta.

Dobrovoljna licenca predleži, kad se osniva na dobrovoljnoj pogodbi interesenata, a zakonska (prinudna), kad vlasnik patenta nije voljan podijeliti licencu, pa ju molitelju podijeli pat. oblast, jer za to predleže zakonski uvjeti.

Francusko patentno pravo ne poznaje obligatorne licence. Englesko pravo normira ih uz jednake uvjete kao i naše pat. pravo.

Njemačko patentno pravo⁹³⁾ poznaje indirektnu prisilu za davanje licence, te predvida, da se može tražiti oduzimanje patenta, ako je podjeljenje licence u javnom interesu, a vlasnik patenta ne će da je podijeli uz primjerenu naknadu i dostatno osiguranje.

Austrijsko patentno pravo⁹⁴⁾ poznaje obligatornu licencu u slučaju, kad je iskorišćavanje novijeg izuma (pronalaska) ovisno od uporabe određenoga prijašnjeg izuma (pronalaska), kao i onda, kad to traži javni interes.

Stari austrijski zakon o privilegijima od 15./8. 1852. nije uopće spominjao licence, a njihova dopustivost izvodila se iz §§ 19. i 32. toga zakona; uza sve to bila je upotreba licence vrlo raširena. No pravni naslov i juristička konstrukcija tih licenca različito se shvaćala, pa ih se smatralo sad obveznim pravima, sad stvarnim pravima, a bile su vezane sad s osobama, sad s obrtnim poduzećima ili pak samo s patentiranim strojevima.

Novi austrijski patentni zakon od 11./1. 1897. nastojao je točnije precizirati pojam licence, koja predstavlja više ekonomski, nego juristički elemenat.

Prema § 20. austrij. patent. zakona od 11./1. 1897. ovlašten je vlasnik patenta (Patentinhaber): »Die Benutzung der Erfindung dritten Personen für das ganze Geltungsgebiet des Patenten oder für einen Theil desselben mit oder ohne Ausschluss anderer Benützungsberechtigter zu überlassen (Lizenz).«

Pitanje prinudne licence (Zwangslizenz) normirano je u § 21. austrij. pat. zak. kao i odnos između posjednika glavnog i posjednika ovisnog patenta; tim propisima je svrha, da kolizije s pravima iz glavnog patenta, koje nastaju kod vršenja ovisnog patenta, ukloni na kompromisni način. Dotadanji austrijski zakon o privilegijima od 15./8. 1852. sadržavao je samo u § 23. zabranu prekoračenja granice vlastitog patenta i iskorišćavanja tuđeg izuma. No pošto posjednik ovisnog patenta ne može iskorišćavati svoj izum bez upotrebe prije patentiranog izuma, a neiskorišćavanje uzrokuje njegov prestanak, bio je vlasnik ovisnog patenta prepušten na milost i ne-

⁹³⁾ § 11., rastavak 2., niem. pat. zak.

⁹⁴⁾ § 21., rastavak 3., austrij. pat. zak.

milost vlasniku prijašnjeg patenta. To pitanje uređeno je propisom § 21. austrij. patent zak. tako, da vlasnik ovisnog patenta, koji je od znatne obrtne važnosti, nakon izmaka roka od 3 godine od dana proglašenja prijašnjeg patenta može tražiti prinudnu licencu. No s druge strane osigurano je i vlasniku prijašnjeg patenta pravo na prinudnu licencu na ovisni patent.

Slično je normirana prinudna licenca u čl. 12. švicarskoga patent. zakona od 29./6. 1888. (revidiran dne 23./3. 1893.);

f) pravo zaloga.

Na patentno pravo može se steći i pravo zaloga te pravo služnosti uživanja (usufructus) i upotrebe (usus). Druga stvarna prava ne mogu se na patentnom pravu ni zamisliti⁹⁵⁾.

Sposobnost patentnog prava da služi kao zalog posljedica je njegove prometne sposobnosti, a općenito je priznata po inozemnim patentnim pravima.

Načelo § 448 o. gr. z., prema kojemu može: »Kao zalog služiti svaka stvar, koja je u prometu«, i načelo općeg prava (gemeines Recht)⁹⁶⁾ ograničeno je u izvjesnoj mjeri ipak s obzirom na pravo izuma, i to posve naravno. Izum (Erfindung) kao takav ne može načelno biti predmetom stvarnog prava, jer je po sebi neodređen tako, da se na njemu ne može osnovati neposredni odnos vlasti. Osim toga predstavljala bi ovrha na izum zahvat u najosobnije pravo raspoložbe izumitelja kao tvorca određene nove industrijalne ideje, pa je već zato nedopuštena⁹⁷⁾.

S druge strane nema sumnje, da izumu pripada određenost i prije patentiranja, pa se zato pravo izumitelja može prenositi i prije prijave i sposobno je da postane predmetom stvarno-pravnih akta. To se pravo može dakle i založiti, jer je za mogućnost zalažanja potrebno samo to, da izum kao takav (kako je koncipiran po izumitelju) pokazuje toliko određenosti, da se može založiti prenosom.

Pravo zaloga stiče se predajom kao vlasništvo pri kupoprodaji, i to na pr. predajom opisa, nacрта, uzoraka, alata i t. d. s naročitim (tacite) utanačenjem, da se čini u svrhu zaloga⁹⁸⁾.

Izum (pronalazak) ne izlazi (prije prijave iz sfere ličnosti izumioaca, te je prepušteno njegovoj (njegovih nasljednika) odluci, da li će ga prepustiti javnosti ili čuvati njegovu tajnu, t. j. da li će ga učiniti imovinskim objektom ili ne. Čim je izum prijavljen za patentiranje, uzima se, da ga je izumitelj učinio imovinskim objektom, pa od tog časa može biti i predmet pljenitbe ili ovršnog zaloga⁹⁹⁾.

⁹⁵⁾ Zoll (Grünhut [Wiener] »Zeitschrift für Privat- und öffentliches Recht«. Wien, svezak 21., str. 562. i slijedeće), ustanovljuje posebnu vrst služnosti, koja dolazi samo kod patenata u pravu predupotrebljivaoca na dalju upotrebu patenta (t. zv. »servitus fabricae«), i u prinudnoj licenci, koju zakon daje vlasniku ovisnog patenta (t. zv. servitus privilegii).

Spavni § 14., te 26. i 35. pat. zak.

⁹⁶⁾ I. 9., § 1., D. de pignor. 20. 1.: »Quod emtionem venditionem recipit, etiam pignorationem recipere potest«.

⁹⁷⁾ Isto kao i ovrha na osobna autorska prava prema § 14. zakona od 26./12. 1895. (R. G. Bl. Nro. 197).

⁹⁸⁾ § 452. o. gr. z.

⁹⁹⁾ Dr. Fran Mohorič: »Izvršba na patentne pravice«. Mjesečnik pravnčkog društva u Zagrebu. 1912., II., str. 164.

Ako izumitelj prenese svoje pravo na treće lice prije prijave, može biti predmetom ovršnog zaloga, jer se ono u ruci trećega smatra čisto imovinskim pravom;

g) pravo tužbe.

(b) Pored pomenutih prava pripadaju vlasniku patenta i različite dužnosti.

Vlasnik patenta dužan je obdržavati sve obrtne i redarstvene propise, koji su u vezi sa značajem obrta (industrije), u kojemu se određeni izum iskorišćuje.

Naročita njegova dužnost sastoji u plaćanju progresivnoga patentnog poreza, koje je skopčano s tom pravnom posljedicom, da patent utrnjuje sam sobom, ako se taj porez ne uplati pravodobno ili unutar određenih rokova.

Za svaki patent plaćaju se posebne patentne pristojbe, i to prijavne pristojbe i progresivne godišnje pristojbe¹⁰⁰).

Sva patentna zakonodavstva propisuju posebne patentne pristojbe, koje moraju uplaćivati vlasnici patenata.

U Francuskoj Republici izmijenjeni su zakonom od 26./7. 1920. propisi o patentnim pristojbama¹⁰¹).

U Francuskoj ne smije opis izuma prema naredbi od 21./5. 1920. iznositi više od 250 redaka sa 50 slova u jednom redu. Opširniji opisi dopušteni su samo uz naplatu naročite pristojbe.

U Poljskoj je zakonom od 19./12. 1924. (o izmjeni i dopuni zakona od 5./2. 1924.) određeno, da pat. pristojbe rastu od 1—15 godine od 40 do 800 zloti¹⁰²).

U Ugarskoj preinačene su patent. pristojbe zak. čl. XXXV. 1920., a rastu od 100 do 3.500 kruna¹⁰³). Naredbom ministarstva za trgovinu broj 96.328 od 20./12. 1924. na osnovi § 8. zak. čl. XXXV. : 1920. iznose te pristojbe od 1./I. 1925. za vrijeme od 1—15 godine 8 do 125 zlatnih kruna¹⁰⁴).

Prema čl. 8. grčkoga pat. zakona od 24./9. 1920. iznosi godišnja progresivna pat. pristojba počevši od 2. do 15. godine trajanja 120—900 drahmi.

Na osnovi čl. 18. dekreta od 12./9. 1924. izdani su u Uniji socijalističkih sovjetskih republika propisi o patent. pristojbama, koje iznose od 1 do 15 godine (anuitet) 5 do 150 rubalja.

Zakonom od 26./4. 1921. promijenjene su pat. pristojbe u Republici Austriji te progresivno rastu od 1—15 godine od 500 do 6.000 kruna. Naredbom saveznog ministra za trgovinu i promet od 11./3. 1925., izdanom sporazumno sa saveznim ministrom financija¹⁰⁵), određeno je na osnovi čl. 4. i 6. zakona od 26./4. 1921., da počevši od 1./4. 1925. dalje iznose godišnje pat. pristojbe od 1 do 15 godine 30 do 600 šilinga, a za dopunske patente jednom

¹⁰⁰) §§ 45.—48. zak. čl. XXXVII. : 1895. — §§ 114.—118. austrij. pat. zak. — §§ 155.—159. pat. zak. od 17./2. 1922.

¹⁰¹) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I. broj 2., str. 24.

¹⁰²) La Propriété Industrielle. Bern. 1925, broj 4., str. 69.

¹⁰³) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I. broj 5., str. 94.

¹⁰⁴) Glasnik... Godina V., broj 2., str. 119.

¹⁰⁵) Drž. zak. broj 607.

za uvijek 70 šilinga. — Prema naredbi od 31./10. 1921.¹⁰⁶⁾ ne mogu se pat. pristojbe ubuduće uplaćivati za više ili za svih 15 godina unaprijed, nego zasebno za svaku godinu mjesec dana prije dospelosti.

(4) Pomenuti važni opći interesi traže, da se vrijeme trajanja patenta ograniči. Zato patentni zakoni uređuju najdulje vrijeme trajanja patenta uopće (maksimum) kao i načine prestanka njegove valjanosti prije izmaka toga vremena.

Vrijeme trajanja patenata različito je uređeno u pojedinim državama. U pravilu iznosi to vrijeme najdulje 15 godina (Francuska, Italija¹⁰⁷⁾, Norveška, Švedska, Danska, Švicarska, Japan, Austrija, Ugarska, Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca), u nekim državama najdulje 20 godina (Belgija, Španjska, Meksiko, Chile), a u nekim 5, 7, 10, dotično 18 (Njemačka)¹⁰⁸⁾ godina.

Prema austrij. pat. zak. od 11./1. 1897. iznosi trajanje patenta 15 godina; taj rok počima s danom proglašenja prijavljenog izuma (Erfindung) u patentnom listu¹⁰⁹⁾.

Prema zakonu Austrijske Republike od 26./4. 1921. može patent. uprava na molbu vlasnika patenta produljiti njegovo trajanje i preko najduljeg trajanja (15 godina), i to najviše za 6 godina, ako se izum radi izvanrednih okolnosti, koje su uzrokovane ratom, nije mogao iskoristiti poslije službenog proglašenja prema §-u 57. pat. zakona.

Po hrvatskom pat. pravu podjeljivane su povlastice na 15. godina, koje se vrijeme računalo od prijave izuma¹¹⁰⁾. Prema starijem njemačkom pravu bilo je također trajanje prava izuma (Erfinderrecht) ograničeno na 15 godina, ali taj rok nije počimao s danom podjeljenja patenta kao po austr. pravu, nego s danom, koji slijedi iza dana kad je podnesena prijava. Prema stajalištu, koje je recipirano u bos.-hercegov. zakonu od 20./6. 1880., počimao je svaki isključivi privilegij (povlastica, patent) s danom izdanja isprave, a njegova valjanost s danom javnog oglašenja¹¹¹⁾. — Prema tomu sistemu gubi izumitelj (prohalazač) često dane, mjesece i godine za iskorišćavanje svog izuma, jer se postupak, koji je skupčan s podjeljivanjem patenta, često dovršava tek nakon dugotrajnog ispitivanja. Zla strana tog sistema izjednačuje se donekle time, što izumitelj već s danom prijave dobiva neke prednosti, a kasnije (s proglašenjem) i zaštitu. Međutim u pravilu vlasnici mnogih patenata ne mogu izdržati ni 15 godina¹¹²⁾, jer patenti podpadaju pod progresivni godišnji pat. porez, a patent prestaje, ako se taj porez ne uplati pravodobno.

¹⁰⁶⁾ Sav. zak. broj 100. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 7., str. 344.

¹⁰⁷⁾ Prema čl. 5. dekreta broj 1970 od 29./7. 1923. počinje važnost patenta u Italiji od časa podnošenja prijave, a traje 15 godina.

¹⁰⁸⁾ Promjenom njemačkog pat. zakona od 15./7. 1923. produljeno je trajanje patenta na 18 godina.

¹⁰⁹⁾ § 14. austrijskoga pat. zak.

¹¹⁰⁾ § 17. zak. čl. XXXVII. : 1895.

¹¹¹⁾ § 26. zakona od 20./6. 1880.

¹¹²⁾ U Njemačkoj prestaje najveći broj patenata u trećoj i četvrtoj godini. (Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht«, str. 272).

To vrijedi i za našu državu. Koncem godine 1924. bili su u važnosti

Poslije izmaka zakonskog roka trajanja patenta, za koji su uredno plaćene propisane godišnje pristojbe, postaje izum općim dobrom, kojim se može svatko služiti.

§ 3. Patentni registar.

U najužoj vezi s patentnim pravom je institucija patentnog registra.

Na području privatnog i javnog prava opstoji više vrsta javnih knjiga, u kojima se bilježe određeni pravno relativni odnosi. Takve knjige jesu na pr. gruntovničke, željezničke i rudarske knjige, koje vode za to određene državne oblasti. Te knjige osnovane su na načelu, da se određena prava (stvarna prava) na nekretnim objektima, koji su predmet pomenutih javnih knjiga, mogu steći samo upisom u te knjige, t. j. za stećenje takvog prava nije dovoljan samo pravni naslov (pravni posao, osuda suda, odredba zakona), nego k tomu mora pridoći još i upis u te knjige. Bez upisa u javnu knjigu ne mogu se naime steći ta prava¹¹³⁾.

Institucija patentnih registra recipirana je iz američkoga i engleskog prava gotovo od sviju patentnih zakona, pa tako je ušla i u austrijski¹¹⁴⁾ i hrvatski¹¹⁵⁾ patentni zakon, kao i u naš pozitivni patentni zakon od 17./2. 1922.

Pod patentnim registrom razumijeva se javna knjiga, koja je svakom pristupačna, a u koju se na propisani način upisuju odobreni patenti i svi pravno relativni odnosi (okolnosti), koji su s njima u vezi.

Osobita važnost patentnih registra leži u tomu, što se određena prava, koja su u vezi s patentom, stiču upisom u taj registar.

Patentnom registru nije dakle svrha, da samo registrira i evidentira relevantne odnose, koji se tiču patenata, nego mu pripada i materijalno-pravni značaj, jer se na osnovi upisa stiču subjektivna prava na patentima. Po tome je naročita svrha patentnom registru, da vrši pravni utjecaj na stećenje subjektivnih prava na patente.

Upisima u patentni registar pripada pravni značaj, koji pripada upisu nekretnina i stvarnih prava na nekretnine u gruntovnicu. Prema tome načelu stiče se pravo patenta, pravo zaloga i druga stvarna prava na patentnim pravima samo upisom u patentni registar. Od momenta upisa važe takva prava napram trećim licima. Do-

ovi patenti:

osnovni	dopunski	od osnovnih патената nalazilo se u													
		1	2	3	4	7	8	9	10	11	12	13	14	15	
		godini trajanja													
2350	221	461	1089	242	53	17	34	27	48	73	73	54	44	35	

(Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 5. str. 259).

¹¹³⁾ §§ 423. i 431. o. gr. z.

¹¹⁴⁾ §§ 45.—47. austrij. pat. zak.

¹¹⁵⁾ §§ 41.—43. zak. čl. XXXVII. : 1895.

sljedno tome pretpostavlja određeni materijalno-pravni čin (pravni posao, ugovor, sudska presuda, odredba zakona) samo pravni titulus za samo stećenje prava, koje se zbiva formalno-pravnim aktom upisa u pomenuti registar. Upis u patentni registar je prema tome jedini način za stećenje (modus acquirendi) stvarnih prava na patentne objekte¹¹⁶⁾.

Na taj način preuzet je iz gruntovnog prava u patentno pravo princip upisa. No s druge strane nijesu preuzeta i sva ostala načela gruntovnog prava. Naročito nije preuzeto načelo materijalnog publiciteta, prema kojemu se uzima za lice, koje se pouzda u javne knjige, kao istinito sve, što je u njima upisano, ni načelo zaštite publicae fidei. Zato se učinci uslijedilog i izostalog upisa ne ravnaju (kao što je to u pravilu u gruntovnom pravu) prema dobroj ili zloj vjeri stećenika, nego se prosuđuju po propisima §§ 367., 371., 456., 814. i 1463 o. gr. z. — Na taj je način odstupljeno od strogoga tabularnog prava.

Prema § 23. austrij. pat. zak. stiče se pravo patenta, založno pravo i drugo stvarno pravo na patentnim pravima upisom u patentni registar, a time djeluju ta prava i protiv trećih lica¹¹⁷⁾. Ta odredba mnogo je jednostavnija od slične odredbe gruntovnog prava, jer kod potonjega opstoji mogućnost naturalnog posjeda pored tabularnog posjeda, što se jedva može zamisliti kod imaterijalnoga patentnog prava. No ta odredba odgovara potpuno javnim interesima, jer patentno pravo znatno utječe u tuđe pravne sfere.

Njemački pat. zakon određuje, da se u »Patentrolle« mora upisati svaka promjena, koja se tiče osobe vlasnika (njegovog zastupnika), što se mora i proglasiti u glasniku. Dok to nije učinjeno, ostaje prema odredbama toga zakona i dalje ovlašten, dotično obvezan prijašnji vlasnik patenta i njegov prijašnji zastupnik¹¹⁸⁾. Ta »Patentrolle« je pat. registar, u koji se upisuju patenti i prenosi patenata. — Kohler¹¹⁹⁾ naročito ističe, da se ta zakonska odredba ne smije tumačiti tako, da time dolazi u obzir samo odnos prema patentnom uredu, nego i svako djelovanje patentnog ovlaštenika pred sudovima i pred drugim oblastima.

Međutim većina¹²⁰⁾ ne dijeli to Kohlerovo stajalište za njemačko pat. pravo, nego zastupa mišljenje, da upis u »Patentrolle« i proglašenje u glasniku daje samo formalnu legitimaciju u postupku pred pat. oblastima, prema kojoj može vlasnik patenta (njegov zastupnik) pred njima nastupati, dok je u postupku pred redovitim sudovima nijerodavno samo faktično materijalno-pravno stanje.

Prema francuskom pravu vrijedi prenos vlasništva, cesija, pravo upotrebe i pravo zalogu na patentno pravo prema trećim licima, čim se upiše u poseban registar, koji se vodi u narodnoj upravi.

¹¹⁶⁾ §§ 423. i 431. o. gr. z.

¹¹⁷⁾ §§ 425. i sl., 451., 458. i sl. o. gr. z.

¹¹⁸⁾ § 19. niem. pat. zak.

¹¹⁹⁾ Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht...«, str. 275: »...dass, sobald die Eintragung geschehen ist, sie für den gutgläubigen Erwerb entscheidend sein muss, auch wenn es etwa an der Berechtigung des Veräusserers fehlte«.

¹²⁰⁾ Allfeld, Seligsohn.

§. 4. Postupak kod podjeljivanja patenta.¹²¹⁾

(1) U predmetu postupka kod davanja patenta opstoje u glavnom četiri sistema, i to:

1.) sistem prijave.

Sistem prijave osniva se na načelu, da se patent podjeljuje bez prethodnog ispitivanja novosti i vrijednosti najavljenog pronalaska, ako je predloženi opis (pronaska) propisno sastavljen i tako jasan, da ga po tome mogu stručnjaci izraditi ili upotrijebiti. Oblast ispituje samo okolnost, da li je prijava pronaska uslijedila u propisanoj formi. — Ispitivanje materijalnih uvjeta za patent (t. j. novost i sposobnost za patentiranje) prepušta se redovitim sudovima, ako uslijed tužbe radi poništenja patenta dođe do spora.

Taj sistem prijave je najrašireniji, a glavna mu je prednost u tome, što se patenti mogu vrlo brzo sticati, što ne traži kompliciranu organizaciju pat. oblasti, i što su prema tome i pat. pristojbe niske. S druge strane vezana je s tim sistemom mogućnost, da se patentiraju pronalasci, koji su već davno poznati, a to može uzrokovati štetne posljedice za industriju.

Taj sistem prijave (Anmeldesystem) ima prema tome tu prednost za patentne oblasti, da moraju ispitati samo okolnost, da li je molba formalno ispravno podnešena. No ni kod toga sistema ne otpada posve materijalno ispitivanje pronalaska, (koji se kod sistema prethodnog ispitivanja odmah provada), samo se obavlja naknadno, t. j. nakon što je patent već podijeljen, i to u redovitom sudskom postupku preslušanjem običnih sudskih vještaka. — Po tom se vidi, da se primjenom toga sistema, kako je istaknuto, mogu lakše povrijediti opravdani interesi interesiranih lica, nego kad se to ispitivanje obavlja po stručnjacima prije podjeljenja patenta.

Dalji nedostatak toga sustava leži u tome, što mnoga lica mogu prijaviti patente na izume (pronaske), koji već opstoje, te time nanijeti štetu i nesolidnu konkurenciju izumiteljima, koji su iste patenta već prije prijavili i iskorišćavanjem stavili u promet. Lica, koja su time pogođena, moraju tek dugotrajnim i skupim sudskim postupkom imati patenta dokazati neosnovanost njegovog patenta.

Svi ti momenti utječu veoma nepovoljno na obrt, industriju i trgovinu, a patentnim oblastima zadavaju nepotrebnog posla s upisivanjem i ispisivanjem patenata, koji su već od prvog časa upisa nevaljani. Osim toga utječe taj sistem nezgodno i na samo izumljivanje novih izuma, jer se često izumiocu, koji kasnije mora eventualno opetovano skupim parničanjem dokazivati svoje pravo, gotovo ne isplati tražiti pat. pravo.

Sistem prijave sadržan je u francuskom pravu, a odatle su ga preuzele mnoge države kontinentalne Europe. Danas vrijedi taj sistem u Francuskoj, Italiji, Španiji, Portugalu, Belgiji i t. d. — Prije je bio uveden i u Bavarskoj i Württembergu, gdje je vrijedio sve do njemačkoga patentnog zakona od 25./5. 1877.

¹²¹⁾ Mihailo Predić: »Prava administrativnih vlasti raznih zemalja u pogledu ispitivanja patentnih prijava«. (Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 8., str. 380).

Prema francuskom pravu ne ispituje se prijava ni s obzirom na novost ni s obzirom na patentnu sposobnost, samo se točno ustanovljuje, da li odgovara propisanoj formi. Ako je forma protuzakonita, može se prijava odmah odbiti; kod toga se vraća polovica uplaćenih pristojbi. U roku od tri mjeseca nakon što je prijava odbijena, može se molba ponoviti te se patent upisuje s prioritetoj prema prvoj prijavi. I u Španiji ispituje se samo forma. U Italiji ograničuje se ispitivanje samo na jasnoću opisa i crteža; samo patente, koji se tiču pića i hrane, ispituju zdravstvene oblasti.

U Belgiji ne obavlja se predispitivanje, nego se patenti podjeljuju bez garancije u pogledu novosti izuma na pogibelj prijavitelja, pri čemu dakako ostaju netaknuta event. prava trećih lica; ne ispituje se dakle, da li je prijavitelj izumitelj (njegov pravni nasljednik), nego se patent podjeljuje prvom prijavitelju;

2.) sistem objavljivanja.

Sistem objavljivanja pronalaska (*avis préalable*) prepušta pučanstvu (interesiranim krugovima), da prije patentiranja određenog pronalaska prigovori njegovoj novosti, i to nakon što je njegov opis objavljen i izložen.

Sistem prethodnog objavljivanja (*Aufgebotsverfahren*) stavlja oblasti u zgodan položaj, jer interesirani krugovi pučanstva sami paze na objavljene nove izume, te daju oblastima sav materijal, koji je potreban za ispitivanje njihovog noviteta.

Po tom sistemu prijava se prethodno ispituje, ali se ne odbija, ako izum nije nov. Nadležna oblast samo izvješćuje prijavitelja o neispravnosti, a ovaj može po tom prijavu povući, preinačiti ili zadržati. Ako ju zadrži, izdaje mu se patent, ali uz riziko, da ga na osnovi spora eventualno izgubi u parnici kod suda.

Taj sistem vrijedi u čistoj formi samo u Švicarskoj, a uveden je godine 1852. u Engleskoj.

U Švicarskoj razlikuje se: (a) privremeni patent, koji se podjeljuje na 3 godine, a za koji nije potrebno predložiti nikakav model i (b) definitivni patent. Privremeni patent može se prije izmaka roka od 3 godine pretvoriti u definitivni, ako se pridonesu model i uplati pristojba za predispitivanje. Ako se odmah traži definitivni patent s 15-godišnjim trajanjem, mora se u predispitivanju predložiti model izuma. No to predispitivanje gotovo se uopće ne tiče novosti prijavljenog izuma, ili ako se vrši, vrši se posve površno; okolnost, da prijavljeni izum nije nov, nije sama sobom dovoljna, da se prijava odbije.

Mnogi uzimaju dapače Englesku kao tipičnu državu toga sistema¹²²). Taj engleski sistem izgleda kao jedna varijanta ovog sistema. Tu se ispituje, da li je izum nov, ali se to ispitivanje vrši na originalan način. Novost prijavljenog izuma ispituje se pojedinačno (djelomično); traži se, da li je sličan jednom već poznatom izumu. Kod toga ispitivanja ide se 50 godina unatrag računajući od podnesene prijave. Ako je prijava slična s jednim već poznatim izumom, izvješćuje ispitivač o tome prijavitelja, koji po tom može prijavu ispraviti, povući ili zadržati, kako ju je predao. U potonjem događaju prijava se ne odbija, ali se označuje, da je slična određenim

¹²²) La Propriété Industrielle. Bern. 1925, str. 93.

izumima, da se na taj način publika (interesenti) o tom obavijesti. No pored toga, ako ispitivač ustanovi, da je prijavljeni izum baš posve jednak s određenim javnim izumom, odbija ju (kontrolor) *ex officio*.

Njemački zakon od 25./5. 1877. spojio je sistem prethodnog objavljivanja sa sistemom ispitivanja;

3.) sistem prethodnog ispitivanja.

Prema sistemu prethodnog ispitivanja izdaje se patent istom onda, kad državna vlast utvrdi, da je prijavljeni pronalazak nov i da je sposoban za patentiranje. To je čisti sistem koncesije, koji vrijedi u čistoj formi u Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike. Taj sistem pruža bezdvojbeno najveću sigurnost za samu vrijednost patenta. Jedina je zla strana toga sistema u tome, što traži veliki upravni (činovnički) aparat i troškove, a to znatno poskupljuje patentnu zaštitu. Osim toga pruža taj sistem slabu zaštitu izumiteljima, jer o originalnosti i novoti izuma, te o podjelenju (nepodjelenju) patenta odlučuje oblast sastavljena od stručnjaka uz isključenje pravnog lijeka.

Države bez prethodnog ispitivanja jesu: Francuska, Belgija, Bolivija, Kolumbija, Costa Rica, Danzing, Španija, Finska, Grčka, Italija, Luksemburg, Maroko, Nicaragua, Paraguay, Portugal, Rumunjska, Tunis, Turska, Uruguay i Venezuela.

Države s prethodnim ispitivanjem jesu: Sjed. Države Sjeverne Amerike, Njemačka, Argentina, Australija, Austrija, Bugarska, Chile, Danska, Ecuador, Guatemala, Japan, Liberija, Norveška, Peru, Rusija, Salvador, SHS, Švedska i Čehoslovačka;

4.) mješoviti sistem.

Ako se isporedi novije patentno zakonodavstvo, opaža se, da se počelo spajati sva tri gore spomenuta sistema u jedno. To pokazuju patentni zakoni Njemačke¹²³), Norveške, Švedske i Danske, austrijski patentni zakon od 11./1. 1897.¹²⁴) i naš patentni zakon od 17./2. 1922.

Taj kombinirani sistem daje najbolju zaštitu svim interesima, koji u patentnom pravu dolaze do izričaja.

Dok je sistem prijave francuski sistem, može se mješoviti sistem označiti njemačkim sistemom.

Prema njemačkom pravu¹²⁵) sastoji se patentni oblasni postupak od postupka o preispitivanju t. zv. »Vorprüfungsverfahren« (amerikanski sistem), koji je spojen sa oglašenjem t. zv. »Aufgebot« (engleski sistem). No glavno težište leži u preispitivanju, koje sastoji od pripravnog postupka s jednim predisputivacem, čija je zadaća, da u slobodnim i nevezanim sasopćenjima upozori izumitelja na nedostatke i da nastoji, da se prijava učini prikladnom za dalji postu-

¹²³) Staatslexicon. Herausgegeben im Auftrage der Görres-Gesellschaft zur Pflege der Wissenschaft im katholischen Deutschland. Durch Dr. Adolf Bruder. Vierter Band. (Ö. bis S.). Freiburg im Breisgau. 1895. str. 279–290.

¹²⁴) R. G. Bl. Nr. 30. — Ernst Meyerhofer. Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst in den im Reichsrath vertretenen Königreichen und Ländern. Sechster Band. Wien. 1900. str. 1202. — Oesterreichisches Staatswörterbuch. Handbuch des gesammten österr. öffentlichen Rechtes. Dritter Band. Wien. 1907. str. 773.

¹²⁵) § 20. njemačk. pat. zak.

pak¹²⁶). U tom pravcu može se reći, da predleži predodluka (Vorbescheid), na koju se mora prijavitelj očitovati, jer se inače smatra da je povukao prijavu. Iza toga dolazi prijava u prijavni odsjek (Anmeldeableitung), koji često tek nakon dugotrajnog raspravljanja s izumiteljem stvara zaključak, i to bilo, da je prijava podesna za dalje uredovanje, bilo da ju treba zabaciti. U prvom slučaju proglašuje (publicira) se prijava da se time omogući interesiranim licima da stave protiv nje svoje prigovore. No to proglašenje ne obavlja se tako, da se u glasniku publicira prijava u cijelosti, nego se objavljuje (i javno izlaže) samo ime izumitelja (prijavitelja) i bitni sadržaj prijave. Izlaganje obavlja se kod patentnog ureda u Berlinu, no može uslijediti i u drugim mjestima¹²⁷). Čitavom tom postupku je svrha, da se o prijavljenom izumu obavijesti što širi krug interesenata (publicitet) te da im se na taj način putem prigovora omogući zaštita njihovih prije stečenih prava. Interesirana lica, koja stave prigovor postaju zajedno s prijaviteljem sudionici postupka (»parničari«) te im pripada pravo žalbe (Beschwerderecht).

Prema njem. pravu¹²⁸) ne potpada dakle prijava u postupku o predspitivanju odmah kolegijalnom postupku u odjelu za prijave, nego je prvi posao pridisputivanja, prenesen na jednog člana toga odjela, čija je dužnost, da sabere i sredi materijal, koji je potreban za odluku odjela. Time je postignuta prištednja rada. Iz toga uređenja, prema kojemu je na takvog člana prenesena samo preparatorna djelatnost, dok je pravo kolegijalnog odlučivanja pridržano prijavnom odjelu, slijedi logična zakonska odredba, da protiv predodluka toga predispitivača nije dopušten pravni lijek; pravni lijek dopušten je tek protiv zaključka prijavnog odjela.

Prema njemačkom pravu ne smije onaj član prijavnog odjela, koji je izdao predodluku, sudjelovati kod zaključivanja¹²⁹). Ta odredba nije zgodna, jer isključuje kod zaključivanja baš onoga člana toga odjela, koji je u stvar najbolje informiran, a čija prisutnost ne bi ni najmanje umanjivala nepristrasnost¹³⁰). Za to ta odredba nije preuzeta u austrijsko patentno pravo¹³¹). Prijava smatra se povučenom, ako se molitelj patenta pravodobno ne očituje na tu predodluku.

Prijava (zahtjev na podjeljenje patenta) je najglavnija stvar kod patenta, pa se zato mora njezinom ispravnom formuliranju posvetiti naročita pažnja.

Prijava patenta ima odlučnu važnost za svaki patent; ona je duša patenta. Prijava patenta je za patent ono, što su granice za državu, jer se s patentnim zahtjevom određuje opseg određenog izuma. Zato je u interesu svakog izumitelja, da u prijavi što točnije (jasnije, opsežnije) označi opseg svog izuma, jer to čini podlogu za uredovanje patentne oblasti.

¹²⁶) § 21. ibidem.

¹²⁷) § 23. ibidem.

¹²⁸) § 21. ibidem.

¹²⁹) § 22. ibidem.

¹³⁰) Erläuterungen des (österreich) Patentgesetzes aus den Materialien zu §§ 55. und 56.

¹³¹) §§ 55.—56. austrij. pat. zak.

Općenito vrijedi načelo, da u jednoj prijavi patenta smije biti sadržan samo jedan patentni zahtjev, jer kumuliranje patentnih zahtjeva u jednoj prijavi može lahko dovesti do nesuglasica i nejasnoća, a osim toga prikraćuje se time i država na otpadajućoj pristojbi. No samo se sobom razumije, da se u jednoj prijavi smije i može staviti više patentnih zahtjeva, ako spadaju zajedno. U praksi mogu međutim i u tom pitanju nastati dvojbe glede pitanja, da li više patentnih zahtjeva spada zajedno; kod prosuđivanja treba uvažiti njihovu tehničku i privrednu vezu i srodnost.

(2.) Iz spomenutoga vidi se, da je pitanje postupka s prijavom različito uređeno u pojedinim državama. To je pitanje gotovo i jedino važnije pitanje, u kojemu se razlikuju pojedina pat. zakonodavstva, a koje stoji na putu potrebnoj unifikaciji pat. prava. Pojedine države čuvaju konzervativno svoje izgrađene sisteme postupanja, koji se bitno razlikuju.

Tako na pr. Sjedinjene Države Sjeverne Amerike ispituju pored ostaloga ex officio i okolnost, da li je prijavitelj zaista tvorac patenta; to načelo nije prihvaćeno u tom obliku u drugim državama. U Njemačkoj se skrupulozno ex offio ispituje novost i sposobnost izuma. U Austriji odstupljeno je u zakonu od 11./1. 1897. od toga krutog njemačkog načela, koji izumitelja stavlja gotovo posve u vlast ispitivača; usvojen je gipkiji sistem, prema kojemu se novost izuma ispituje samo kad predleži očevidna sumnja, da izum nije nov. To načelo preuzeto je i u naš zakon od 17./2. 1922., koji se osniva na pomenutom austrijskom zakonu.

§ 5. Vrela patentnog prava.

1. Općenito.

Vrelo patentnog prava je zakon.

Iz pomenutih razloga počelo se kod sviju kulturnih naroda jače razvijati patentno zakonodavstvo, kojemu je svrha, da odredi pravne norme za zaštitu prava, koja pripadaju izumitelju na objekt njegovog izuma.

Patentna zaštita provedena je gotovo u svim kulturnim državama posebnim zakonima¹³²⁾. Ovdje se spominju samo neki važniji noviji i stariji zakoni, koji su u tom pravcu izdani, i to u:

1) Argentini zakon od 11./10. 1864. i reglement za uređenje patent. ureda od 9./11. 1866.;

2) Belgiji zakon od 24./5. 1854. i novela od 27./3. 1857., te kraljeve naredbe od 12./9. 1861. i od 23./6. 1877.;

3) Boliviji zakon od 8./5. 1858. i od 11./9. 1877.;

4) Kanadi zakon od 14./6. 1872., novela od 25./5. 1883. i od 13./8. 1903., te zakon od 13./6. 1923., kojim se mijenja i modificira pat. zakonodavstvo i ustanovljuje caveat (koji je u Sjedinjenim Amer. Državama ukinut);

¹³²⁾ Hugo Pataky und Wilhelm Pataky: »Sämtliche Patentgesetze des In- und Auslandes in ihren wichtigsten Bestimmungen«. Dresden 1899. -- A. Johanning: »Das Patent-, Musterschutz- und Waarenzeichenwesen.« Baden-Baden. 1906.

5) Chile zakon od 9./9. 1840. od 16./8. 1856., od 25./7. 1872. i od 20./1. 1883.; predsjednički dekret od 4./8. 1923. o izmjeni čl. 1. i 2. općeg propisa od 7./8. 1921. koji se tiču patenata;

6) Columbiji zakon od 13./5. 1869.;

7) Danskoj zakon od 13./4. 1894. i novela od 16./3. 1900.;

8) Njemačkoj zakon od 7./4. 1891. i provedbena naredba od 11./7. 1891.¹³³⁾;

9) Francuskoj zakoni od 7./1. 1791., 5./7. 1844. (osnovni zakon), od 31./5. 1856., od 7./4. 1902., od 29./12. 1922. (o osnivanju i organizaciji Narodne uprave za istraživanje i izume); tu valja spomenuti i dekret od 5./12. 1922. o zaštiti flornog vlasništva (propriété florale);

10) Velikoj Britaniji zakoni od 1623., od 25./8. 1888. i novele od 1885.—1888., zakon od 28./8. 1907.;

11) Guatemali zakon od 27./5. 1886.;

12) Italiji zakoni od 30./10. 1859., od 31./1. 1864., od 4./8. 1884.; dekret broj 1828 od 16./10. 1924. (o patentima, koji se tiču obrane države); dekret od 19./7. 1923. (o protegnuću tal. pat. zakona na nove pokrajine); dekret broj 2878 od 30./12. 1923. (promjena propisa o davanju patenata);

13) Finskoj dekret od 21./1. 1898. i novele od 23./5. 1919. i od 11./2. 1921.

14) Japanu zakoni od 18./12. 1888., od 1./3. 1899., od 10./2. 1902. i od 29./4. 1921.¹³⁴⁾;

15) Bugarskoj zakon od 29./7. 1921.¹³⁵⁾;

16) Holandiji zakon od 15./1. 1921.¹³⁶⁾;

17) Haiti zakon od 14./12. 1922.;

18) Mexicu zakoni od 7./6. 1890. i od 25./8. 1903.;

19) Norveškoj zakoni od 16./6. 1885., od 2./6. 1910., od 28./3. 1919., od 27./5. 1921. i od 9./7. 1923.; zakon od 7./7. 1922. (o nelegalnoj konkurenciji);

20) Švedskoj zakoni od 16./5. 1884., od 12./6. 1891., od 14./4. 1893., od 27./5. 1898., od 9./5. 1902., od 18./6. 1920. i od 25./2. 1921. (o specijalnoj zaštiti određenih stranih patenata);

21) Švicarskoj zakoni od 29./6. 1888. i od 23./3. 1893.; provedbena naredba od 10./11. 1896., zakon od 21./7. 1907.;

22) Španjolskoj zakoni od 30./7. 1878. i od 16./5. 1902.; (provedbena naredba od 15./1. 1924.);

23) Uruguay zakoni od 13./11. 1885., od 28./11. 1916., dekret od 21./9. 1921. i zakon od 2./12. 1921.;

24) Sjedinjenim Državama Sjeverne Amerike zakoni od 1790., od 4./7. 1836., od 8./7. 1870., od 22./6. 1874. i od 3./3. 1897.; propisi o postupanju kod patentnog ureda od 18./6. 1897.;

25) Austriji zakoni od 16./1. 1810., od 8./12. 1820., od 31./3. 1832., od 15./8. 1852., od 11./1. 1897., (osnovni zakon), od 26./4. 1921. i od 26./3. 1923. (o nelegalnoj konkurenciji);

¹³³⁾ A. Johanning: »Das Patent-, Musterschutz- und Waarenzeichenwesen.« Baden-Baden 1906., str. 199.

¹³⁴⁾ Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina III., broj 10. str. 711 i godina IV., broj 1. str. 1.

¹³⁵⁾ La Propriété Industrielle Bern 1921., str. 130. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina II., broj 6. str. 250.

¹³⁶⁾ La Propriété Industrielle. Bern 1922., broj 2.

26) Ugarskoj zakon od 7./7. 1895. i novela zak. čl. XXXV. 1920.¹³⁷⁾, te zakon. čl. V. : 1923. (o nelojalnoj konkurenciji);

27) Grčkoj zakon od 24./9. 1920.¹³⁸⁾;

28) Čehoslovačkoj zakon od 11./7. 1897., zakon od 30./3. 1920. (o zastavi, grbu i pečatu državnom, sadržaje odredaba, kojim se zaštićuje uporaba tih znakova, što spada u ind. svojinu); novela pat. zakonu od 30./6. 1922.;

29) Islandu zakon od 19./6. 1923.;

30) Poljskoj zakon od 5./2. 1924. o zaštiti izuma, uzoraka i modela¹³⁹⁾;

31) Siriji i Libanon-u naredba komesarijata od 17./1. 1924. (prema ugledu franc. zakonodavstva);

32) Estonskoj zakon od 15./4. 1921.;

33) Uniji socijalističkih sovjetskih Republika dekret od 12./9. 1924. o patentiranim izumima¹⁴⁰⁾. Prije toga bio je u Rusiji na snazi zakon od 20./5. 1896. i od 22./5. 1922.

Patentna zakonodavstva različitih država podudaraju se u mnogim pitanjima. Razlog toj činjenici ne sastoji u nastojanju pojedinih država, da radi unifikacije patent. prava svoje zakonodavstvo udese prema zakonodavstvu drugih država, nego je samo refleks zajedničkog porijekla¹⁴¹⁾ svih tih zakona.

2. Pravno uređenje patentnog prava u Hrvatskoj, Sloveniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori.

(1.) Nakon prikaza pojma patentnog prava uopće, potrebno je istaknuti pravno uređenje toga predmeta, koje je vrijedilo na području Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Dalmacije i Slovenije do izdavanja »uredbe« od 15./11. 1920. (koja ga normira za čitavo područje države). U Srbiji¹⁴²⁾ i Crnoj Gori nije do godine 1920. opstojala uopće nikakva zaštita patentnog prava.

(2.) Na području Hrvatske vrijedio je zak. čl. XXXVII. 1895. zajedničkoga hrvat. ugar. državnog sabora o povlasticama na izume, koji je odobren dne 7./7. 1895.¹⁴³⁾. Prema tom zakonu može se povlastica podijeliti na svaki novi izum, koji se može unovčiti u obrtu¹⁴⁴⁾. Takva povlastica pripada izumitelju ili njegovom prav-

¹³⁷⁾ Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I. broj 5., str. 93.

¹³⁸⁾ Publiciran u grčkim službenim novinama od 18./10. 1920., I. Dio, broj 240, str. 2315—2320. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 4, str. 69.

¹³⁹⁾ Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 5., str. 266.

¹⁴⁰⁾ La Propriété Industrielle. Bern 1924., broj 12; 1925., broj 1. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 3, str. 159.

¹⁴¹⁾ Prvim patent. zakonima smatraju se: engleski statut of monopolies od 1623., američki zakon od 1790. i francuski zakon od 1791. Ti patentni zakoni (za evropski kontinent naročito engleski od 1623. i kasniji francuski zakon od 1884.) služili su kao ugled svim patent. zakonodavstvima.

¹⁴²⁾ Zakonom od 30./5. 1884. o zaštiti mustara i modela te zakonom od 30./5. 188. o zaštiti fabričkih i trgovinskih žigova nije uređeno pitanje patentne zaštite.

¹⁴³⁾ Zbornik zak. i nar. za Hrvatsku 1895., komad XVIII., broj 80., str. 533. — Milan Smrekar: »Priručnik za političku upravnu službu u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji«, Knjiga V., Zagreb, 1905., str. 305.

¹⁴⁴⁾ §. 1. zak. čl. XXXVII. : 1895.

nom nasljedniku¹⁴⁵⁾. Povlastice podjeljuju se na 15 godina računajući od vremena prijave izuma.¹⁴⁶⁾ Vlasniku povlastice pripada isključivo pravo kroz čitavo vrijeme, dok povlastica pravno opstoji, da može predmet svog izuma praviti poput obrta, stavljati u promet te ga upotrebljavati poput obrta ili poslovnog uređaja.¹⁴⁷⁾ Povlastica gubi svoju krijepest: utrućem, opozvanjem ili uništenjem.¹⁴⁸⁾ Podijeljena povlastica ubilježuje se u poseban registar, koji se vodi kod povlastičkog ureda¹⁴⁹⁾.

Prema hrvatskom pat. pravu mora izumitelj (njegov pravni nasljednik, iskazani punomoćnik) kod povlastičkog ureda predati pismenu propisno dokumentiranu prijavu. To je važno i radi prvenstva prijave, koja se prosuđuje prema rednom broju urudžbenog zapisnika¹⁵⁰⁾. Po tome jedan član prijavnog odsjeka povlastičkog ureda ispituje prijavu, pa ako manjkaju propisane potrepštine, upućuje prijavitelja, da je nadopuni. Ako se prijavitelj ne odazove u određenom i eventualno produljenom roku, smatra se da je oduštao od prijave. — Ako se odazove pozivu i ukloni nedostatke prijave, odlučuje o njoj prijavni odsjek na sjednici¹⁵¹⁾. Ako prijavni odsjek pronade, da nedostaci nijesu uklonjeni ili da se prijavljeni izum ne može povlastiti, odbija prijavu. Protiv otpućenja prijave dopušten je utok na sudački odsjek u roku od 15 dana računajući od dana uručenja uskratne odluke. — Ako pak prijavni odsjek ili u slučaju utoka sudački odsjek pronade, da je prijava u redu i podijeljenje zatražene povlastice moguće, određuje obnarodovanje prijave i poveljenje propisanog postupka; ujedno se opis prijavljenog izuma izlaže svakome na uvid zajedno s nacrtima, obrascima i modelima¹⁵²⁾. U roku od dva mjeseca računajući od dana obnarodovanja može se protiv povlaštenja prijavljenog izuma podnijeti prigovor. Jedan primjerak prigovora dostavlja se prijavitelju da se u određenom roku na nj očituje. — Nakon određenog roka saslušava prijavni odsjek povlastičkog ureda usmeno stranke, svjedoke i vještake, te odlučuje o podijeljenju, ograničenju ili uskraćenju povlastice kao i o dosuđenju ili zamjениčkom prebijanju troškova¹⁵³⁾.

Opozvane prijave treba odmah proglasiti u službenom listu isto kao i uskrate patenata. S proglašenjem uskrate patenata ili opozvanja prijave prestaje privremena zaštita te se smatra kao da je nije ni bilo¹⁵⁴⁾.

Naredbom ministra trgovine broj 573/predsjed. od 28./1. 1895¹⁵⁵⁾ o provedbi za. čl. XXXVII. : 1895 vrhu povlastica na izume izdani su potanki propisi o provođanju toga zakona.

¹⁴⁵⁾ § 5. ibidem.

¹⁴⁶⁾ § 17. ibidem.

¹⁴⁷⁾ § 8. ibidem.

¹⁴⁸⁾ § 18. ibidem.

¹⁴⁹⁾ § 41. ibidem.

¹⁵⁰⁾ § 29. ibidem.

¹⁵¹⁾ § 33. ibidem.

¹⁵²⁾ § 34. ibidem.

¹⁵³⁾ § 35. ibidem.

¹⁵⁴⁾ §§ 37. i 34. ibidem.

¹⁵⁵⁾ Zbornik zak. i nar. za Hrvatsku 1896., komad VI., broj 18. — Milan Smrekar: »Priručnik za političku upravnu službu u kraljevinah Hrvatskoj i Slavoniji«. Knjiga V. Zagreb 1905., str. 320.

(3.) Patentno pravo uređeno je u Bosni i Hercegovini posebnim propisima¹⁵⁶⁾ dosta kasno.

Za vrijeme otomanske uprave (1463.—1878.) nije u Bosni i Hercegovini opstojalo ni pravo patenta, ni propisi o njegovoj zaštiti. — Otomanska vlada pristupila je reformaciji čitave državne administracije na svim područjima državnog života tek nakon izdanja Hatti šerifa od Gülhane od 26. Šabana 1255. (3./11. 1839.)¹⁵⁷⁾ t. zv. tanzimatskog zakona i Hatti humajuna od Džemaziul ahira 1272. (18./2. 1856.)¹⁵⁸⁾. Pod tim reformnim tanzimatskim zakonodavstvom izdan je i kanun (državni zakon) o zaštiti marka od fabrikata i robe¹⁵⁹⁾ te kanun o podjeljivanju koncesija i privilegija¹⁶⁰⁾. No ti kanuni nijesu u Bosni i Hercegovini provedeni radi nezgodnih političkih prilika¹⁶¹⁾, koje su u to vrijeme vladale u tim zemljama.

Otomanski zakonski propis o patentnom pravu oslanja se na teoriju privilegija, a u pitanju podjeljivanja usvaja sistem prijave prema francuskom pravu.

Pitanje zaštite patenta u Bosni i Hercegovini provedeno je istom iza okupacije (1878.) tih zemalja po bivšoj Austro-Ugarskoj monarhiji, koja je izvršena na osnovi mandata berlinskog kongresa.

Nakon što je zakonom od 27./6. 1878.¹⁶²⁾ ugovoren carinski i trgovački savez između kraljevina i zemalja zastupanih u carevin-skom vijeću te Ugarske i Hrvatske, povučena je iza okupacije (1878.) i Bosna i Hercegovina u zajednički carinski savez. To je učinjeno zakonom od 20./12. 1879.¹⁶³⁾. Tim zakonom uređeno je¹⁶⁴⁾ i pitanje valjanosti privilegija i patenta, koji su stečeni u bivšoj Austro-Ugarskoj monarhiji, i na području Bosne i Hercegovine.

Carskom naredbom od 20./6. 1880.¹⁶⁵⁾ o privilegijima (paten-tima) izdani su propisi o isključivim privilegijima, uslovima

¹⁵⁶⁾ »Bericht über die Verwaltung von Bosnien und der Hercegovina 1906.« Herausgegeben vom k. u. k. gemeinsamen Finanzministerium. Wien 1906., str. 343.

¹⁵⁷⁾ Destur I., str. 4.

¹⁵⁸⁾ Destur I., str. 7.

¹⁵⁹⁾ Destur I., str. 282.

¹⁶⁰⁾ Destur III., str. 498.

¹⁶¹⁾ Eduard Eichler: »Das Justizwesen Bosniens und der Hercegovina«. Wien 1889., str. 105.

¹⁶²⁾ G. u. V. Bl. No. 62.

¹⁶³⁾ Gesetzsammlung für B. u. H. 1878.—1880., III./2. str. 50.

¹⁶⁴⁾ § 9. zakona od 20./12. 1879.: »Die gemäss der Artikel XVI. und XVII. des Zoll- und Handelsbündnisses vom 27./6. 1878. erworbenen Privilegien (Patente) und Rechte auf Muster und Marken haben auch in Bosnien und der Hercegovina nach Massgabe der in den beiden Ländergebieten der öesterr.-ungar. Monarchie bestehenden Vorschriften wirksam zu sein.«

»Von Angehörigen Bosniens und der Hercegovina können Privilegien, dann Rechte auf Marken und Muster nur gemäss jener Bestimmungen erworben werden.«

»Die näheren Anordnungen zur Durchführung dieser Grundsätze erfolgen im Verordnungswege.«

¹⁶⁵⁾ Sammlung der für Bosnien und die Hercegovina erlassenen Gesetze, Verordnungen und Normalweisungen. I. Band Wien 1881., str. 632.

za njihovo postignuće, povlasticama, opsegu i trajanju, registriranju, prenašanju i o postupku u sporovima¹⁶⁶).

Ta je naredba izdana na osnovi §§ 3. i 14. zakona od 20./12. 1879. o ustanovljenju zajedničkoga carinskog saveza s Bosnom i Hercegovinom tako, da od 1./1. 1880. vrijede u tim zemljama u predmetu zaštite privilegija iste odredbe, koje su vrijedile u objema državama bivše Austro-Ugarske monarhije¹⁶⁷).

Taj zakonski propis sadržaje ove najglavnije odredbe, i to:

Isključivi privilegijum (patent) može se podijeliti prema zakonskim uslovima svakom austrijskom i hrv.-ugarskom državljaninu, b. h. zemaljskom pripadniku i stranom državljaninu, na svako otkriće ili pronalazak, iznašasće (Entdeckung), izum (Erfindung) ili poboljšanje (Verbesserung), koje se tiče: a) novoga industrijalnog produkta; b) sredstva za proizvađanje ili c) nove metode za proizvađanje¹⁶⁸).

Od privilegija su izuzete živežne namirnice, pića, ljekarije; predmeti, koji su zabranjeni iz razloga zdravlja, ćudoreda i državnih interesa; znanstvena načela i t. d.¹⁶⁹).

Tko je htio steći isključivi privilegij na novi izum, morao je ispuniti ove uvjete¹⁷⁰), i to:

a) predati molbu s propisanim prilogima kod zemaljske vlade u Sarajevu;

b) uplatiti propisanu pristojbu;

c) ispuniti obvezu, prema kojoj treba da molitelj novi izum točno i jasno opiše, a prema potrebi predoči i slikama (crtarijama) ili modelima tako, da se može nakon izmaka roka privilegija svima staviti do znanja i da je svaki stručnjak u stanju, da ga upotrijebi ili primijeni.

Molbe za podjelenje isključivog privilegija mogle su se predati kod zemaljske vlade za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu¹⁷¹), a

¹⁶⁶) Verordnung, betreffend die Privilegien vom 20./6. 1880.: I. Abschnitt (§§ 1.—6.): Vom Gegenstande eines ausschliessenden Privilegium; II. Abschnitt (§§ 7.—20.): Von den Bedingungen zur Erlangung eines ausschliessenden Privilegiums und dem Verfahren behufs dessen Erlangung; III. Abschnitt (§§ 21.—23.): Von den mit den ausschliessenden Privilegien verbundenen Vortheile und Befugnisse; IV. Abschnitt (§§ 24.—30.): Vom dem Umfange und der Dauer ausschliessender Privilegien, dann von der Kundmachung derselben; V. Abschnitt (§§ 31.—34.): Von der Registrirung der Privilegien und Aufbewahrung der Privilegienbeschreibungen; VI. Abschnitt (§§ 35.—37.): Von der Uebertragung der Privilegien; VII. Abschnitt (§§ 38.—50.): Von den Eingriffen in ein Privilegium und dem Verfahren in Privilegienstreitigkeiten.

¹⁶⁷) Ernst Mayrhofer's Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst in den im Reichsrath vertretenen Königreichen und Ländern. Sechster Band. Fünfte, vermehrte und verbesserte Auflage. Wien 1900., str. 1318. — § 31. austrijskoga patentnog zakona od 11./1. 1897.: »Hinsichtlich der Giltigkeit der nach diesem Gesetze ertheilten Patente in Bosnien und Hercegovina sind die auf Grund des Gesetzes vom 20./12. 1879., R. G. Bl. No. 136., erlassenen Verordnungen massgebend.« — § 63. zak. čl. XXXVII. : 1895. i § 27. provedbene naredbe k tomu zakonu, izdane po ministru trgovine pod brojem 573/predsj. od 28.1. 1895.

¹⁶⁸) § 1. zakona od 20./6. 1880.

¹⁶⁹) §§ 2.—5. ibidem.

¹⁷⁰) § 7. ibidem.

¹⁷¹) § 8. ibidem.

mogao ih je predati sam molitelj ili njegov opunomoćeni zastupnik. U molbi moralo se navesti¹⁷²⁾:

a) ime i prezime, značaj i boravište molitelja, i to i onda, ako će privilegium izvršivati tvrtke, čije se ime ne podudara s pravim imenom molitelja;

b) opis bića dotičnog izuma, poboljšanja ili otkrića;

c) broj godina, kroz koji se želi sačuvati privilegij. Taj broj ne može bez odobrenja vladara prekoračiti 15 godina. Kod privilegija, koji već opstoji u inozemstvu, a prenesen je u područje austro-ugarskoga carinskog saveza, ograničen je broj godina njegovog trajanja na preostali broj godina dotičnoga inozemnog privilegija;

d) okolnost, da li molitelj želi, da se izum, otkriće, ili poboljšanje drži u tajnosti ili ne.

Molbama za podjeljenje isključivog privilegija trebalo je priklupiti propisanu pristojbu zajedno s pristojbom za registriranje i opis predmeta privilegija s potrebnim crtežima (modelima)¹⁷³⁾. Pristojba za privilegij plaćala se prema njegovom trajanju, a iznašala je: za prvih pet godina 105 forinti, za daljnjih pet godina 210 forinti, a za posljednjih pet godina 420 forinti¹⁷⁴⁾. Pristojba za registriranje iznosila je 25% zakonite pristojbe za privilegij. Prema tome iznašala je za privilegij u trajanju od 15 godina pristojba za privilegij ukupno 735 forinti i pristojba za registriranje ukupno 183·75½ forinti, ili sveukupno 918·75½ forinti.

Opis privilegija morao je točno odgovarati zakonskim propisima¹⁷⁵⁾.

Zemaljska vlada bila je dužna svaku predanu molbu odmah ispitati i ustanoviti, da li je propisno sastavljena i instruirana. U jesnom slučaju potvrdila je molitelju primitak molbe. To je bilo važno zato, jer je od dana i sata predaje pripadao molitelju prioritet u dotičnom izumu, t. j. smatrao se ništetnim svaki prigovor o učinjenom (izvršenom) jednakom izumu, otkriću ili poboljšanju, koje je nastalo iza toga termina, niti je takav prigovor mogao poništiti, dotično ukinuti novost izuma, koji je molitelj propisno i pravovremeno prijavio¹⁷⁶⁾.

Zemaljska vlada morala je ispitati svaku molbu s obzirom na okolnost, da li je prijavljeni predmet moguće posve nepodesan za podjeljenje privilegija, i da li priloži molbe odgovaraju propisima¹⁷⁷⁾.

Ako je zemaljska vlada ustanovila, da je najavljeni predmet nepodesan za podjeljenje privilegija, obavijestila je o tome molitelja uz povrat priloga. Molitelj mogao se protiv toga žaliti na c. i k. zajedničko ministarstvo financija u Beču u roku, koji je bio propisan za utoke u obrtnim poslovima¹⁷⁸⁾.

¹⁷²⁾ § 9. ibidem.

¹⁷³⁾ § 10. ibidem.

¹⁷⁴⁾ § 11. ibidem.

¹⁷⁵⁾ § 12. ibidem.

¹⁷⁶⁾ § 13. ibidem.

¹⁷⁷⁾ § 14. ibidem.

¹⁷⁸⁾ § 14. ibidem.

— § 70. naredbe b. h. zemaljske vlade broj 217. 222/I. ex 1908. od 3. 2. 1909. o vršenju obrta.

Zemaljska vlada predlaže sve molbe, koje su propisno instruirane i kod kojih je najavljeni predmet sposoban za privilegij, zajedničkom ministarstvu financija, koje ih dalje šalje bilo c. kr. ministarstvu trgovine u Wien-u, bilo kr. ugar.-hrv. ministarstvu trgovine u Budapest-u (objema ministarstvima otprilike jednaki broj molba) te o njihovim (ministarskim) odlukama obaviješuje molitelje¹⁷⁹).

Ispitivanje sviju preduvjeta, o kojima ovisi podijeljenje privilegija, spadalo je u područje rada rečenih ministarstva trgovine¹⁸⁰). Kod toga se uopće ne ispituje ni novota ni koristonosnost prijavljenog izuma, otkrića ili poboljšanja, niti državna uprava zato preuzima jamstvo, nego se privilegium u tom pravcu izdaje isključivo na pogibelj, trošak i štetu molitelja¹⁸¹).

U svim onim slučajevima, u kojima predleže svi propisani preduvjeti, podjeljuje se zatraženi privilegij u sporazumu ministarstva trgovine u Wien-u i Budapest-u, i to posebnim ispravama, koje vrijede za posebna zemaljska područja. U protivnom događaju saopćuju se molitelju razlozi, radi kojih se molba nije mogla uvažiti, a podjedno određuje povratak uplaćenih pristojbi¹⁸²). Isto se tako u sporazumu između obiju ministarstva trgovine odobrava zamoljeno produljenje privilegija, i to do najviše 15 godina¹⁸²). Zajedničko ministarstvo financija obaviješuje o riješenju molitelja preko zemaljske vlade u Sarajevu¹⁸³).

Po jedan primjerak opisa podijeljenog privilegija čuva se u arhivu za privilegije kod ministarstva trgovine u Wien-u i Budapest-u¹⁸³).

Isključivi privilegij, koji je podijeljen određenom licu, štiti ga i osigurava mu isključivu uporabu njegovog izuma, otkrića ili poboljšanja za onaj broj godina, na koji glasi podijeljeni privilegij, i to na način, kako je to prikazano u predloženom opisu¹⁸⁴).

Privilegirano lice ovlašteno je podignuti one radionice, koje su potrebne za izrađivanje predmeta njegovog privilegija i namjestiti potrebne pomoćne radnike. Dosljedno tome moglo je privilegirano lice u Bosni i Hercegovini i u bivšoj Austro-ugarskoj monarhiji osnivati etablissements i podružnice za izradu i prodaju predmeta privilegija.

Privilegirano lice može svoj privilegij prodati, dati u zakup, ostaviti u nasljedstvo, dotično u inozemstvu zatražiti privilegij na isti predmet. No ta prava strogo su vezana na predmet dobivenog privilegija te se ne smiju protegnuti na srodne predmete¹⁸⁵).

Ako se privilegij tiče poboljšanja ili promjene određenoga privilegiranog predmeta, ostaje ograničen na individualno poboljšanje ili promjenu, te ne daje privilegiranom licu, koje je izumilo dotična poboljšanja ili promjene, nikakva prava na druge dijelove već privilegiranog predmeta. No lice, kojemu pripada pravo privilegija na

¹⁷⁹) § 15. zakona od 20./6. 1880.

¹⁸⁰) § 16. ibidem.

¹⁸¹) § 17. ibidem.

¹⁸²) § 18. ibidem.

¹⁸³) § 20. ibidem.

¹⁸⁴) § 21. ibidem.

¹⁸⁵) § 22. ibidem.

određeni predmet, ne može se služiti kasnije izumljenim poboljšanjem ili promjenama bez privole lica, koje ih je pronašlo i koje je na to steklo poseban privilegij¹⁸⁶⁾).

Opseg zakonske valjanosti svakog privilegija protezao se na cijelo područje bivše Austro-ugarske monarhije i na Bosnu i Hercegovinu¹⁸⁷⁾. Najdulje trajanje privilegija iznaša 15 godina. Izdavanje dozvole na dulje trajanje pridržano je odluci vladara, a može se podijeliti na prijedlog oblasti u slučajevima, koji su vrijedni osobitog obzira¹⁸⁸⁾. Svaki isključivi privilegij počinje teći od dana izdavanja isprave o privilegiju, a njegova valjanost počinje s danom javnog oglašavanja¹⁸⁹⁾. Lice, koje je steklo privilegij na vrijeme kraće od 15 godina, može zatražiti njegovo jedno- ili više-godišnje produljenje uz naplatu propisanih pristojbi. Produljenje podjeljuju pomenuta ministarstva trgovine¹⁹⁰⁾.

Svaki podijeljeni privilegij i njegovo produljenje oglašivalo se u službenim novinama bos.-herc. zemaljske vlade, u »Wiener Zeitung«-u i u »Központi értesítő«¹⁹¹⁾.

Privilegij gubi vrijednost¹⁹²⁾:

a) proglašenjem ništetnosti (kasiranjem, ukinućem) ili osudom.

Proglašenje ništetnosti može uslijediti, ako se ustanovi, da ne predleže zakonski preduvjeti za isključivi privilegij, i to: a) ako se ustanovi, da je opis privilegija nedostatan i nepotpun; b) ako makar tko dokaže, da privilegiranom izumu, otkriću ili poboljšanju već prije dana i sata izdanja uredskog certifikata nije pripadalo svojstvo novote u ovozemstvu, ili da je privilegirani predmet uveden iz inozemstva; c) ako vlasnik zakonito postojećega privilegija dokaže, da je izum, otkriće ili poboljšanje, koje je kasnije privilegirano, identično s njegovim izumom, otkrićem ili poboljšanjem, koje je prije prijavljeno i privilegirano; d) ako se ne ispuni određeni uvjet, uz koji je vezana valjanost privilegija i e) ako privilegij škodi javnim interesima;

b) utrnućem.

Utrnućem prestaje privilegij: a) ako privilegirano lice ne počme izvršavati (upotrebljavati) svoje otkriće, izum ili poboljšanje u roku od jedne godine dana računajući od dana izdanja isprave, dotično ako kroz dvije pune godine prekine to izvršivanje; b) ako prođe prvobitno ustanovljeno, dotično naknadno produljeno vrijeme trajanja privilegija i c) ako privilegirano lice svojevóljno povuče svoj privilegij.

Cim određeni privilegij izgubi svoju valjanost, slobodno je svakomu da upotrijebi otkriće, izum ili poboljšanje uz obdržavanje obrtnih propisa¹⁹³⁾.

Svaki podijeljeni privilegij upisuje se u registar, koji se vodi kod ministarstva trgovine u Wien-u i Budapest-u. U posebnom ar-

¹⁸⁶⁾ § 23. ibidem.

¹⁸⁷⁾ § 24. ibidem.

¹⁸⁸⁾ § 25. ibidem.

¹⁸⁹⁾ § 26. ibidem.

¹⁹⁰⁾ § 27. ibidem.

¹⁹¹⁾ § 28. ibidem.

¹⁹²⁾ § 29. ibidem.

¹⁹³⁾ § 30. ibidem.

hivu čuvaju se opisi i modeli dotičnih privilegija¹⁹⁴). Svaka promjena, koja nastane u privilegiju, ubilježuje se u rečeni registar¹⁹⁴). Svatko može zatražiti, da mu se u arhivima za privilegija u Wien-u i u Budapest-u dadu informacije o podijeljenim privilegijima, a može i osobno uzeti uvid u registar i u modele (opise), glede kojih nije zatraženo držanje u tajnosti¹⁹⁵).

Svake godine proglašuju se štampom opisi onih privilegija, čija je valjanost prestala, ako su korisni za općenitost¹⁹⁶).

Svaki propisno stečeni isključivi privilegij može se inter vivos i mortis causa prenijeti na druga lica, i to bilo posve bilo djelimice¹⁹⁷).

Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu mora svaku ispravu o prenosu privilegija preko zajedničkog ministarstva financija priposlati ministarstvima za trgovinu u Wien-u i Budapest-u. Ako takva isprava nije predana od javne oblasti, mora biti legalizirana¹⁹⁸). Registrirani prenosi privilegija javno se proglašuju¹⁹⁹).

Kao zahvat u privilegij, dotično kao povreda privilegija smatra se, ako netko bez privole privilegiranog lica²⁰⁰): a) pravi (umnožava, raspačava) predmet privilegija na način, kako je svojevremeno opisan, i to i onda, ako mu je to dopušteno na osnovi kasnije podijeljenoga potpuno ili djelomično identičnog privilegija; b) iz inozemstva uveze predmete, koji su načinjeni prema inozemnim privilegijima, radi obrtimske prodaje, dotično radi sačuvanja ili izlaganja u takvoj prodajnoj radnji; c) uredi ili preuzme prodaju, dotično makar samo i čuvanje (spremanje) ili izlaganje takvih predmeta za prodaju.

Na zahtjev povrijeđenoga privilegiranog lica potpada povreditelj (tuženi) pod novčanu globu (od 25 do 1.000 forinti), osim što mu treba konfiscirati sve predmete, koje je nepovlasno učinio prema privilegiju²⁰¹).

Ako je krivac saznao za tajnu izuma na taj način, što se nalazio u službi privilegiranog lica, dotično što je zlorabio njegovo povjerenje, smatra se to otegoćujućom okolnosti kod odmjerjenja kazne. Ako povrijeđeno privilegirano lice ne će zametnuti kazneni postupak protiv krivca, treba od potonjega samo zatražiti, da ubuduće obustavi pravljenje i raspačavanje dotičnih predmeta, te mu zabraniti prodaju već dovršenih predmeta za vrijeme trajanja valjanosti privilegija²⁰²). Kod sviju sporova u poslovima privilegija prosuđuje se izum, otkriće ili poboljšanje samo na osnovi opisa, koji je svojevremeno priklopljen molbi za odobrenje privilegija²⁰³).

O pitanju, da li se podijeljeni privilegij iz makar kakvog razloga ima smatrati prestalim (utrnulim), dotično proglasiti nevalja-

¹⁹⁴) § 31. ibidem.

¹⁹⁵) § 32. ibidem.

¹⁹⁶) § 34. ibidem.

¹⁹⁷) § 35. ibidem.

¹⁹⁸) § 36. ibidem.

¹⁹⁹) § 37. ibidem.

²⁰⁰) § 38. ibidem.

²⁰¹) § 39. ibidem.

²⁰²) § 40. ibidem.

²⁰³) § 41. ibidem.

nim, odlučuju isključivo ministarstva trgovine u Wien-u i Buda-pestu. Ta ministarstva odlučuju i o pitanju novote određenoga privilegiranog izuma, otkrića ili poboljšanja i o sporovima između privilegiranih lica o potpunoj (djelimičnoj) identičnosti njihovih privilegija²⁰⁴).

Istraga i kažnjavanje prekršaja, koji su spomenuti u §§ 39. i 40. zakona od 20./6. 1880., spadaju u nadležnost zemaljske vlade u Sarajevu, koja može svoju nadležnost prenijeti na okružnu oblast, u čijem području je prestupak počinjen. Protiv riješenja dozvoljen je utok na višu oblast u roku od 14 dana računajući od dana dostave odluke. Takva osuda čini temelj za presudu redovitoga građanskog suca o eventualnim odštetnim zahtjevima²⁰⁵).

Okolnost, da li lice, koje si prisvaja na nepovlastan način autorsko pravo iznalažaća određenog otkrića, izuma ili poboljšanja, što pripada nekom drugom na to privilegiranom licu, počinja zločin prevare ili makar kakav drugi kažnjivi čin, prosuđuje se prema kaznenom zakonu²⁰⁶).

Zakonom od 20./12. 1879., kojim je Bosna i Hercegovina primljena u opće zajedničko carinsko područje bivše Austro-ugarske monarhije, određeno je, da privilegije i prava na zaštitu biljega i uzoraka robe, koja su stečena prema propisima carinskoga i trgovačkog saveza od godine 1878., vrijede i u Bosni i Hercegovini. Stanovnici Bosne i Hercegovine mogu sticati privilegije te prava na zaštitu biljega i uzoraka samo prema propisima toga saveza²⁰⁷).

Za kazneni progon namjerno učinjene povrede patenta bila je nadležna zemaljska vlada prema zakonu od 20./6. 1880. o privilegijama.

Prema odredbi § 282 (slovo d) bos.-hercegov. kaznenog zakona od 26./6. 1879. počinja zločin prevare lice, koje patvori određenu ispravu, koja je uvedena po javnoj oblasti²⁰⁸).

Pošto se često događalo, da su se domaće tvrtke preko upravnih oblasti ili izravno obraćale na ministarstvo vanjskih poslova s molbom, da im ovo pribavi preko konzulata povjerljiva saopćenja o određenom sistemu, koji je izumljen i patentiran u nekoj stranoj državi, određeno je, da se takva saopćenja ne će davati preko organa uprave vanjskih poslova te su stranke upućene, da si te podatke same pribave²⁰⁹).

²⁰⁴) § 42. ibidem.

²⁰⁵) § 43. ibidem.

²⁰⁶) § 50. ibidem.

²⁰⁷) Sammlung der für Bosnien und die Hercegovina erlassenen Gesetze, Verordnungen u. Normalweisungen (1878.—1880.), Band. 1878.—1880., III./2., Wien 1881., str. 50. — Zbornik zak. i nar. za kraljevinu Hrvatsku. 1880., str. 130.

²⁰⁸) § 182. slovo d) b.-h. kazn. zakona: »Unter den Bedingungen des § 280. wird der Betrug schon aus Beschaffenheit der That zum Verbrechen... wenn Jemand eine öffentliche Urkunde oder eine durch eine öffentliche Anstalt eingeführte Bezeichnung mit Stempel, Siegel oder Probe nachmacht oder verfälscht«. (Sammlung der für Bosnien und die Hercegovina erlassenen Gesetze, Verordnungen und Normalweisungen. II. Band. Wien, 1881., str. 129).

²⁰⁹) Normalien Sammlung für den politischen Verwaltungsdienst. Mit Benützung amtlichen Materialien zusammengestellt. Zweiter Band H—S. Wien 1902.; str. 715.

Prema tome se vidi, da su sva glavna načela bos.-herc. i hrvatskoga patentnog prava o značenju povlastice, trajanju, prestanka i prenašanju patenta osnovana na istoj bazi, što je i razumljivo s obzirom na tadanje državopravno uređenje zajedničkih poslova u Austro-ugarskoj monarhiji, dok su propisi o postupku kod podjeljivanja povlastice različiti.

(4.) U Sloveniji i Dalmaciji uređena je zaštita izuma zakonom od 31./3. 1832.²¹⁰⁾: »über Privilegien zum Schutze neuer Entdeckungen, Erfindungen und Verbesserungen im Gebiete der Industrie«. Taj zakon ukinut je kasnijim zakonom o privilegijama od 15./8. 1852.²¹¹⁾.

Na mjesto privilegija prema zakonu od 15./8. 1852. stao je dne 1./1. 1899.²¹²⁾ na snagu novi austrijski patentni zakon od 11./1. 1897.²¹³⁾: »Betreffend den Schutz von Erfindungen (Patentgesetz)«.

Taj novi austrijski patentni zakon sadržaje u bitnosti recepciju novoga njemačkog patentnog zakona od 7./4. 1891., ali predstavlja znatan napredak i usvaja mnoge poboljšice.

3. Međunarodna zaštita patenata.

Zaštita prava izuma postizava svoju punu svrhu istom onda, kad dobiva internacionalni značaj. U vrijeme razvijenih prometnih i tehničkih sredstava nastoji izum da mu se otvori svjetsko tržište. Kulturne države podjeljuju izumu patentnu zaštitu, no ta je teritorijalno ograničena. Međunarodna zaštita pak nastoji se postići međunarodnim ugovorima i savezima da se tako uklone prepreke, koje stoje na putu internacionalnom iskorišćavanju izuma. Ta svrha može se postići na dva načina, i to: (1.) općim međunarodnim sporazumom sviju država, koje sudjeluju kod zaštite izuma ili (2.) sklapanjem posebnih ugovora između država, između kojih opstoji jača izmjena dobara. Prvi način daje jamstvo za intenzivan jednolični razvoj patentnog prava, dok drugi pruža interesiranim državama više prilike da to pitanje urede prema svojim eventualnim zasebnim prilikama i potrebama.

Opći međunarodni sporazum za zaštitu sviju obrtnih prava (patenti, marke, uzorci, pravo firme i t. d.) sklopljen je dne 20./3. 1883. u Parizu pod imenom »Union internationale pour la Protection de la Propriété Industrielle«. Tim pariškim međunarodnim ugovorom²¹⁴⁾ stvorile su ugovarajuće države uniju za zaštitu obrtnog vlasništva (pour la protection de la propriété industrielle), kojoj je svrha, da se državljanima jedne ugovarajuće države pruži na teritoriju druge države u pitanju patenata na izume ista zaštita, koju uživaju državljanici te druge države. Lice, koje u jednoj ugovornoj državi zatraži podjeljenje patenta, uživa pravo prioriteta kroz 12

²¹⁰⁾ I. G. S. No. 2.556 i Pol. G. S., Band 60, str. 42.

²¹¹⁾ R. G. Bl. No. 184.

²¹²⁾ Verordnung der Ministerien des Handels und der Justiz vom 15./9. 1898. (R. G. Bl. No. 156.).

²¹³⁾ R. G. Bl. No. 30. — Dr. Paul Schulz: »Die Vorschriften betreffend den Schutz der Erfindungen, Marken und Muster.« Wien 1898., str. 280. — Dr. Leo Geller: »Oesterreichisches Patentgesetz.« Wien 1905., str. 1. — Ing. Alfred Hamburger: »Der gewerbliche Rechtsschutz.« Wien 1911., str. 9.

²¹⁴⁾ Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 3, str. 26.

mjeseci i u drugim ugovornim državama, koliko time nijesu povrijeđena prava trećih lica. U zaključnom zapisniku (Protokole de clôture) istaknuto je, da izraz »propriété industrielle« treba tumačiti u najširem značenju tako, da se ne tiče samo obrtnih proizvoda u pravom smislu, nego i proizvoda poljodjelstva (vino, žito, plodovi, stoka) i trgovine minerala. Pod patentima izuma (brevet d'invention, Erfindungspatente) razumijevaju se obrtni patenti (brevets industriels) uključivo »brevets d'importation, brevets de perfectionnement, Einführungspatente, Verbesserungspatente« i t. d. Svaka ugovarajuća država obvezana je voditi posebnu upravu za ind. vlasništvo i izdavati službeni periodični list za obavještanje²¹⁵).

Jedna od najvažnijih odredaba pariške konvencije je ona o pravu prioriteta, koje uživa svaki državljaniin saveza, čim prijavi određeno pravo industrijske svojine u jednoj od ugovornih država²¹⁶).

Izum, koji je prijavljen u jednoj državi, može se prijaviti i u drugoj državi s pravom prioriteta. Prioritetni rok iznosi jednu godinu računajući od dana prijave u prvoj državi, u kojoj je zatražen patent. Ako se isti izum već izrađuje tajno i stavlja u promet, pripada njegovom vlasniku pravo da to i dalje čini pored već patentiranog izuma od strane drugog lica. Savjestan vlasnik, koji tajno izrađuje određeni predmet, na koji nema patent, ima stečeno pravo, no pored toga može se drugom licu odobriti patent na isti izum. Takav izum smatra se novim već po tome, što drugo lice nije ništa znalo o svojstvu već upotrebljavanog izuma, jer je tajno izrađivan.

Ugovor te internacionalne unije kasnije je višeputa nadopunjen, i to naročito naknadnim konvencijama u Bruxellesu od 14./12. 1900.²¹⁷ i u Washingtonu dne 2./6. 1911.²¹⁸), te madridskim ugovorom od 14./4. i 15./4. 1891. o međunarodnom registriranju tvorničkih i trgovačkih biljega²¹⁹).

To pravo unije postalo je važnim faktorom industrije i trgovine.

Pod nazivom »Bureau international de l' Union pour la protection de la Propriété Industrielle« osnovan je u Bernu ured za zajednička pitanja i poslove.

Između država: Belgije, Brazilije, Kube, Ekuadora, Francuske, Grčke, Haiti, Italije, Japana, Liberije, Nikarague, Paname, Peru, Poljske, Portugalske, Rumunjske, SHS. i Čehoslovačke zaključen je dne 15./11. 1920. u Parizu međunarodni arrangement za ustanovljenje središnjeg ureda za patente u Bruxellesu. Taj ured bavi se

²¹⁵) Popis sviju publikacija naveden u: La propriété Industrielle, Bern 1923., broj 1.—2. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina III., broj 8., str. 539.

²¹⁶) Dr. Janko Šuman: »O pristupu naše kraljevine međunarodnim ugovorima o zaštiti industrijske svojine«. (Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 4., str. 60.).

²¹⁷) A. Johannig: »Das Patent-, Musterschutz- und Warenzeichenwesen« Baden-Baden, 1906., str. 232.

²¹⁸) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 3., str. 40.

²¹⁹) Dr. Paul Schulz: »Die Vorschriften betreffend den Schutz der Erfindungen, Marken und Muster« Wien 1898., str. 506.

međunarodnim registriranjem patentnih prijava (t. j. njihovim primanjem i međunarodnim prenosom) i ispitivanjem pat. prijava²²⁰).

Stalno međunarodno povjerenstvo za zaštitu industrijske svojine pri Trgovačkoj međunarodnoj komori održalo je svoje skupštine dne 21. i 22./11. 1924. u Parizu. Tom prilikom izneseni su prijedlozi o promjenama, koje treba izvesti pri reviziji pariške konvencije od 1883., o reviziji pat. zakonodavstva i o nelojalnoj konkurenciji²²¹). Skoro jednoglasno (bez dva glasa: Italije i Poljske) primljeno je, da patent traje 20 godina; zaključeno je, da bi bilo dobro, da se prijava podnese prije publikacije izuma, da se odredi rok za davanje patenata onome, tko prvi uveze određeni izum (koja praksa opstoji u nekim državama) i da se ustanovi središnji ured za informacije i istraživanje u patent. pitanjima²²²).

Države Sjeverne i Južne Amerike osnovala su među sobom koncem XIX. stoljeća više unija za zaštitu literarne (umjetničke) i industrijalne svojine. Propisi tih konvencija u mnogom se podudaraju s evropskim konvencijama. Glede zaštite industrijalnog vlasništva potpisane su u Buenos Airesu dne 20./8. 1920. dvije konvencije (za zaštitu izuma, patenata, crteža i industr. modela, te za zaštitu žigova).

Saint Germainski ugovor o miru od 10./9. 1919. između saveznih i udruženih sila i Austrije, koji je naša država ratificirala dekretom od 10./5. 1920., sadržaje u čl. 226.—235. (nedopuštena konkurencija) i čl. 258.—264. (industrijska svojina) te čl. 274. i 381. odredbe, koje se tiču zaštite industrijske svojine²²³).

Trianonski ugovor o miru s Ugarskom od 4./6. 1920., koji je stao na snagu dne 26./7. 1921., sadržaje u čl. 210., 220., 241.—247., 257. i 364. odredbe, koje se tiču zaštite ind. svojine analogno pomenutim odredbama mirovnog ugovora s Austrijom.

Ministarstvo trgovine i industrije izdalo je naredbom od 7./2. 1921. posebne propise o postupku pri zaštiti predmeta industr. svojine na osnovi međunarodnih ugovora²²⁴). Pravo prvenstva, koje je predviđeno u čl. 4. pariške međunar. konvencije od 20./3. 1883., a revidirano u Washingtonu dne 2./6. 1911., treba izričito tražiti prigodom prijave izuma; u protivnom događaju određuje se pravo prvenstva prema propisima uredbe od 15./11. 1920., dotično zakona od 17./2. 1922.

Okružnicom broj 193/1418 od 15./11. 1924. saopćio je međunarodni Bureau u Bernu, da je za godinu 1925. u predmetu zaštite industr. svojine projektiran saziv haaške konferencije.

Pitanja unifikacije pat. zakonodavstva pokrenula su pripreme radnje za haašku konferenciju. Od tih radnja izašla su već četiri sveska: a) prvi svezak posvećen je zakonodavstvu različitih država u pitanju zaštita patenata; b) drugi svezak daje prijedlog želja, koje su izražene na kongresima od godine 1910.—1924. u pitanju

²²⁰) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine Godina II., broj 3., str. 89.

²²¹) Chambre de Commerce International (La Propriété Industrielle. Bern 1925., str. 19).

²²²) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 5., str. 251.

²²³) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 3., str. 48.

²²⁴) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 3., str. 46.

industr. svojine; c) treći svezak sadržaje prijedloge s motivima, koje su pripremili holandska uprava i međunarodni bureau; d) četvrti svezak sastavljen je od sedam sistematskih tabela²²⁵).

Na osnovi članka 77. privremenoga financijalnog zakona za godinu 1920./1921. notificiran je pristup naše države postojećim međunarodnim konvencijama, za zaštitu industrijalne svojine, i to:

1) pariškoj međunarodnoj konveciji od 20./3. 1883., revidiranoj u Washingtonu dne 2./6. 1911.²²⁶);

2) madridskom međunarodnom arangementu od 14./4. 1891. revidiranom u Washingtonu o međunarodnom upisu fabričkih i trgovačkih žigova²²⁷);

3) arangementu od 30./6. 1920. u Bernu o održavanju i povratku prava industrijalne svojine, koja su oštećena svjetskim ratom²²⁸).

Pristup od 7./2. 1921., kojim je naša država pristupila međunarodnim ugovorima o zaštiti industrijalne svojine, stao je na snagu dne 26./2. 1921.²²⁹).

§ 6. Patentne oblasti.

(1.) Upravni poslovi, koji su u vezi s davanjem, oduzimanjem i poništenjem patenta, povjereni su svagdje, gdje opstoji patentno zakonodavstvo, posebnim patentnim uredima. — Veoma važni razlozi i interesi, koji su u vezi s patentnim pravom, traže, da se rukovanje s patentima ne povjeri redovitim upravnim oblastima, nego posebnoj oblasnoj organizaciji. — Pitanja patentnog prava oduzeta su iz nadležnosti redovitih upravnih oblasti, jer su posve zasebne naravi i jer se za njihovo prosuđivanje i raspravljanje traži zasebna sprema dotičnih organa i poseban postupak. Tu dolaze do osobitog izričaja zasebna komplicirana pitanja (naročito tehničke naravi), kojima treba posvetiti posebnu pomniju, da se s jedne strane zaštite interesi pojedinca izumitelja, a s druge strane važni interesi općenitosti, koji ne bi mogli tako lahko naći svoje realiziranje u poslovanju redovitih upravno-političkih oblasti. Tako je na pr. u Italiji povjereno dekretom broj 1970 od 29./7. 1923. rukovanje s patentima posebnom odjelu u ministarstvu trgovine, industrije i rada pod nazivom »ufficio della proprietà intellettuale« (uprava intelektu-

²²⁵) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 1., str. 17.; broj 2., str. 77.

²²⁶) Toj konvenciji dosad su pristupile ove države: Belgija, Brazilija, Španija, Francuska, Velika Britanija, Italija, Holandija, Portugal, Švicarska, Tunis, Norveška, Švedska, Sjedinjene Američke države, Dominikanska Republika, Danska, Japan, Njemačka, Meksiko, Kuba, Austrija, Ugarska, Maroko, Čehoslovačka, Poljska i Rumunjska.

²²⁷) Tom arangementu dosad su pristupile ove države: Austrija, Ugarska, Belgija, Brazilija, Kuba, Španija, Francuska, Italija, Meksiko, Holandija, Portugal, Švicarska, Tunis, Maroko, Čehoslovačka i Rumunjska.

²²⁸) Tom arangementu pristupile su dosad ove države: Austrija, Brazilija, Čehoslovačka, Francuska, Japan, Maroko, Njemačka, Poljska, Španija, Švedska, Tunis i Velika Britanija.

²²⁹) »Službene Novine« broj 38. od 19./2. 1921. — »Narodne Novine« broj 46 od 26./2. 1921.

alne svojine). U područje rada toga odjela spadaju uzorci, žigovi i autorska prava.

U Grčkoj je zakonom broj 2880 od 18./7. 1922. kod ministarstva za narodnu ekonomiju osnovana sekcija za zaštitu industr. vlasništva.

(2.) Prema austrijskom pat. pravu bio je podijeljen rad na području rukovanja s patentnim zakonom između upravnih i sudskih oblasti.

Od upravnih oblasti dolazili su kod toga u obzir:

a) ministarstvo za trgovinu, kojemu je pripadalo vrhovno vodstvo čitavoga pat. prava, a naročito poslovi pat. ureda, i

b) patentni ured.

Najvažnija oblast za zaštitu patenata bio je patentni ured (Patentamt) u Wienu, koji je osnovan zakonom od 15./9. 1898.²³⁰). Taj ured bio je sastavljen od pravnika i tehničara te neposredno podređen ministarstvu trgovine, a uređen kao samostalna oblast, u čije je područje rada naročito spadalo: podjeljivanje i oduzimanje patenta.

Patentni ured dijelio se²³¹) na: (a) prijavni odjel (Anmeldeabteilung), na koji spada podjeljivanje patenata i rješavanje sviju nespornih poslova, koji se tiču patenata; (b) odjel za žalbe (Beschwerdeabteilung), koji izdaje konačna rješenja u pritužbama protiv zaključaka prijavnog odjela, i (c) odjel za osporavanje (Nichtigkeitsabteilung), koji odlučuje u prvoj molbi o tužbama, koje su upravljene protiv postojanja podijeljenih patenata, o podjeljivanju prinudnih licenca, o nevažnosti patenata, te o tužbama, koje su upravljene na izricanje zavisnosti. — Za opravljavanje patentnih poslova stranaka pred patentnim uredom osnovana je institucija patentnih odvjetnika (Patentanwaltschaft)²³²);

c) političke (upravne) oblasti, koje su dolazile kao obrtne oblasti u obzir samo kod kažnjavanja povreda patentnog prava (t. zv. Patentanmassungen), koje počinja lice, koje prevarnim načinom označuje određene predmete kao patentirane te ih stavlja u promet ili ih kao takve objavljuje u javnim oglasima.

Od sudova dolazili su ovdje u obzir: a) patentni sudbeni stol (Patentgerichtshof)²³³), koji konačno odlučuje o prizivima protiv odluka i rješenja odjela za poništavanje, i b) redoviti sudovi, na koje spadaju odluke o tužbama radi povreda patenta, i to trgovački sudovi, koji odlučuju o tužbama radi hotomične ili nehotomične povrede patenta, te kazneni sudovi, koji odlučuju o tužbama radi hotomičnih zahvata i povreda patenta, za koje se traži kazna.

²³⁰) R. G. Bl. Nro. 157. — Ernst Mayerhofer's Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst. Sechster Band. Wien 1900., str. 1228.

²³¹) § 1. zakona od 15./9. 1898.

²³²) Ministerijalna naredba od 15./9. 1898. (R. G. Bl. Nro 161.). — Ernst Mayerhofer's Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst Sechster Band. Wien 1900., str. 1251.

²³³) Ministerijalna naredba od 15./9. 1898. (R. G. Bl. Nro. 158.). — Ernst Mayerhofer's Handbuch für den politischen Verwaltungsdienst. Sechster Band. Wien. 1900., str. 1237.

(3.) Prema hrvatskom pat. pravu bile su povlastičke oblasti²³⁴⁾:

a) povlastični ured²³⁵⁾ u Budimpešti, koji je sastojao od dva odsjeka, i to od:

α) prijavnog odsjeka, koji: prima prijave; ispituje i otpućeuje prijave; određuje obnarodovanje prijave i provođenje pozivnog postupka; prima prigovore protiv zatraženih patenata; izriče odluke o podjelenju povlastice, izdaje povlasne isprave;

β) sudačkog odsjeka, koji odlučuje o utocima, koje prijavitelji ulažu protiv odluka prijavnih odsjeka, kojima se prijave sasvim ili djelimično otpućeuju, dotično koje ulažu prigovaratelj protiv odluka prijavnog odsjeka, kojima se povlastica u čitavom opsegu ili djelimiце podjeljuje određenom licu; zatim o tužbama na opozvanje ili uništenje patenta.

Kod povlasničkog ureda mogle su svoje poslove zastupati same interesirane stranke, a njihovo zastupanje pred tim uredom mogli su preuzeti samo odvjetnici i po oblasti na to ovlašteni povlasnički agenti²³⁶⁾;

b) povlastično vijeće sa sjedištem u Budapeštu²³⁷⁾.

Povlastičko vijeće odlučuje u drugoj molbi o prizivu protiv presuda sudačkog odsjeka, koje su izrečene na tužbu o opozvanju ili poništenju patenata.

(4.) Kako se iz prikaza pravnog uređenja pitanja povlastica u Bosni i Hercegovini vidi, nijesu u tim zemljama opstojale posebne patentne oblasti ni za primanje i ispitivanje prijave, ni za podjeljivanje povlastica i njihovo registriranje, nego je taj rad prema zakonu od 20./6. 1880. bio podijeljen između bos.-hercegov. zemaljske vlade u Sarajevu, koja je primala prijave, te austrijskoga i hrv.-ugar. ministarstva trgovine, koja su podjeljivala i registrirala povlastice.

²³⁴⁾ § 23. zak. čl. XXXVII. : 1895.

²³⁵⁾ §§. 24.—25. ibidem.

²³⁶⁾ § 27. zak. čl. XXXVII. : 1895. i § 3.—4. provedbene naredbe k ovom zakonu, izdane po ministru trgovine broj 573/pred od 28./1. 1895. (Zbornik zak. i nar. za Hrvatsku 1896., komad VI., broj 18.).

²³⁷⁾ § 26. zak. čl. XXXVII. : 1895.

DRUGI DIO.

Uređenje patentnog prava u kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

§ 7. Vrela patentnog prava.

(1.) Na osnovi članka 78. finacijskog zakona za godinu 1920./21. izdana je »uredba o zaštiti industrijske svojine« od 15./11. 1920.²³⁹⁾, u kojoj su sadržani novi jedinstveni propisi o zaštiti patentnog prava za cijelu državu. S tim u vezi izdana je »naredba od 17./11. 1920. o izvršenju uredbe o zaštiti industrijske svojine«²⁴⁰⁾.

Time su prestala važiti pomenuta partikularna vrela pat. prava i provedena je unifikacija te pravne materije.

To se podudara i sa odredbom čl. 24. ustava od 28./6. 1921. prema kojoj su proizvodi umnog rada vlasništvo autora i uživaju državnu zaštitu²⁴¹⁾.

Naredbom ministarstva trgovine i industrije od 12./3. 1921.²⁴¹⁾ promijenjeni su i nadopunjeni propisi §§ 44., 48., 49., 50. i 57. naredbe istog ministarstva od 17./11. 1920.

Zakonodavni odbor parlamenta uzakonio je na svojoj 23. redovitoj sjednici od 3./12. 1921. na osnovi članka 130. ustava od 28./6. 1921.²⁴²⁾ uredbu o zaštiti ind. svojine od 15./11. 1920. s nekim dopunama i izmjenama. Taj zakon sankcioniran je dne 17./2. 1922., a stao je na snagu dne 28./3. 1922. (dan proglašenja)²⁴³⁾. Pitanje patentnog prava prosuđuje se prema tome u našoj državi po zakonu od 17./2. 1922.²⁴⁴⁾. Taj zakon prikazuje se kao recepcija austrij. pat. zak. od 11./1. 1897.

²³⁹⁾ »Službene Novine« broj 265. od 27./11. 1920. — Zbornik zakona i naredaba za Hrvatsku u Zagrebu 1921., komad I., broj 13., str. 127.—180.

²³⁹⁾ »Službene Novine« broj 267. od 30./11. 1920. — Zbornik zakona i naredaba za Hrvatsku. Zagreb 1921., komad I., broj 14., str. 181.—221. (prema ispravcima po ministarskoj uredbi od 12/3. 1921.). — »Narodne Novine« broj 14. od 19./1. 1921.

²⁴⁰⁾ »Službene Novine« broj 142.-a od 28./6. 1921. — »Narodne Novine« broj 147. od 21./7. 1921.

²⁴¹⁾ »Službene Novine« broj 63 od 21./3. 1921. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 4., str. 58.

²⁴²⁾ »Službene Novine« broj 195. od 3./9. 1921.

²⁴³⁾ »Službene Novine« broj 69. od 28./3. 1922. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina II., broj 5. (poseban prilog).

²⁴⁴⁾ Citati s oznakom »pat. zak.« tiču se toga zakona.

U vezi s patentnim propisima stoje i pravila o ljekarničkim specijalitetima od 29./10. 1921., koja su izdana po ministarstvu trgovine i industrije²⁴⁵⁾.

Pored tih pravnih vrela vrijede i pomenute odredbe međunarod. pat. prava.

§ 8. Pojam patenta.

Patentni zakon sadržaje legalnu definiciju pojma patenta. Prema toj definiciji smatra se patent pravom, koje je stečeno prema propisima toga zakona, a prema kojemu može njegov vlasnik kroz ograničeno vrijeme u svrhu zanimanja isključivo primjenjivati i upotrebljavati određeni novi pronalazak (izum) na polju obrtno (zamatlijske) ili industrijske proizvodnje, te u promet stavljati ili prodavati predmete, koji su po njemu izrađeni²⁴⁶⁾.

Naše pat. pravo pozna patente produkata i patente postupka. Ako je patent dobiven »za postupak pri izradi«, proteže se i na predmete, koji su neposredno izrađeni po tom postupku²⁴⁷⁾.

Dok hrvatski pat. zakon govori o povlasticama (privilegijama) na izume, te o pravu na izvršenje i na porabu, koje se osniva na povlastici, ustanovljuje pat. zakon od 17./2. 1922. »o zaštiti industrijske svojine« zaštitu industrijske svojine (vlasništva), koja obuhvaća pronalazke, uzorke (muštre), modele i žigove²⁴⁸⁾.

Sadržaj prava patenta sastoji u pravu »primjenjivati i upotrebljavati izvjestan nov pronalazak (izum) na polju zanatske ili industrijske proizvodnje i predmete po njemu izrađene puštati u promet ili prodavati«, t. j. u pravu produkcije i cirkulacije dobara. Zakonska terminologija nije u tome konzekventna, jer se upotrebljuju izrazi: »primjenjivati i upotrebljavati«²⁴⁹⁾, »izrađivati i upotrebljavati«²⁵⁰⁾ te »iskorišćavanje«²⁵¹⁾. Prema relacijama, u kojima se nalaze ti izrazi, znače određenu gospodarstvenu ili privrednu upotrebu, koja reprezentira određenu vrijednost, te se mora uzeti, da su samo pomutnjom pri redakciji ostavljeni različiti izrazi za isti pojam. Prema tome ne može ta različita terminologija dati prilike za dvojbe i različita tumačenja.

Izum (pronalazak) ne smatra se novim, ako je prije prijave²⁵²⁾: a) tiskom (poligrafijom) objavljen i opisan tako, da ga stručnjaci mogu upotrijebiti; b) u našoj državi javno upotrebljavan, izlagan ili prikazivan na ogled tako, da su ga stručnjaci mogli upotrijebiti, ili je bio g) predmet privilegija, koji je imao valjanost prema patentnim zakonima, koji su do izdanja uredbe od 15./11. 1921. o

²⁴⁵⁾ »Službene Novine« broj 258. od 17./11. 1921. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 12., str. 257.

²⁴⁶⁾ § 8. pat. zak. od 17./2. 1922.

²⁴⁷⁾ § 13. ibidem.

²⁴⁸⁾ § 7. ibidem.

²⁴⁹⁾ § 8. ibidem.

²⁵⁰⁾ §§ 14., rastavak 2.; 15.; 16.; 20., rastavak 1.; 25.; rastavak 2. ibidem.

²⁵¹⁾ §§ 22., 26., rastavak 1.; 32., rastavak 1.; 35. ibidem.

²⁵²⁾ § 10. ibidem.

zaštiti industrijske svojine vrijedili u Sloveniji, Hrvatskoj, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini te u Bačkoj, Banatu i Baranji, a postao općim dobrom radi izmaka roka privilegija.

Prema tome stoji i naš zakon na stajalištu, da se patent može podijeliti samo novim izumima (pronalascima), a takvima se ne smatraju oni, koji su prije prijave objavljeni tiskom (poligrafijom) dotično javno upotrebljavani, izlagani ili prikazivani na ogled tako, da su ih stručnjaci mogli upotrijebiti. Osim toga uvaženo je pravno stanje, koje je prije izdanja uredbe opstojalo u onim dijelovima države, koji su od prije imali svoje patentno pravo, po kojemu je određeni patent podijeljen, ali je nakon izmaka roka postao općim dobrom.

(2.) Patenti ne mogu se podijeliti za²⁵³⁾:

1) izume (pronaslaski), čija se svrha ili praktična upotreba protivi zakonskim i naredbenim propisima ili javnom moralu, dotično namijenjena je očiglednoj obmani pučanstva; 2) naučna pravila i načela kao takva; 3) izume (pronaslaski), koji se primjenjuju isključivo kod izradbe predmeta, koji su po državi monopolizirani, i za 4) izume (pronaslaski), koji služe: za hranu ljudi ili stoke, kao lijekovi i sredstva za raskušivanje i za materije, koje se proizvode kemički²⁵³⁾. Kod potonjih predmeta može se međutim ipak patentirati postupak kod njihove izvedbe²⁵⁴⁾.

To je posve u skladu sa spomenutim općim načelima.

Kemički produkti izuzeti su iz patentne zaštite zato, jer se izumi na tom području u pravilu ne tiču stvaranja novih predmeta, nego načina, kojima se do njih dolazi. Pored toga značilo bi stezati volju za novim izumima na tom području, kad bi se zaštitom produkta svakom sljedniku zatvorio put, da do istog konačnog produkta dođe na makar kakav drugi način.

(3.) Nosioc prava izuma može biti svako fizičko i jurističko lice, koje je pravno sposobno. Zakon²⁵⁵⁾ ne pravi nikakve razlike između ovozemaca i inozemaca, samo traži poput austrijskoga²⁵⁶⁾ i hrvatskog²⁵⁷⁾ patentnog prava, da svi oni, koji ne stanuju u našoj državi, a traže ili imaju makar kakvo pravo industrijske svojine (učestvuju u sporu o takvom pravu kao parničari), moraju imati svog punomoćnika, koji stanuje u našoj državi. Saopćenja, koja su učinjena takvom punomoćniku, imaju iste pravne posljedice kao da su učinjena samom opunomoćitelju.

U predmetu međusobnih odnosa suvlasnika patentnog prava određuje zakon, da se može patent podijeliti i većem broju lica, ako ga zajedno zatraže na određeni izum (pronalazak), a ispune sve propisane uvjete, ali se ne određuju njihovi dijelovi²⁵⁸⁾. Pravni odnosi suvlasnika jednoga te istoga patenta prosuđuju se prema građanskom pravu²⁵⁹⁾.

²⁵³⁾ § 9. rastavak 1., ibidem.

²⁵⁴⁾ § 9. rastavak 2., ibidem.

²⁵⁵⁾ § 75. ibidem.

²⁵⁶⁾ § 7. austrij. pat. zak.

²⁵⁷⁾ §§ 15.—16. zak. čl. XXXVII. : 1895.

²⁵⁸⁾ § 18., rastavak 1. pat. zak.

²⁵⁹⁾ § 18., rastavak 2., pat. zak. — §§ 825.—858. o. gr. z. — (§§ 1060.—1191. Medzelle).

Glede stranih državljana vrijede u pitanju zaštite industrijske svojine međunarodni ugovori, koji su sklopljeni s dotičnim državama. Ako ne opstoje takvi ugovori, uživaju strani državljani zaštitu industrijske svojine samo ako predleži reciprocitet. Opstojnost reciprociteta mora dokazati lice, koje se želi s njime poslužiti²⁶⁰).

(4.) Zaštita izuma (pronalska) pripada načelno samo izumitelju (pronalazaču), a ne pripada licu, koje je izum (pronalazak) samo otkrilo. No i izumitelj uživa to zaštitno pravo samo za nove izume (pronalske), jer se ne može čovječanstvu u korist pojedinca oduzeti ono, što mu (čovječanstvu) već pripada, kao tehnički iznalazak, i to ni onda, ako je pojedinac to kasnije sam sobom izumio.

Na tom stajalištu stoji i naše pozitivno pravo, koje određuje, da »pravo na patent može dobiti samo pronalazač, njegov nasljednik ili prijemnik prava«²⁶¹). Pri tome se lice, koje je određeni izum (pronalazak) prvo prijavilo (prvi prijavilac), smatra za izumitelja (pronalazača) sve dok se ne dokaže protivno. Pravna je posljedica toga načela, da se kasnijom prijavom ne može dobiti patent, ako je taj izum (pronalazak) već prijavljen nadležnoj oblasti u svrhu ishoda patentna i ako je ta prijava već proglašena²⁶²).

Kasniji prijavitelj ima pravo na patent samo toliko i samo na one dijelove, koliko njegov izum (pronalazak) nije već obuhvaćen odobrenim patentom, dotično već prije proglašenom prijavom²⁶³).

Prema toj odredbi, koja govori o »prvom prijaviocu«, vidi se, da je odstupljeno od strogog načela, da pravo na patent može dobiti samo izumitelj (pronalazač), dotično njegov univerzalni ili singularni sukcesor. Prema toj odredbi je dakle za postanak pat. prava odlučan i bitan uvijek sam izum (pronalazak), te je često dovoljno da ga netko prijavi, a irelevantno je pitanje, u kojemu se on odnosu spram njega nalazi. Na taj način potisnuta je prividno glavna tendencija zaštite izuma, jer se zakon zadovoljava s vanjskom formalnosti, a ne stavlja kao uvjet ispitivanje, da li je »prvi prijavitelj« zaista i izumitelj (pronalazač), i ako mu je tendencija, da tu zaštitu pruži baš potonjemu. To se može izvesti i po tome, što odbor ispituje samo formalnu ispravnost prijave te je po tom proglašuje²⁶⁴), ali je garancija i zaštita izumitelja dana u pravu prigovora protiv proglašene prijave²⁶⁵).

Da se izbjegne pogrešnom tumačenju naročito određuje zakon, da prijavilac ne može dobiti patent, ako nije tvorac prijavljenog pronalska, njegov nasljednik ili prijemnik prava, ili ako je bitna sadržina njegove prijave uzeta iz opisa, nacrtu, modela, oruda ili postrojenja koga drugog lica ili iz postupka pri izradi, koji drugo lice upotrebljava, pa oštećeni uloži prigovor.²⁶⁶) Na taj način dana je izumitelju u vezi s pravom prigovora, koji može uložiti protiv zatraženog patenta²⁶⁷), potpuna zaštita od eventualnosti, da treće lice oduzme njegov izum (pronalazak) i ishodi patent na svoje ime.

²⁶⁰) § 161. pat. zak.

²⁶¹) § 11, rastavak 1., ibidem.

²⁶²) § 11., rastavak 2. i § 93. ibidem.

²⁶³) § 11., rastavak 3. i § 93. ibidem.

²⁶⁴) § 93., rastavak 1., ibidem.

²⁶⁵) § 94., rastavak 1. ibidem.

²⁶⁶) § 12., rastavak 1. ibidem.

²⁶⁷) § 93., točka 4. i 5. ibidem.

Uza sve to prosuđuje patentni ured samo objektivnu stranu stvari, t. j. da li predleži izum (pronalezak) te da li je nov i sposoban za patentiranje, dok pitanje, kome treba zapravo da pripadne pravo izuma, pušta potpuno po strani. U potonjem pitanju dolaze u obzir mnogi važni privatno-pravni odnosi, čije se riješenje ne može prepustiti oblasti, kojoj je povjereno uređivanje na način izvanparbenog sudovanja. Zato patentni ured ne odlučuje o pitanjima: a) da li je prijavitelj podjedno izumitelj (pronalezak) ili njegov pravni nasljednik. To pitanje može se pretresati kod patentnog ureda samo u slučaju, ako stavi prigovor lice, koje tvrdi, da mu je izum (pronalezak) ukraden, i to zato, jer se djelatnost patentnih oblasti ne može upotrijebiti (zlorabiti) u svrhu, da se nanese povreda tuđem pravu; b) da li prijavitelj radi u svojem interesu ili kao punomoćnik drugog lica, i c) u kojemu se odnosu nalazi više lica, koja su zajedno prijavila određeni izum (pronalezak).

Prijavitelj ne može dakle dobiti patent: a) ako nije tvorac prijavljenog izuma (pronazaka), njegov (pravni) nasljednik ili stečnik prava (univerzalni ili singularni successor), i b) ako je bitni sadržaj prijave uzet iz opisa, nacrt, modela, oruđa ili naprava određenoga drugog lica, dotično iz postupka pri izradbi, koje upotrebljava drugo lice, a oštećeno lice uloži protiv toga prigovor.²⁶⁸⁾

Zakon sadržaje i propis, prema kojemu pripada licu, koje izloži makar kakav izum (pronalezak) na službenoj (službeno priznatoj) ovozemaljskoj izložbi, — i to bez obzira da li ona ima domaći ili međunarodni značaj, — pravo, da najdalje u roku od tri mjeseca iza zaključenja izložbe zatraži zaštitu industrijske svojine s pravom prioriteta računajući od dana izlaganja izloženog predmeta.²⁶⁹⁾

(5.) Od načela, prema kojemu može pravo na patent steći samo pronalezak (njegov pravni univerzalni ili singularni nasljednik), normiran je izuzetak u onim događajima, kad radnici, službenici i državni službenici, koji su zaposleni u makar kojemu privatnom ili državnom obrtnom ili industrijalnom poduzeću (radnji), u službi izrade određeni izum (pronalezak). — Zakon polazi i kod reguliranja toga pitanja s načelnog stajališta, da patent pripada pronalazaču (tvorcu), pa određuje, da se radnici, službenici i državni službenici smatraju kao vlasnici izuma (pronazaka), koji izrade u službi, ako službeni propisi ili posebni radni (službovni) ugovori ne određuju drugojačije.²⁷⁰⁾ — Prema tome smatra se vlasnik poduzeća (poslodavac) i vlasnikom izuma (pronazaka), koji u službi izrade kod njega zaposleni i namješteni radnici i službenici, ako je to predviđeno u službovnim propisima ili ugovorima, dotično ako su ta lica specijalno zaposlena (namještena) upravo za to, da rade na izumima određene vrste. U takvom događaju pripada pravo na patent izumitelju samo ako to odobri poslodavac.²⁷¹⁾

S obzirom na to ne može se radnik (službenik) određenoga obrtnog (industrijalnog) poduzeća smatrati vlasnikom izuma, koji

²⁶⁸⁾ § 12., rastavak 1. ibidem.

²⁶⁹⁾ § 160. pat. zak. — § 6. austrij. pat. zak.

²⁷⁰⁾ § 12., rastavak 2. pat. zak.

²⁷¹⁾ § 12., rastavak 3. ibidem.

je pronašao: a) ako je to učinio u službi, a ugovorom je već unaprijed utanačeno, da svi izumi, koje on pronade, pripadaju njegovom poslodavcu (poduzeću), i b) ako je radnik ili službenik »specijalno angažovan« upravo zato, da radi na određenom izumu (pronasku) u korist poslodavca (poduzeća) ili ako rad na pronalascima te vrste spada u područje djelatnosti, na koju je dotično lice obvezano.²⁷²⁾

(6.) Pravo prvobitnog upotrebljavaoca pozna (štiti) i naše pozitivno pravo. Prema zakonu ne može naime patent »vrijedati prava onoga, koji je bez patenta već u vrijeme prijave patenta savjesno (sc. bona fide), ali ne javno upotrebljavao isti pronalazak« u našoj državi ili je: »pripremio sve, što je potrebno, da se svojim pronalaskom može koristiti«. Takav prvobitni upotrebljavaoc ima: »pravo, da pronalazak i dalje izrađuje ili upotrebljava odnosno primjenjuje za potrebe svoga prometa u svojim ili tuđim radionicama«²⁷³⁾. — Na taj način dana je pravna zaštita pravu prvog izumitelja, koji je određeni izum (pronalazak) izumio prije odobrenja patenta u korist drugog lica, i zadovoljeno osnovnom načelu pat. prava, da se zaštita daje izumitelju. — No s druge strane opstoji i drugo načelo pat. prava, da se patent daje prvom prijavitelju i bez ispitivanja, da li je on zaista tvorac određenog izuma (pronalaska). Da se zadovolji spomenutim načelima uvedena je zaštita jednoga i drugog prava i izveden kompromis tih dvaju načela na taj način, da se prvom izumioocu i upotrebljavaocu (Vorbenuzter), kao i svakome, tko bona fide upotrebljava određeni izum (pronalazak) u vrijeme prijave jednakog patenta, daje pravo da se s njime i dalje nesmetano služi, a da se uz to prvom prijavitelju podijeli formalni patent te time i njemu osigura pravo izuma. — To pravo, koje zakon daje prvobitnom upotrebljavaocu nema sadržaja prava patenta niti je predmet prava prvobitnog upotrebljavaoca odvisan o predmetu patentne zaštite. Prvobitni upotrebljavaoc može dakle svoj izum (pronalazak) i dalje upotrebljavati samo onako, kako ga je upotrebljavao u vrijeme prijave izuma (pronalaska) po drugom licu (kasnijem izumitelju, prijavitelju). Ako se takav izum (pronalazak) kasnije usavrši (nadopuni), nema prvobitni upotrebljavaoc pravo služiti se s takvim usavršenjima (nadopunama).

U svrhu zaštite prvobitnog upotrebljavaoca određuje pat. zakon, da: »može zahtijevati od vlasnika patenta, da mu o ovom njegovom pravu izda ispravu«. Ako mu vlasnik patenta ne izda o tome ispravu ili mu dapače ospori i samo pravo, može predupotrebljavaoc to zatražiti od uprave za zaštitu industrijske svojine, koja o tome odlučuje u postupku o osporavanju patenta. — Takvo priznato pravo upisuje se na molbu interesiranog lica u patentni registar.²⁷⁴⁾

Pravo prvobitnog upotrebljavaoca može se otuđiti ili naslijediti samo s dotičnom radnjom.²⁷⁵⁾ Iz te odredbe može se zaključiti, da zakon smatra pravo prvobitnog upotrebljavaoca subjektivnim

²⁷²⁾ Slične odredbe sadržane su i u § 6. zak. čl. XXXVII. : 1895. i § 5. austrij. pat. zakona, prema kojima je taj institut i u našem pravu normiran.

²⁷³⁾ § 14., rastavak 1. i 2. pat. zak.

²⁷⁴⁾ § 14., rastavak 4. i 5. ibidem.

²⁷⁵⁾ § 14., rastavak 3. ibidem.

pravom, s kojim ovaj može po svojoj volji disponirati inter vivos i mortis causa uz jedino ograničenje, da ga može prenijeti samo zajedno s dotičnom radnjom.

§ 9. Sadržaj patentnog prava.

(1) Prema našem pozitivnom pravu obuhvaća pravo vlasnika patenta: (a) pravo prioriteta; (b) pravo izvršavanja (iskorišćavanja); (c) pravo usavršavanja i nadopunjavanja; (d) pravo otuđenja; (e) pravo zalaganja; (f) pravo osnivanja služnosti; (g) pravo licence; (h) pravo na određene obrtne prednosti; (i) pravo označavanja produkata i (j) pravo tužbe kao zaštitno pravo.

(2) Normiranje prava prvenstva (prioriteta) uređeno je doslovno prema § 54. austr. pat. zakona. Zakon određuje, da prijavitelj stiče pravo prvenstva na svoj izum (pronalazak) u momentu predloženja propisane prijave. Od tog vremena uživa on prvenstvo prema svakom istovjetnom izumu (pronalasku), koji je kasnije prijavljen²⁷⁶).

(3) Da se interesi izumitelja (pronalazača) što jače zaštite, ustanovljuje pat. zakon, da pravo iskorišćavanja izuma (pronalaska) u obrtnoj i industrijskoj proizvodnji pripada isključivo izumitelju, i to i bez obzira i dokaza o njegovoj stručnoj spremi, koja se eventualno prema obrtnim propisima traži za vođenje («upražnjavanje») dotične obrtne ili industrijske radnje²⁷⁷). — No s druge strane ne rješava pat. pravo vlasnika patenta od dužnosti izvršavanja specijalnih zakona i naredaba, koje su propisane za vođenje određenih vrsti obrta (industrije)²⁷⁸). Ovamo spadaju propisi o načinu instaliranja i vođenja obrta (industrije), koji su sadržani najvećim dijelom u obrtnim zakonima²⁷⁹), propisi o zaštiti života i zdravlja radnika, radničkom osiguranju itd.

(4) Pravo iz prijave patenta i pravo patenta prelazi na pravne nasljednike njegovog vlasnika. Oba ta prava mogu se u cijelosti ili u idealnim dijelovima prenašati na druga lica²⁸⁰: a) pravnim poslovima inter vivos (kupnja, darovanje, zamjena i sl.); b) sudskom odlukom; c) naredbom posljednje volje i d) zakonitim nasljedstvom.

Za valjanost prenosa propisan je upis u pat. registar.

Upis prenosa u patentni registar obavlja uprava za zaštitu industrijske svojine na osnovi pravomoćne sudske odluke, dotično na osnovi pismenog zahtjeva vlasnika patenta (njegovog nasljednika ili stečnika prava). Molbu za prenos treba dokumentirati s potrebnim

²⁷⁶) § 90., rastavak 1., ibidem.

²⁷⁷) § 22., ibidem.

²⁷⁸) § 21. ibidem.

²⁷⁹) Obrtni zakon od 18. 5. 1884. (zak. čl. XVII. : 1884.) za Hrvatsku. — Zakon o radnjama od 29. 6. 1910. za Srbiju. — Zakon od 26. 11. 1908 o vršenju obrta u Bosni i Hercegovini. — Obrtni red od 20. 12. 1859. s novelama od 15. 3. 1882., 8. 3. 1885., 27. 11. 1896., 23. 2. 1897. i 5. 2. 1907. za Sloveniju i Dalmaciju. — Milan Smrčekar: »Ugarsko-hrvatski obrtni zakon«, Zagreb. 1892. — Dr. Emil Heller: »Das österreichische Gewerberecht«, Wien. 1908. — Dr. Josef Schön: »Das Gewerberecht«, Belgrad 1917.

²⁸⁰) § 23., rastavak 1. i 2. pat. zak.

javnim ili ovjerovljenim privatnim ispravama. Uprava za zaštitu industrijske svojine ispituje formu i sadržaj molbe za prenos i predloženih dokumenata.

Ako se odobri patent, glasi pri prenosu prava iz prijave patenta na drugo lice na ime novog vlasnika²⁸¹).

Naše pozitivno pravo naročito ustanovljuje, da patent prate kod svake promjene vlasništva sva prava i tereti, koji su propisno prijavljeni u času predaje molbe za upis prenosa²⁸²).

(5) U skladu sa spomenutim patentnim pravima određuje naše pozitivno pravo pojam »licence« kao »pravo upotrebe tuđega patentiranog pronalaska«. Vlasnik patenta može naime i drugim licima dozvoliti upotrebu pronalaska, i to bilo za čitav patent, bilo samo za jedan njegov dio, nadalje bilo za područje cijele države, bilo samo za pojedine krajeve, i konačno s većim ili s manjim ograničenjima²⁸³).

O opsegu uporabe tuđeg izuma, koja je dozvoljena licencom, odlučuje u prvom redu ugovor o danoj licenci. Ako se taj opseg ne može ustanoviti iz samog ugovora, prosuđuje se prema njegovoj svrsi. Tako primjerice licenca na izradbu obuhvaća i tacite danu licencu na uporabu (prodaju) izrađenih predmeta; tome nasuprot ne sadrži u pravilu licenca za upotrebu izuma pravo na upotrebu (prodaju) izrađenih predmeta. — Ako se ni na taj način ne može ustanoviti opseg uporabe, uzima se u obzir potreba preduzeća, za koje je dana licenca. Licenca ne daje pravo na popravke (usavršavanja) ni na uporabu dopunskog patenta, izuzevši da je to izričito ugovoreno.

(a) Načelno može vlasnik patenta dozvoliti drugim licima njegovu uporabu:

a) bez ograničenja. — Iskorišćivanje patentnog prava bez ograničenja (isključivo) znači, da su sva treća lica osim lica, na koje je preneseno pravo upotrebe tuđega patentiranog pronalaska, apsolutno isključena od njegove upotrebe. To su isključive (ekskluzivne) licence.

Naše pozitivno pravo ovlašćuje vlasnika patenta samo na to, da upotrebu svog izuma (pronaska) može prepustiti drugom licu na upotrebu »sa većim ili manjim ograničenjima«.

Austrijsko patentno pravo²⁸⁴) naročito normira davanje takvih isključivih licenca, i prema hrvat. patent. pravu²⁸⁵) mogao je vlasnik povlastice prenijeti na drugoga njezino izvršavanje ili uporabu »s ograničenjem ili bez ograničenja«.

Teorija njemačkoga patentnog prava ne spominje isključive licence²⁸⁶).

²⁸¹) § 23., rastavak 3., 4., 5. i 6. ibidem.

²⁸²) § 29. ibidem.

²⁸³) § 25., rastavak 1. i 2. ibidem.

²⁸⁴) § 20. austrij. pat. zak.

²⁸⁵) § 10. zak. čl. XXXVII. : 1895.

²⁸⁶) Kohler, »Urheber, Patent-, Zeichenrecht« str. 280.: »Die Gebrauchsüberlassung der Erfindung kann allerdings auch so erfolgen, dass der Erwerber ein ausschliessliches Gebrauchsrecht erlangt. Dann liegt keine Lizenz vor, sondern ein dem Niessbrauch verwandtes Recht, eine beschränkte persönliche Dienstbarkeit (§ 1090 BGB.). Der Begriff einer ausschliesslichen Lizenz ist ein Widerspruch in sich selbst. Nur insoferne ist natürlich eine

Kod izradbe uredbe od 15./11. 1920. uzet je kao ugled austrijski zakon, koji poznaje i ekskluzivne licence. No pošto uredba ne spominje takve licence, može se uzeti, da ih je zakonodavac slučajno ili namjerice izostavio. Judikatura, koja se mora držati zakonskog teksta, mora uzeti, da naše najnovije pravo ne poznaje ekskluzivne licence kao ni njemačko patentno pravo, te da im prema tome ne daje pravne valjanosti. Konskventno tome stajalištu može se međutim vlasnik patenta i prema pomenutoj zakonskoj odredbi pravno obvezati naprama drugom licu, da ne će nikome više davati licence na svoj izum (patenat), jer se prema postojećem privatnom pravu može svatko odreći određenoga svojega prava. No u tom slučaju vlasnik patenta na sebe preuzima samo obvezu, da neće svoj patent dalje davati na licencu, — ali ako to ipak učini, smatra se i takva daljna licenca valjanom, a lice, spram kojega je preuzeta takva obveza, ima pravo sudbenim putem tražiti naknadu štete od vlasnika patenta;

b) s većim ili manjim ograničenjem. — To ograničenje može se ticati:

α) stvarnih momenata, t. j. ograničenja pri izradi, upotrebi ili prodaji patentiranog izuma (pronaska);

β) mjesnih momenata, t. j. može se dozvoliti uporaba patenta u čitavoj državi ili samo u pojedinim njezinim dijelovima;

γ) vremenskih momenata, t. j. može se dozvoliti uporaba patenta za dulje ili kraće vrijeme. To vrijeme može najdulje trajati do prestanka patenta uopće.

Propis drugog rastavka § 25. pat. zakona podudara se gotovo doslovce s drugim rastavkom § 10. zak. čl. XXXVII. : 1895., koja obadva propisa spominju samo stvarna i mjesna ograničenja, dok uopće ne spominju vremensko ograničenje. No pošto pomenuti zakonski propis određuje, da vlasnik patenta može uporabu pronaska »sa većim ili manjim ograničenjima« dozvoliti drugim licima »kako to bude ugovoreno«, to se implicate iz toga mora zaključiti, da zakonodavac nije taksativno naveo sve načine i vrste ograničenja, nego je to prepustio ugovoru stranaka. Stranke mogu dakle ugovorom ograničiti uporabu patenta i po vremenu, t. j. vlasnik patenta može drugom licu prepustiti njegovu uporabu za cijelo vrijeme trajanja patenta (t. j. najdulje kroz 15 godina²⁸⁷), dotično samo za određeni manji broj godina.

Naše pozitivno pravo smatra licencu obligatornim pravom²⁸⁸). To se vidi i po tome, što je statuirana razlika u sticanju stvarnih prava na pat. pravima i licence, jer se prva stiču tek upisom u pat. registar, a licenca materijalno-pravnim činom kao i sva druga obvezna prava. Upis u pat. registar daje licenci samo apsolutno djelovanje s obzirom na treća lica.

ausschliessliche Lizenz möglich, als mas jemandem ein gesetzliches Recht ohne Ausschliesslichkeit (also ein Lizenzrecht) erteilt, ihm aber schuldrechtlich verspricht, anderen Leuten nicht oder nur unter ganz bestimmten Bedingungen und Beschränkungen Lizenzen zu geben. In solchem Falle besteht die Ausschliesslichkeit eben nur in einer schuldrechtlichen Verpflichtung: sie ist durchaus nicht auf die Art des übertragenen Rechtes gebaut.«

²⁸⁷) § 19. pat. zak.

²⁸⁸) § 28. ibidem.

(b) Naše pozitivno pravo pozna tri vrste licenca, i to:

1) dobrovoljnu licencu²⁸⁹⁾. — Dobrovoljna licenca predleži, kad vlasnik patentnog prava na osnovi sporazuma (ugovora) dozvoli drugom licu, da se u određenom pravcu može služiti s njegovim patentiranim izumom (pronaskom). — S pravom licence može ovlaštenik prepustiti drugom licu uporabu svog izuma (pronaska) bilo za čitavo područje dotičnog patenta, bilo za jedan njegov dio, i to uz isključenje ili bez isključenja drugih ovlaštenih lica.

Za odobrenje licence na patentu, koji pripada većem broju suvlasnika, potreban je pristanak sviju suvlasnika, izuzevši da među njima opstoji drugojačije utanačenje. No u takvom događaju pripada svakom suvlasniku pravo da za sebe sudskim putem štiti patent²⁹⁰⁾;

2.) prinudnu licencu. — Prema zakonu predleži »prinudna« (obligatorna) licenca, kad vlasnik ne može iskorišćavati svoj određeni patentirani izum (pronalazak) bez upotrebe određenoga već prije patentiranoga tuđeg izuma (pronaska). Naš zakon nije dakle recipirao one obligatorne licence austrijskoga pat. prava, kad se radi o javnom interesu, nego samo slučaj, kad predleži ovisnost upotrebe novijega izuma (pronaska) od starijega.

Naš zakon veže pravo na obligatornu licencu za tri momenta, te je prema tome potrebno²⁹¹⁾: a) da se noviji izum (pronalazak) ne može iskorišćavati bez upotrebe određenoga već patentiranog tuđeg pronaska; b) da su od dana proglašenja (»obznane«) toga prijašnjeg (»ranijeg«) patenta prošle tri godine i c) da je kasnije patentirani izum (pronalazak) »od znatne važnosti po zanatstvo (obrt) i industriju«. Time se od takvoga kasnijeg patenta traži veća kvalifikacija, jer se od njega zahtijeva znatna važnost za obrt i industriju, dok se za patent uopće (t. j. za prvi, raniji) traži samo »nov pronalazak (izum) na polju zanatske (obrtne) ili industrijske proizvodnje«²⁹²⁾ tako, da lice, koje traži odobrenje određenog patenta za »nov pronalazak (izum)«, koji nije ovisan o nijednom ranijem patentu, ne mora dokazati njegovu važnost za obrt i industriju, ni njegovu praktičnost uopće. Ta veća kvalifikacija znatno otežava zadobivanje takvih patenata, jer je dokaz o pomenutoj važnosti često skopčan s poteškoćama i troškovima.

Ako vlasnik kasnije patentiranog izuma (pronaska) dobije zatraženu licencu, može i vlasnik ranijeg patenta sa svoje strane tražiti dozvolu, da se koristi s izumom (pronaskom) vlasnika kasnijeg izuma (pronaska), ako potonji stoji u faktičnoj vezi s njegovim izumom (pronaskom). — Izraz »može tražiti«, koji se navoda u 1. i 2. rastavku § 2. pat. zak., tiče se odnosa vlasnika novijeg patenta prema vlasniku starijeg patenta, te u slučaju pogodbe predstavlja dobrovoljnu licencu, pa bi tehnički spadali u § 25. zakona.

Obligatorna licenca nastaje tek onda, ako vlasnik patenta ne će da dragovoljno dade zatraženu licencu. U takvom događaju mora se molitelj obratiti na upravu za zaštitu industrijske svojine, koja odre-

²⁸⁹⁾ § 25. ibidem.

²⁹⁰⁾ § 18., rastavak 3. ibidem.

²⁹¹⁾ § 26., rastavak 1. ibidem.

²⁹²⁾ § 8. ibidem.

duje prinudnu licencu i podjedno ustanovljuje potrebne uslove i jamstva, koja treba dati s obzirom na posebne prilike i značaj izuma (pronalska)²⁹³). Pomenuta uprava postupa kod toga po propisima o »osporavanju patenata«²⁹⁴).

Ako vlasnik ranijeg patenta traži licencu, da se može služiti novijim patentom, ne mora dokazati, da je njegov patent od važnosti za obrt i trgovinu, nego je dovoljno, da je noviji izum (pronalsak) u faktičnoj vezi s njegovim. — Ako vlasnik patenta, na čiji se izum traži prinudna licenca zahtijeva makar kakvu naknadu, pa se ta ne mogne odrediti sporazumom interesiranih lica, određuje ju nadležni redoviti građanski sud. Licenca može se iskorišćavati tek kad je plaćena ugovorena ili po sudu određena naknada²⁹⁵).

Propisi o prinudnoj licenci ne mogu se primijeniti na patente državnih oblasti, te je u tom pravcu državni interes napose zaštićen²⁹⁶).

Svaka licenca vezana je za poduzeće, te se može i bez odobrenja vlasnika patenta pravnim poslovima inter vivos prenijeti na drugo lice samo zajedno s poduzećem, na koje glasi licenca, a mortis causa prelazi na nasljednike samo onda, ako ovi nastave voditi poduzeće, koje ima pravo na licencu²⁹⁷).

Propis § 26. pat. zak. govori o »vlasniku patenta« te prema tome može obligatornu licencu tražiti kako prvobitni vlasnik određenog patenta, tako i svaki njegov pravni nasljednik, dotično lice, koje je ugovorilo i steklo dobrovoljnu licencu:

3) zakonska licenca. — Zakonska licenca uporabe određenog patenta osniva se na samom zakonu, posve je neovisna od volje i dozvole vlasnika patenta, a diktirana je višim državnim (obrana) i fiskalnim interesima.

Naše pozitivno pravo ustanovljuje dvije vrste zakonske licence, i to:

a) zakonsku licencu u korist države za vojničke svrhe »glede patentiranih ili prijavljenih pronalazaka, koji se mogu upotrijebiti pri izradi ratnog oružja, municije, eksploziva, utvrđenja, ratnih brodova ili uopće za obranu zemlje«.

Vojnička uprava (ministarstvo vojske i mornarice) može nakon odobrenja sa strane ministarstva za trgovinu i industriju odmah i usporedno s vlasnikom patenta (pronalska) upotrebljavati izum za pomenute državne svrhe u državnim i privatnim radionicama i preduzećima, koja rade na račun države. Time se dakako inače ne povređuju prava vlasnika patenta (prijavljenog pronalska)²⁹⁸). — Ministarstvo za trgovinu i industriju mora svoje odobrenje dostaviti (prijaviti) upravi za zaštitu industrijske svojine, koja ga upisuje u patentni registar, i to: (a) odmah, ako se tiče odobrenog patenta, dotično (b) nakon odobrenja patenta, ako se radi o prijavljenom patentu²⁹⁹). U oba ta događaja mora rečena uprava takvo odobrenje

²⁹³) § 26., rastavak 3. ibidem.

²⁹⁴) § 117., rastavak 1. ibidem.

²⁹⁵) § 26., rastavak 4. ibidem.

²⁹⁶) § 26., rastavak 5. ibidem.

²⁹⁷) § 27. pat. zak. — § 22. austrij. patent. zak.

²⁹⁸) § 15., rastavak 1., pat. zak

²⁹⁹) § 15., rastavak 2. ibidem.

proglasiti u svojem službenom listu (Glasniku). — U tom pitanju pošlo je naše pozitivno pravo dalje od austrijskoga pat. prava, koje ne određuje upis takve licencije u patentnom registru³⁰⁰).

Ta zakonska odredba daje široku vlast vojničkoj upravi, koja može konkretni izum (pronalazak) upotrijebiti prema svojoj potrebi. Opseg upotrebe patenta ravna se dakle prema potrebi vojničke uprave, i to bez obzira na to da li se iskorišćavanje patenta obavlja u državnim vojničkim radionicama (preduzećima), ili u privatnim radionicama (i preduzećima), koje rade na račun države za vojničku upravu.

Prema riječima i smislu pomenutoga zakon. propisa smije vojnička uprava takav izum (pronalazak) upotrebljavati samo za gore navedene svrhe i samo za svoju upotrebu. Iskorišćavanje ograničeno je dakle samo na izradu predmeta i na njihovu upotrebu tako, da vojnička uprava nije ovlaštena izrađene predmete prodavati ni u vlastitoj režiji ni u komisiji.

Vlasniku patenta (pronaslaska) priznaje se međutim pravo na »pravednu naknadu«, koju mu treba da dade država, a određuje se sporazumom između vojničke uprave i vlasnika patenta. Ako se taj sporazum ne može postići, odlučuje o količini te naknade nadležni redoviti građanski sud³⁰¹). Time je dana dovoljna garancija vlasniku patenta, da će se u slučaju spora o naknadi postupati objektivno i štititi njegove opravdane interese. — No s druge strane ne prijeće ministarstvo za vojsku i mornaricu u iskorišćivanju prava te zakonske licence nikakvi pregovori ni sporovi o toj naknadi³⁰²), nego ga može odmah upotrebljavati prema gornjim načelima.

Prema § 14. zak. čl. XXXVII. : 1895. mogla se valjanost povlastice ograničiti tako, da se po naredbi ministra trgovine mogla u cijelosti ili djelimice, za cijelo vrijeme njezinog trajanja (za kraće vrijeme) upotrebljavati za državu, i to za vojsku, domobranstvo ili ratnu mornaricu, dotično za svrhe državnog monopola. No u oba događaja pripadala je izumitelju primjerena odšteta; ako se nije moglo postići nagoda, određivao je tu odštetu redoviti sud. Tečaj parnice radi odštete nije međutim mogao obustaviti pravo države na uporabu povlastice. — Jednaka odredba bila je sadržana i u austrij. pat. zakonu³⁰³);

b) zakonsku licencu u korist države s obzirom na izume (pronaslaski), koji se mogu upotrebljavati kod izradbe monopolnih artikla. — Naš zakon naročito ustanovljuje, da ta zakonska licenca pripada državi samo »ako je za koji pronalazak već dat patent«, a može se s njime služiti bez svake naknade vlasniku patenta³⁰⁴). — Ta druga vrsta zakonske licence razlikuje se prema tome od prve time, što ne pripada državi na izume (pronaslaski), koji su istom prijavljeni na patentiranje, a još nijesu odobreni, kao i po tome, što država može takve patente iskorišćivati bez svake naknade. — Ako je određeni izum (pronalazak) patentiran, a država naknadno dotične predmete monopolizira, prestaje valjanost patenta, no država mora

³⁰⁰) § 10. austrij. pat. zakona.

³⁰¹) § 15., rastavak 3. pat. zak.

³⁰²) § 15., rastavak 4. ibidem.

³⁰³) § 22. austr. pat. zak.

³⁰⁴) § 16., rastavak 1. pat. zak.

njegovom vlasniku dati odgovarajuću naknadu³⁰⁵), koja se određuje sporazumom, dotično riješenjem nadležnoga redovitog građanskog suda³⁰⁶). U oba pomenuta događaja odlučuje uprava za zaštitu industrijske svojine prema propisima postupka za osporavanje patentata³⁰⁷). Riješenje uprave ima samo deklaratorni značaj.

Zakon ne ustanovljuje u § 16. upis te druge vrste zakonske licence u patentni registar, ali se § 80., koji normira patentni registar i njegove upise, u zaporci naročito poziva i na § 16.

Propis § 16. pat. zak. znatno se razlikuje od analognog propisa § 11. austrij. pat. zak. Pomenuti propis austrij. pat. zakona normira relativnu nevažnost patenta, ako se nakon njegovog odobrenja pokaže, da je predmet (patenta) prema određenoj uporabi rezerviran za državni monopol.

Prema odredbi 16 pat. zak. razlikuje se dakle α) slučaj, kad se izumi izum (pronalazak), koji se može upotrijebiti kod izradbe monopolnih artikla. U tom slučaju pripada državi pravo, da se s izumom (pronalaskom) koristi usporedno s vlasnikom patenta, a da potonjemu za to ne pripada nikakva naknada, i β) slučaj, kad se određeni predmet izuma (pronalaska) poslije odobrenog patenta monopolizira. U tom slučaju prestaje valjanost patenta uopće, ali je država dužna njegovom vlasniku dati odgovarajuću naknadu.

Dok § 15. pat. zakona govori o »pravednoj naknadi«, spominje se u § 16. »odgovarajuća naknada«. Takva nejednaka zakonska terminologija može i teoriju i praksu zavesti u sumnju, da je zakonodavac naročito upotrijebio različite termine, jer je želio istaknuti njihovu esencijalnu razliku. Međutim se tu bezdvojbeno radi o izrazu, koji je pomutnjom upotrijebljen u dvjema varijacijama, jer »odgovarajuća« odšteta mora biti »pravedna« i obrnuto.

S pravom bi se moglo prigovoriti i zakonskoj tehnici, jer prema svojim pravnim posljedicama ne predstavlja slučaj drugog rastavka § 16. pat. zakona nikakvu zakonsku licencijsku, nego eksproprijaciju, pa ne bi spadala u odredbe o pravnim učincima patenta, nego u odredbe o eksproprijaciji, o kojima govori § 20. zakona.

(c) Prema hrvatskom pat. pravu³⁰⁷) mogao je ovlaštenik na izvršivanje ili porabu to svoje pravo među živima prenijeti na drugoga samo ako je to bilo naročito dopušteno prema utanačenju, koje je sklopio s vlasnikom povlastice, a s druge strane prelazilo je to pravo izvršivanja i uporabe i na nasljednike ovlaštenika zajedno s obvezama, koje su s tim pravom vezane. — Prema bos.-hercegov. patentnom pravu³⁰⁸) moglo se pravo patenta također prenašati.

Njemački patentni zakon ne sadržaje sličnu odredbu, dok su u njemačkoj literaturi u pitanju prenosivosti licence podijeljena mišljenja³⁰⁹).

Prema odredbi § 27. pat. zakona vezana je licence za poduzeće te se može bez odobrenja vlasnika patenta inter vivos prenijeti samo

³⁰⁵) § 16., rastavak 2. ibidem.

³⁰⁶) § 16., rastavak 4. ibidem.

³⁰⁷) § 16., rastavak 3. i § 117. ibidem.

³⁰⁷) § 10. zak. čl. XXXVII. : 1895.

³⁰⁸) § 10. zakona od 20./6. 1880.

³⁰⁹) Kohler zastupa stajalište o neprenosivosti licence, a Gierke tvrdi, da je licence prenosiva.

zajedno s poduzećem, a mortis causa prelazi na nasljednike samo ako ovi nastave poduzeće, kojemu pripada pravo na licencu.

Odredbe našega pozitivnog prava o prenosivosti licence inter vivos odgovaraju potrebama života te imaju veliku praktičnu vrijednost, a prepuštaju vlasniku patenta slobodne ruke tako, da on može određenom licu dozvoliti neograničeno prenosivu, dotično neprenosivu licencu.

Odšteta za podjeljenje licence može načelno sastojati u određenoj svoti novca, koju treba isplatiti paušalno, najedamput ili u određenim rokovima, dotično prema vremenu, za koje je licenca ugovorena, ili prema broju producirane robe. U tom slučaju je licenca slična biću uporabne (zakupne) pogodbe.

(6) Naše pozitivno pravo pozna i pravo zalogu patenta.

Prema zakonskim propisima može se založiti kako pravo patenta, tako i pravo iz prijave³¹⁰).

Zahtjev na patent, koji je osnovan prijavom na izum, može sačinjavati predmet založnog prava, jer se može smatrati tražbinom, koja je upravljena protiv državne uprave. No toj tražbini ne pripada privatnopravni značaj i traje samo neodređeno kratko vrijeme do podjeljenja patenta, a iza toga podjeljenja nestaje ili prelazi u založno pravo na sam patent. Međutim naše pozitivno pravo ustanovljuje i založno pravo na pravo iz prijave na patent.

(7) Prema propisima zakona stiču se: pravo patenta, pravo zalogu patenta i druga stvarna prava na patentnim pravima čim su upisana u patentni registar te od tog momenta važe i prema trećim licima³¹¹). Isto tako vrijede prema trećim licima i licence od časa njihovog upisa u patentni registar, dok njihova vrijednost između samih stranaka počinje od dana zaključenog ugovora, dotično od dana pravomoćne odluke uprave za zaštitu industrijske svojine, kojom je licenca odobrena³¹²).

Red (Rang) tih prava određuje se prema redu, kojim su primljene molbe za upis u patentni registar kod uprave za zaštitu industrijske svojine uz pretpostavku, da je na osnovi takve molbe upis faktično i odobren³¹³). — Prijave, koje su predložene u isto vrijeme, imaju isti red (Rang)³¹⁴).

(8) Pored pomenutih pravnih ovlaštenja, koja pripadaju vlasniku patenta, opstoje i određene dužnosti, koje mora uredno ispunjavati.

Među posebne dužnosti spada pomenuto obdržavanje obrtnih propisa.

Dalja važna dužnost tiče se uplaćivanja propisanih pat. pristojbi. Dotični propisi sadržani su u §§ 155.—159. pat. zakona od 17./2. 1922.

Privremenim zakonom o državnoj trošarini, taksama i pristojbama od 27./6. 1921.³¹⁵) povišene su pojedine pristojbe. Pristojbe,

³¹⁰) § 24. pat. zak. — § 19. austrij. patent zakona od 11./I. 1897.: »Das Patentrecht kann den Gegenstand eines Pfandrechtes bilden.«

³¹¹) § 28., rastavak 1. pat. zak.

³¹²) § 28., rastavak 2. ibidem.

³¹³) § 28., rastavak 3. ibidem.

³¹⁴) § 28., rastavak 4. ibidem.

³¹⁵) »Službene Novine« broj 152. od 11./7. 1921.

koje se najčešće pojavljuju u predstavkama na upravu za zaštitu industrijske svojine, tiču se tar. broja 2, 16, 46, 252 i 166, gdje su unesene sve pristojbe za zaštitu industrij. svojine i odredbe za njihovo plaćanje³¹⁶), predviđene u §§ 155.—159. pat. zak.

Prema tarifnom broju 166. iznose pristojbe u našoj državi:

a) za prijavu patenta 100 Din.

b) za zaštitu:

a) osnovnih patenta:

za	I. god. 100 D	za	VI. god. 320 D	za	XI. god. 800 D
„	II. „ 120 D	„	VII. „ 400 D	„	XII. „ 1.040 D
„	III. „ 140 D	„	VIII. „ 480 D	„	XIII. „ 1.200 D
„	IV. „ 180 D	„	IX. „ 560 D	„	XIV. „ 1.360 D
„	V. „ 240 D	„	X. „ 720 D	„	XV. „ 1.520 D

b) dopunskog patenta osim prijavne pristojbe još 200 Din.

§ 10. Dopunski, zavisni i tajni patenti.

(1) Pat. zakon pozna osnovni i dopunski patent.

Ako vlasnik patenta ili prijavitelj izuma (pronalaska), dotično stečnici njihovih prava, poprave ili usavrše izum (pronalazak), mogu za taj popravak ili usavršenje uz svoj osnovni patent mjesto samostalnog patenta tražiti dopunski patent³¹⁷).

Dopunski patent gubi valjanost zajedno s osnovnim patentom. No takav dopunski patent može se zadržati kao samostalan i u onim događajima, kad je osnovni patent oduzet (uništen), dotično kad ga se vlasnik odreče. Ali u takvom događaju ne može takav patent trajati dulje, nego bi trajao osnovni patent³¹⁸). Sve odredbe, koje se tiču prestanka i plaćanja godišnjih pristojbi za osnovni patent, vrijede i za dopunski patent, koji postane samostalan³¹⁹).

(2) S tim je u vezi i pojam »zavisnosti patenta«, koji zakon napose normira.

Ako upotreba određenoga prijavljenog izuma (pronalaska) pretpostavlja potpunu ili djelimičnu primjenu određenoga već prije patentiranog izuma (pronalaska), daje se prijavljeni patent kao zavisan od tog prijašnjeg patenta, koji se točno označuje³²⁰). Ta ovisnost objavljuje se kod davanja patenta i označuje u patentnoj ispravi³²¹).

Vlasnik zavisnog patenta može uz određene uvjete tražiti, da mu se dozvoli upotrebljavati prije patentirani izum, od kojega zavis njegov izum, i to bilo kao dobrovoljnu licencu, bilo kao prinudnu licencu. Vlasnik prije odobrenog patenta može tražiti, da uprava za zaštitu industrijske svojine određeni kasniji (»docniji«) patent, koji se ne može nikako ili samo djelomično iskorišćavati bez upotrebe njegovog patenta, proglasi zavisnim od njegovog patenta. O takvom

³¹⁶) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 10. str. 193.

³¹⁷) § 11., rastavak 4. pat. zakona.

³¹⁸) § 19., rastavak 2. ibidem.

³¹⁹) § 19., rastavak 3. ibidem.

³²⁰) § 11., rastavak 5., ibidem.

³²¹) § 11., rastavak 6., ibidem.

zahtjevu odlučuje pomenuta uprava prema propisima za osporavanje patenta³²²).

(3) Englesko, njemačko³²³), hrvatsko³²⁴) i austrijsko³²⁵) patentno pravo poznaje tajne patente (Geheimpatente), kod izuma (pronalezaka), koji se tiču vojničkih interesa, jer i ako se i u tim predmetima mogu podjeljiti patenti, to ipak traže važni opći interesi obrane države da se drže u tajnosti. Kad bi se naime i na takve patente primjenjivala opća pravila o podjeljivanju patenata, koja normiraju njihovo proglašenje, moralo bi se uopće odustati od njihovog podjeljivanja. A pošto se to ne može učiniti, predviđaju rečena patentna prava mogućnost podjeljenja patenta i bez njegovog proglašenja. Prema njemačkom pat. pravu predleži takav slučaj, kad se patenti traže u ime državne uprave za svrhe vojske i mornarice, a državna uprava naročito želi sačuvati njihovu tajnost.

Te odredbe o tajnim patentima uređene su u našem pat. zakonu odredbama o patentima državnih vlasti. Ako se naime radi o izumu (pronalasku), koji na račun države prijavljuje makar koji ministar u interesu naoružavanja, obrane zemlje ili u općem državnom interesu, dotično ako se radi o prijavljenom izumu (pronalasku), koji je na račun države izvlašten, odobrava se takav patent na izuzetan zahtjev ministra odmah i bez svakog proglašenja, ako ispunjuje sve druge bitne i formalne zahtjeve i ako je prijava propisno predložena. U takvom događaju ne izlaže se i ne proglašuje prijava; patent se ne upisuje u uopći registar, niti se o njemu izdaje patentna isprava³²⁶). Za takve patente vodi se naročiti registar tajnih državnih patenata, koji čuva i osobno vodi sam predsjednik uprave za zaštitu industrijske svojine. Pregledavanje toga registra dozvoljava predsjednik samo onom licu, koje doprinese specijalno pismeno ovlaštenje za to od ministra, koji je u ime države tražio patent. Trajanje tajnih državnih patenata računa se od dana njihovog odobrenja.

Propisi o tajnim patentima doslovno su preuzeti iz § 65. austrijskoga pat. zakona, a izostavljena je samo odredba, da državna i vojnička uprava može naknadno u svako doba zatražiti potpuni upis i proglašenje. No ta odredba razumnijeva se sama sobom i ako nije u zakonu naročito spomenuta.

§ 11. Postupak kod podjeljivanja patenta.

(1) Postupak kod podjeljivanja patenta uređen je ovako:

(a) Tko traži patent, mora svoj izum (pronalazak) prijaviti upravi za zaštitu industrijske svojine pismeno u propisanoj formi, i to neposredno ili poštom. Kao čas prijave smatra se čas, kad je takva prijava primljena kod spomenute uprave³²⁷).

³²²) § 35. u vezi s § 117. ibidem.

³²³) §§ 19. i 23. njem. pat. zak.

³²⁴) §§ 34., 43. pat. zak. čl. XXXVII. : 1895.

³²⁵) § 65. austrij. pat. zak.

³²⁶) § 101. pat. zak.

³²⁷) § 85. ibidem.

Te odredbe gotovo su doslovno recipirane iz § 48. austrij. pat. zakona, a jasnije su stilizirane od § 29. zak. čl. XXXVII. : 1895.

Zakon ne sadržaje odredbu § 29. zak. čl. XXXVII. : 1895., prema kojoj treba na prijavama, koje stignu istodobno, a tiču se istog predmeta, tu okolnost zabilježiti³²⁸⁾, — no to se razumijeva samo sobom. No zato je doslovce recipiran propis § 49., austrij. pat. zakona, te se u pravilu mora za svaki izum (pronalazak) predložiti zasebna prijava. U jednoj prijavi mogu se prijaviti dva (više) izuma (pronalaska) samo ako se tiču istog predmeta kao sastavni dijelovi ili pomoćna sredstva³²⁹⁾.

Prijava patenta mora dakle uslijediti kod patentnog ureda u Beogradu, koji je sastavljen od više oblasti, a čija glavna djelatnost sastoji u tome, da izjavi, da li je određen izum nov i sposoban za patentiranje i da li uopće predleže pretpostavke za patentnu zaštitu. Taj ured vrši dakle poslove izvanparbenog sudovanja³³⁰⁾, ali ne na području građanskoga, nego na području javnog prava, pošto se kod zaštite izuma (pronalaska) ne radi o »mojem« i »tvojem«, nego o odnosu između izumitelja i općenitosti, t. j. o pitanju, da li je određen izum (pronalazak) općenito kulturno dobro ili isključivo dobro pojedinca.

Prijava mora sadržavati³³¹⁾: a) ime i prezime, zanimanje i mjesto stanovanja molitelja, a ako molbu predaje punomoćnik i njegove iste podatke; b) zahtjev za odobrenje patenta; c) kratak naziv izuma (pronalaska), za koji se traži patentiranje (naslov), i d) privolu prijavitelja na platež tiskarskih troškova za propisana proglašenja i publikacije.

Prema austrijskom patentnom zakonu³³²⁾ morala je prijava sadržavati sve gore pod a), b) i c) navedene momente, a osim toga i navod broja godina, za koje je prijavitelj voljan uplatiti godišnju pristojbu prije podjeljenja patenta. Hrvatski patentni zakon³³³⁾ tražio je osim podataka a), b) i c), da se u prijavi doda očitovanje, da je molitelj ujedno i izumitelj predmeta, za koji se traži povlastica, ili njegov pravni nasljednik; u potonjem događaju moralo se navesti ime, stališ i boravište izumitelja uz navod onih isprava, na kojima se osniva pravo prijavitelja.

Prema austrijskom³³⁴⁾ i hrvatskom³³⁵⁾ patentnom zakonu moralo se prijavi priklopiti i potvrdu o uplati prijavne pristojbe, dok se prema našem zakonu ta pristojba mora prilijepiti u obliku biljega na samu prijavu³³⁶⁾, a iznosi 100 dinara³³⁷⁾.

Prijavi treba priklopiti:

a) dva primjerka opisa izuma (pronalaska), koje mora vlastoručno potpisati prijavitelj (njegov punomoćnik)³³⁸⁾.

³²⁸⁾ §§ 6, 7. i 12. provedbene naredbe k zak. čl. XXXVII. : 1895.

³²⁹⁾ § 86. pat. zak.

³³⁰⁾ Prema Kohler-u: »Freiwillige Gerichtsbarkeit (Rechtspolizei).«

³³¹⁾ § 87. pat. zak.

³³²⁾ § 50. austrij. pat. zak.

³³³⁾ § 30. zak. čl. XXXVII. : 1895.

³³⁴⁾ § 51. austrij. pat. zak.

³³⁵⁾ § 31., slovo a) zak. čl. XXXVII. : 1895.

³³⁶⁾ § 88., rastavak 1., pat. zak.

³³⁷⁾ tarifni broj 166.

³³⁸⁾ § 88., rastavak 2., pat. zak

Potrepštine, koje mora sadržavati opis izuma (pronalska)³³⁹), analogno su normirane kao i po austrijskom³⁴⁰) i hrvatskom³⁴¹) patentnom pravu. Te potrepštine jesu:

a) opis mora biti tako jasan i potpun, da stručnjaci mogu izraditi (upotrijebiti) dotični izum (pronalezak) po samom opisu bez svakog nadopunjavanja;

b) ono, što je u izumu (pronalsku) novo, i što prijavitelj želi staviti pod zaštitu kao svoju povlasticu, treba naročito istaći pri zaključku opisa u jedan ili više zahtjeva;

c) opis mora sadržavati nacрте, koji su potrebni za njegovo razumijevanje, a koji moraju biti tako izrađeni, da su dugotrajni; na zahtjev uprave za zaštitu industrijske svojine, moraju se opisu prikllopiti modeli i uzorni primjerci;

b) punomoć, ako prijavu predlaže punomoćnik. Ta punomoć morala je prema hrvatskom patentnom pravu³⁴²) biti ovjerovljena, dok naš zakon to izričito ne traži kao ni austrijski patentni zakon³⁴³).

Prijava sastoji prema tome od dva dijela, i to od patentnog zahtjeva i od opisa patenta. To je počevši od engleskoga patentnog zakona prešlo gotovo u sva pat. prava. Odnos između ta dva dijela mogao bi se označiti tako, da patentni zahtjev (claim) označuje područje valjanosti traženog patenta, dok opisu pripada samo značenje razjašnjenja i dokumentiranja. No taj se odnos ne može uvijek tako točno razlikovati, jer izumitelj često ni sam ne zna, kako da izrazi patentni zahtjev, nego se mnogo toga mora kombinirati tek iz opisa.

Opis i zahtjevi, koji su u njemu stavljeni, mogu se slobodno promijeniti dokle god pomenuta uprava ne izda odluku o objelodanjenju prijave.³⁴⁴) Ako se učinjena promjena tiče bitnosti izuma (pronalska), može uprava izdati riješenje, prema kojemu se smatra, da je prijava podnešena tek u momentu, kad su te promjene izvršene³⁴⁵).

Za sve spise prijave treba prema čl. 1. naredbe ministarstva trgovine i industrije od 12./3. 1921.³⁴⁶) upotrijebiti papir od 33—34 cm. duljine i 21 cm. širine. Sve predstavke treba čitljivo pisati samo na jednoj strani; na lijevoj strani svakog spisa ostavlja se prazan prostor od 3—4 cm. Nacrti podnose se u dva primjerka i izrađuju u veličinama: 28/21 cm. (oblik I.), 28/42 cm. (oblik II.) i 28/63 cm. (oblik III.) Veći oblici upotrebljuju se, ako se obzirom na potankosti, koje su potrebne za razumijevanje nacрта, ne može upotrijebiti najmanji oblik³⁴⁷).

U tom pravcu izdane su posebne upute za prijavu patenata u našoj državi³⁴⁸).

³³⁹) § 89. ibidem.

³⁴⁰) § 52. austrij. pat. zak.

³⁴¹) § 32. zak. čl. XXXVII. : 1895.

³⁴²) § 31., slovo b), zak. čl. XXXVII. : 1895.

³⁴³) § 51., točka 2., austrij. pat. zak.

³⁴⁴) § 89., rastavak 2. pat. zak. — § 52. austrij. pat. zak.

³⁴⁵) § 89., rastavak 3. pat. zak.

³⁴⁶) »Službene Novine« broj 63. od 21./3. 1921.

³⁴⁷) »Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine«. Godina I., broj 3., str. 55.

³⁴⁸) »Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine«. Godina I., broj 4., str. 63

Ako prijava ima makar kakve nedostatke, a prijavitelj ih pravovremeno odstrani, može pomenuta uprava smatrati kao da je propisno podnešena u momentu prve predaje, ako uklonjeni nedostaci ne mijenjaju bitnost izuma (pronalaska). Ako pak ti naknadno pravovremeno uklonjeni nedostaci mijenjaju bitnost izuma (pronalaska), uzima se, da je izum (pronalazak) propisno prijavljen u vrijeme, kad su nedostaci uklonjeni te od tog vremena uživa pravo prvenstva³⁴⁹).

Urednost svake predane prijave prethodno ispituje jedan član prijavnog odsjeka³⁵⁰). Ako se ustanovi, da prijava nije posve u redu, ili da ne odgovara zakon. propisima, poziva se prijatelj pismenom odredbom, da ju u određenom roku nadopuni (ispravi)³⁵¹). Ako se prigodom prethodnog ispitivanja, a prema potrebi i po saslušanju stručnjaka, ustanovi, da izum (pronalazak) nije sposoban za patentiranje³⁵²), obaviješćuje se o tome molitelj uz navod razloga s pozivom, da ga u određenom roku razjasni³⁵³).

Novost prijavljenog izuma (pronalaska) ne ispituje se ex officio, no ako je upravi poznato, da izum (pronalazak) nije nov, obaviješćuje o tome prijavitelja s pozivom, da to objasni³⁵⁴). — Čim prijavitelj predloži zatraženo nadopunjenje (ispravak, razjašnjenje), dotično čim prođe rok, koji je za to određen, treba da prijavni odbor doneše odluku³⁵⁵).

Predsjednik pomenute uprave može propisati način, na koji treba da se izvrši prethodno ispitivanje urednosti prijave³⁵⁶).

Tim propisima normirano je predispitivanje prijava, koje je recipirano iz § 55. austrij. pat. zakona, a analogno je uređeno i u § 33. zak. čl. XXXVII. : 1895.

Prijavni odbor odbija (nadopunjenu ili ispravljenu) prijavu, ako ne odgovara zakonskim propisima, ili ako izum (pronalazak) nije uopće sposoban za patentiranje³⁵⁷) jer nije nov, ili ako prijavitelj u određenom roku ne uplati troškove proglašenja³⁵⁸). — Ako se prijava mora odbiti iz razloga, koji prijavitelju dotle nijesu bili saopćeni u prethodnom ispitivanju urednosti prijave, mora mu prijavni odbor prije riješenja dati priliku, da se u određenom roku o tome očituje³⁵⁹). U takvom događaju odlučuje odbor o prijavi istom kad se to izvrši, dotično kad prođe rok, koji je određen za to razjašnjenje³⁶⁰).

Propisi o odbijanju prijave odgovaraju doslovno § 56. austrij. pat. zakona, a nalaze se i u § 33. zak. čl. XXXVII. : 1895.

Prijavitelj patenta gubi sva dotle stečena prava na osnovi prijave i posljedice privremene zaštite, ako se prijava poslije pro-

³⁴⁹) § 90., rastavak 2. pat. zak. — § 54. austrij. pat. zak.

³⁵⁰) § 91., rastavak 1. pat. zak. — § 55. austrij. pat. zak.

³⁵¹) § 91., rastavak 2. pat. zak.

³⁵²) §§ 8.—9. ibidem.

³⁵³) § 91., rastavak 3. pat. zak.

³⁵⁴) § 91., rastavak 4., ibidem.

³⁵⁵) § 91., rastavak 5., ibidem.

³⁵⁶) § 91., rastavak 6., ibidem.

³⁵⁷) §§ 8.—9. ibidem.

³⁵⁸) § 92., rastavak 1. ibidem.

³⁵⁹) § 92., rastavak 2., ibidem.

³⁶⁰) § 92., rastavak 3. ibidem.

glašenja³⁶¹) odbije, povuče ili se u određenom roku ne plate troškovi proglašenja i tiska patentnog spisa³⁶²). — Riješenje o tome donša prijavni odbor te ga uredovno proglašuje u »Glasniku«³⁶³).

Ako odbor ustanovi, da predana prijava odgovara propisima i da se patent može odobriti, određuje njezino proglašenje³⁶⁴).

Prijava proglašuje se u »Glasniku« na trošak molitelja, a mora sadržavati ime, prezime, zanimanje, mjesto stalnog boravišta prijavitelja, predmet izuma (pronalska) i potrepštine (zahtjeve) iz opisa patenta, te dan i sat prijave³⁶⁵).

Od dana proglašenja u »Glasniku« staju u korist prijavitelja privremeno na snagu zakonske posljedice patenta, što se u proglasu i oglašuje. Počevši od dana, kad proglašenje izađe u »Glasniku«, izlaže se prijava zajedno sa svim njezinim priložima kod uprave kroz vrijeme od dva mjeseca tako, da je svako može razgledati³⁶⁶). Opis i nacrt patenta, koji je na taj način proglašen u »Glasniku« i izložen, ne smije se bez odobrenja prijavitelja izuma (pronalska) ni preštamovati ni umnožiti³⁶⁷). Na molbu prijavitelja izuma (pronalska) može uprava odgoditi do na šest mjeseci proglašenje u »Glasniku« i njegovo izloženje³⁶⁸), a mora bezuvjetno uvažiti molbu za odgodu do tri mjeseca³⁶⁹).

Pomenuti propisi § 93. pat. zak. o »primanju, objavljivanju i izlaganju prijave« recipirani su iz § 57. austrij. zakona, koji normira »Annahme der Anmeldung, Bekanntmachung und Aufgebot«. Slične odredbe sadržane su i u § 34. zak. čl. XXXVII. : 1895. — U jednom pravcu pošao je međutim pat. zakon dalje u pitanju zaštite prijavitelja, jer određuje u 4. rastavku § 93., da se izloženi i u »Glasniku« proglašeni opis i nacrt patenta ne smije bez odobrenja prijavitelja ni preštamovati ni umnažati, dok § 37. austrij. pat. zakona određuje u tom pitanju: »Die ausgelegte Patentbeschreibung genießt bis zur Erteilung des Patentbeschlusses, und wenn eine solche nicht erfolgen sollte, bis zum Ablaufe von fünf Jahren seit dem Tage der Auslegung den durch die Gesetze den Werken der Literatur eingeräumten Schutz«. — Može se zaključiti, da je to učinjeno zato, jer u našoj državi opstoji zakonska zaštita autorskog prava samo u Hrvatskoj³⁷⁰), Sloveniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini³⁷¹) te Bačkoj, Banatu i Baranji, dok u Srbiji³⁷²) i Crnoj Gori takva zaštita ne opstoji.

³⁶¹) § 93. ibidem.

³⁶²) § 102., rastavak 1. ibidem.

³⁶³) § 102., rastavak 2. ibidem.

³⁶⁴) § 93., rastavak 1., ibidem.

³⁶⁵) § 93., rastavak 2., ibidem.

³⁶⁶) § 93., rastavak 3., ibidem.

³⁶⁷) § 93., rastavak 4., ibidem.

³⁶⁸) § 93., rastavak 5., ibidem.

³⁶⁹) § 93., rastavak 6., ibidem.

³⁷⁰) Zak. čl. XVI. : 1884. od 26./4. 1884. o autorskom pravu (Zbornik zakona i naredaba za kraljevinu Hrvatsku i Slavoniju broj 30).

³⁷¹) § 428. bos.-herceg. kaznenog zakona od 26./6. 1879. (o kažnjenju prestupka protiv literarnoga i umjetničkoga vlasništva). (Sammlung der für Bosnien und die Herzegovina erlassenen Gesetze, Verordnungen und Normalweisungen.) II. Band. Wien 1881., str. 154.

³⁷²) Pokušalo se (Perić, Beograd), ustanoviti da je »naučna svojina« (la propriété scientifique), koja obuhvaća sva t. zv. intelektualna prava

Kad riješenje o odobrenju patenta postane pravomoćno, određuje uprava za zaštitu industrijske svojine, da se zaštićeni izum (pronalazak) upiše u pat. registar, i da se osim toga o trošku vlasnika patenta proglasi u »Glasniku«, a opis patenta u pat. spisku³⁷³). Uz to izdaje pomenuta uprava vlasniku patenta i naočitu patentnu ispravu³⁷⁴).

(b) Protiv zatraženog patenta može se kod pomenute uprave uložiti prigovor, i to najdalje u roku od dva mjeseca računajući od dana proglašenja i izloženja prijave³⁷⁵). Prigovori moraju se predati pismeno u dva primjerka³⁷⁶), a mogu se osnivati samo na tvrdnjama, koje se tieu ovih činjenica³⁷⁷), i to:

a) da predmet prijave nije sposoban za patent;

b) da se izum (pronalazak) u bitnosti slaže s makar kojim izumom (pronalaskom), koji je u našoj državi već prije bio prijavljen ili patentiran;

c) da je prijavljeni patent zavisao od drugog patenta. — Taj prigovor može staviti samo vlasnik prije odobrenog patenta;

d) da prijavitelj nije tvorac izuma (pronalaska), dotično da nije do njega došao na zakoniti način. — Taj prigovor može staviti samo izumitelj (pronalažać) ili zakoniti vlasnik izuma (pronalaska);

e) da je bitni sadržaj osporene prijave uzet iz spisa, nacрта, modela, oruđa ili naprava (postrojenja) određenoga drugog lica ili iz postupka pri izradi, koji to lice upotrebljava bez njegove privole. — Taj prigovor može staviti samo oštećeno lice.

Jedan primjerak prigovora mora se dostaviti prijavitelju izuma (pronalaska) s pozivom, da u roku od trideset dana preda svoj pismeni odgovor u dva suglasna primjerka. Taj rok može se odlukom prijavnog odbora produljiti samo iz važnih razloga³⁷⁸).

prava (pravo patenta, žigova, uzoraka, modela, književnih i umjetničkih djela) u Srbiji zaštićena, i ako ne opstoji poseban zakon o autorskom pravu. Pri tome se poziva na §§ 720. i 212. srp. građ. zak. od 11./3. 1844. Međutim § 720 građ. zak. apsolutno je formalnog značaja, a § 212. toga zakona daje »pravima svojstvenosti na proizvode sila čovječanskih«, koji obuhvaćaju i djela književnosti i umjetnosti, posve embrionalnu zaštitu. — Tako primjerice sadržaje čl. 1. zakona o o zaštiti mustara i modela od 30./5. 1884. u bivšoj kraljevini Srbiji ovu načelnu odredbu: »Industrijski proizvodi, kod kojih je oblik zaštićen samo pored njihovog tehničkog djelstva, potpadaju pod odredbe osobenog zakona (zakon o patentima)« —, no takav poseban pat. zakon nije donesen.

U čl. 17. zakona o štampi od 6./8. 1925. koji vrijedi za cijelu državu, sadržana je posebna odredba o autorskom (izdavačkom) pravu. Prema toj odredbi tvorac makar kakvog pismenog sastavka u novinama ili povremenim i drugim štampanim spisima zaštićuje se zakonom o štampi, koliko tu zaštitu ne pružaju zakoni, koji su na snazi, prema štamparu i drugim licima na taj način, što mu se priznaje isključivo pravo da sam svoj napis umnoži i dalje rasprostre. To pravo svojine traje 25 godina iza smrti tvorca u korist njegovih nasljednika. Oštećenom licu pripada pravo na naknadu štete u redovitoj građanskoj parnici (»Službene Novine« broj 179 od 8./8. 1925. — »Narodne Novine« broj 185. od 13./8. 1925.).

³⁷³) § 100., rastavak 1., pat. zak.

³⁷⁴) § 100., rastavak 2., ibidem.

³⁷⁵) § 94., rastavak 1., pat. zak. — § 58. austrij. pat. zak.

³⁷⁶) § 94., rastavak 2., pat. zak.

³⁷⁷) § 94., rastavak 3., ibidem.

³⁷⁸) § 94., rastavak 5., ibidem.

Propisi o prigovorima protiv prijave odgovaraju materijalno § 58. austrij. pat. zakona i § 35. zak. čl. XXXVII. : 1895., osim što su činjenice, radi kojih je dopušteno uložiti prigovor, tekstirane u austrij. zakonu u četiri, u hrv. zakonu u tri, a u zakonu od 17./2. 1922. u pet točaka. Naprama austrijskom pat. zakonu sadržaje pat. zakon od 17./2. 1922. kao zasebnu točku: »da je prijavljeni patent zavisao od drugog patenta«.

U pitanju postupanja s prigovorima propisano je, da se čitav predmet iza primitka odgovora sa strane prijavitelja, dotično po izmaku određenog roka, a nakon što su dovoljno razjašnjena sva pitanja, iznosi pred odbor radi riješenja³⁷⁹). — Ako je radi jasnoće potrebno, da se još štogod razjasni (»objasni ili prečisti«), mora za to određeni izvjestitelj (referent odbora) od stranaka zatražiti pismeno razjašnjenje, koje se dostavlja protivnoj stranci na odgovor i primjetbu u određenom roku, dokle god se dovoljno ne razjasne sva prijeporna pitanja. Prema potrebi može taj izvjestitelj pozivati stranke i na preslušanje radi preispitanja i utvrđenja dokaza, izjava svjedoka i vještaka te stručnjaka, i preduzeti sve što je potrebno, da se predmet mogne što jasnije iznijeti pred odbor³⁸⁰).

Prijavni odbor donša svoje riješenje o predloženoj prijavi nakon što u odsutnosti interesiranih stranaka (njihovih punomoćnika) pročitao i proučio sve odnosne spise³⁸¹). Ako prijavni odbor ustanovi, da mu predmet nije dovoljno jasan, vraća ga izvjestitelju sa svojim primjedbama, dotično određuje ročište, na koje može radi razjašnjenja pozvati sve interesirane stranke, a prema potrebi i svjedoke, vještaka i stručnjake. Tim ročištima ne smije prisustvovati nitko osim pozvanih lica³⁸²).

Prijavni odbor mora osim odluke u glavnoj stvari odlučiti prema svojem uvjerenju (ocjeni) i o pitanju, koliko treba da pojedine stranke snose troškove, koji su uzrokovani izvidima, dotično koliko mora jedna stranka drugoj nadoknaditi troškova. U te troškove uračunavaju se i nagrade privremenih članova³⁸³).

Primjećuje se, da su rokovi, unutar kojih moraju interesirane stranke predložiti prigovore protiv predložene prijave, fiksirani zakonom, ali nije određen dulji aproksimativni rok, unutar kojega je prijavni odbor najkasnije dužan odlučiti o prijavi, pa se radi toga može lahko u nedogledno vrijeme otegnuti odluka i time oštetiti interes stranaka. Svakako bi prijavni odbor bio dužan tu odkuku donijeti najkasnije u roku od primjerice tri mjeseca računajući od dana kad su prema § 36. pat. zakona dovršena sva uređivanja, koja su potrebna za potpuno razjašnjenje stvari te pošto predleži supstrat, koji je potpuno zreo za odluku.

Ako prigovor, koji je podnešen prema točki 4. i 5. § 94. pat. zakona, uzrokuje, da se prijava povuče ili odbije, može stranka, koja je uložila uvaženi prigovor, tražiti, da se njezinoj prijavi prizna kao da prijave onaj dan, koji je kao takav važio za povučenu ili odbijenu prijavu, ako u roku od 30 dana računajući od dana saop-

³⁷⁹) § 95., rastavak 1., pat. zak. — § 60. austrij. pat. zak.

³⁸⁰) § 95., rastavak 2., pat. zak.

³⁸¹) § 96., rastavak 1., pat. zak. — § 60. austrij. pat. zak.

³⁸²) § 96., rastavak 2., pat. zak.

³⁸³) § 97. pat. zak. — § 61. austrij. pat. zak.

ćenja dotičnog riješenja predloži prijavu za patentiranje izuma (pronalaska)³⁸⁴).

Protiv riješenja prijavnog odbora dopušten je pravni lijek žalbe. Protiv riješenja, kojim se prijava odbija, kao i protiv riješenja, kojim se patent odobrava u ograničenom ili potpunom opsegu, dotično protiv riješenja, kojim se patent proglašuje zavisnim, može prijavitelj ili prigovarač (prigovornik) u roku od trideset dana računajući od dana primitka riješenja uložiti žalbu³⁸⁵). Te se žalbe predavaju upravi, koja ih s dotičnim spisima dostavlja odboru za žalbe³⁸⁶). Žalbe, koje nisu podnešene pravodobno, odbija izvjestitelj riješenjem, protiv kojega je dozvoljena u istom roku žalba na odbor za žalbe³⁸⁷).

Zajedno sa žalbom treba predložiti onoliko prepisa žalbe i njezinih priloga, koliko ima na protivnoj strani parničara³⁸⁸). Ako je žalba predana pravovremeno, dostavlja se po jedan njezin prepis protivniku parničaru s pozivom, da u roku od 30 dana predloži odgovor. Taj se rok može iz važnih razloga produžiti. Za dalji postupak odbora za žalbe vrijede odredbe §§ 95.—98. pat. zakona³⁸⁹).

U žalbi dozvoljeno je navesti nove činjenice i nove dokaze³⁹⁰).

Ako odbor za žalbe ustanovi, da prijavu treba odbiti (uvažiti) iz drugih razloga, a ne i zonih, na kojima se osniva riješenje prijavnog odbora, daje prethodno svim učesnicima spora priliku, da se u određenom roku i o tome izjasne³⁹¹).

§ 12. Patentni registar.

(1.) Naše pozitivno pravo pozna i normira institut patentnog registra. Patentni registar je javna knjiga, koju vode patentne oblasti.

Svakomu je dozvoljen uvid u pat. registar kao i u opise, nacрте, modele i uzorne primjerke, na osnovi kojih su patenti odobreni, zatim razgledavan je molba i isprava te uzimanje prepisa i kopija, izuzevši dakako tajne državne patente³⁹²). Na osnovi molba izdaju se ovjerovljeni izvaci iz pat. registra³⁹³).

U pitanju upisa u patentni registar, ne pravi naš pat. zakon nikakve razlike o različitim vrstama upisa, ali ne provada konzekventnu terminologiju toga instituta³⁹⁴).

U § 8. pat. zak. nabrojeno je, što sve treba u taj registar upisati («bilježiti»).

³⁸⁴) § 98. pat. zak.

³⁸⁵) § 99., rastavak 1., pat. zak. — § 63. austrij. pat. zak.

³⁸⁶) § 99., rastavak 2., pat. zak.

³⁸⁷) § 99., rastavak 3., ibidem.

³⁸⁸) § 99., rastavak 4., ibidem.

³⁸⁹) § 99., rastavak 5., ibidem.

³⁹⁰) § 99., rastavak 6., ibidem.

³⁹¹) § 99., rastavak 7., ibidem.

³⁹²) § 80., rastavak 3., ibidem.

³⁹³) § 80. rastavak 6., ibidem.

³⁹⁴) Dr. Bertold Eisner: »Studije iz patentnog prava«. Arhiv za pravne i društvene nauke. Organ pravnog fakulteta univerziteta beogradsko. Godina XII., drugo kolo, knjiga IV. (XXI.), broj 5. i 6. Beograd 1922., str. 365 (ćiril.).

Patentni registar je javna knjiga, u koju se upisuje³⁹⁵): a) tekući broj, predmet i trajanje odobrenih patenata; b) ime, prezime, zanimanje i mjesto boravišta vlasnika patenta (njihovih zastupnika), te c) početak i svršetak patenta; podaci o plaćanju godišnjih pristojbi; početak prioritetnog prava; oduzimanje, poništenje i opoziv patenata; eksproprijacija; proglašenje dopunskog patenta samostalnim patentom; proglašenje licence; zavisnost patenta; prenos patenta, založnog i drugih stvarnih prava na patentu; relativna nevažnost patenta; riješenje na osnovi izazivačke parnice i zabilješke spora.

Naše pozitivno pravo ne pozna institut prenotacije (sc. upise uvjetnog stećenja ili uvjetnog brisanja prava), koje dozvoljuju gruntovni zakoni (zakon o zemljišnim knjigama) uz određene uvjete za očuvanje prava u onim događajima, kad se ovo još ne može upisati kao bezuvjetno, jer ne predleže svi propisani uvjeti.

(2.) Važno je pitanje o pravnom značenju upisa u patentni registar. Kod toga treba razlikovati dva događaja, i to:

a) originarno stećenje patenta, kad izumitelju (njegovom pravnom nasljedniku) nadležna patentna oblast na osnovi propisane molbe definitivno podijeli patent.

Naše pozitivno pravo smatra, da je patentno pravo definitivno stečeno i da vrijedi prema trećim licima, čim je patent odobren, t. j. čim postane riješenje o odobrenju patenta pravomoćno. Prema tome nije za originarno stećenje patenta i njegovu važnost mjerodavan upis u patent. registar ni njegovo proglašenje u »Glasniku«, nego jedino riješenje o njegovom odobrenju. Isto tako prestaje patent vrijediti, čim nastupe činjenice, uz koje zakon veže tu pravnu posljedicu³⁹⁶). — Za to prema našem pozitivnom pravu nije za pravni postanak (egzistenciju) i prestanak pat. prava mjerodavan upis u pat. registar, nego samo faktično materijalno-pravno stanje. Postanak pat. prava vezan je doduše uz formalan čin podjeljenja, ali ono opstoji od momenta, kad to podjeljenje postane pravomoćno, i to i u onom događaju, ako je pomutnjom propušten njegov upis u pat. registar. Od dana pravomoćnog odobrenja patenta vrijedi on i protiv trećih lica. — To načelo posljedica je naravi patenta, koja sastoji u patentnoj zaštiti i u isključenju trećih lica od iskorišćavanja izuma. Ta zaštita staje privremeno na snagu već s danom proglašenja prijave izuma u »Glasniku«. Riješenjem o odobrenju prijavljenog izuma pretvara se ta privremena zaštita u definitivnu;

b) derivativno stećenje prava patenta, prava licence, prava zaloga i drugih stvarnih prava na pat. pravu od vlasnika patenta.

U tom pravcu mjerodavna je odredba § 28. pat. zak. prema kojoj se pravo patenta, pravo zaloga i druga stvarna prava na pat. pravu stiču upisom u pat. registar, od kojeg momenta vrijede protiv trećih lica.

Ako vlasnik patenta svoje pravo patenta ili drugo stvarno pravo na pat. pravu prenesu najprije na jedno, a poslije opet na drugo lice, stiče to pravo ono lice, koje je taj prenos dalo prije upi-

³⁹⁵) § 80., rastavak 1., pat. zak.

³⁹⁶) §§ 31.—32. ibidem.

sati u pat. registar, i to bez obzira na to, da li je znalo za eventualni prijašnji prenos ili ne³⁹⁷⁾).

Naš patentni zakon spominje u § 28. »i druga stvarna prava na pat. pravima«, a da ta prava napose ne navada.

Odredba § 28. pat. zak. preuzeta je iz § 23. austrijskoga pat. zakona s jedinom razlikom, što potonje normira, da su za prosuđivanje časa stećenja licencnih prava mjerodavni propisi građanskog prava, dok naš zakon taj čas samo određuje. Austrijski pat. zakon navada: »das Patentrecht, das Pfandrecht und die sonstigen dinglichen Rechte an Patentrechten«, što je doslovno recipirano u našem zakonu bez da je jasnije precizirano, što se razumijeva pod tim »drugim stvarnim pravima«. Prema općoj teoriji ubrajaju se među stvarna prava: pravo vlasništva, pravo posjeda, pravo zaloga i pravo služnosti. Pošto je naročito istaknuto pravo patenta, pod koje se supsumira pravo vlasništva patenta, te pravo zaloga, mogu tu još doći u obzir samo prava personalnog servituta, i to pravo uživanja (ususfructus) i upotrebe (usus), jer se druga stvarna prava na pat. pravu ne mogu ni zamisliti.

Naš pat. zakon određuje³⁹⁸⁾, da se pravo patenta te pravo zaloga i druga stvarna prava na pat. pravima stiču upisom u pat. registar i da od tog momenta vrijede i prema trećim licima. U tom predmetu usvojen je dotični propis austrijskoga pat. zakona³⁹⁹⁾. Time je usvojen princip publiciteta, koji je od važnosti i u grunтовničkim knjigama, t. j. načelo, da se ta stvarna prava bez upisa u patentni registar uopće ne mogu steći.

S obzirom na to može se ustanoviti, da se pravo vlasništva, zaloga i služnosti na pat. pravu, koje su stranke formalno valjano ugovorile, prema našem pozitivnom pravu ne smatra stečenim dokle god nije upisano u pat. registar. Do tog vremena ne opstoji između stranaka nikakov stvarno-pravni, nego samo obvezno-pravni odnos.

Pomenuta prava stiču se upisom u pat. registar samo uz pretpostavku, da za to predleže svi propisani materijalno-pravni uvjeti, koji se prosuđuju prema općem građanskom pravu. Prema tome je i taj upis samo neke vrsti uslov za stečenje tih prava, no uslov od odlučne važnosti, jer to stečenje ne nastaje, ako nije obavljen upis, makar inače predleže svi uslovi građanskog prava.

U pogledu samog stećenja prava upisom u patent. registru razlikuje naše pozitivno pravo:

α) stečenje prava patenta, pravo zaloga i drugih stranih prava na pat. pravu.

Ta prava smatraju se pravima registra u pravom smislu, jer je upis u pat. registar uslov za njihovo pravovaljano stečenje.

Pravo ususa ne razlikuje se po svojem sadržaju mnogo od prava licence. Oba ta prava imaju gotovo jednaku praktičnu važnost. Usus kao stvarno pravo vrijedi i prema kasnijim vlasnicima patenta, no i ovlaštenik prava licence može to postići upisom u pat. registar. No ipak je praktična vrijednost ususa manja od prava

³⁹⁷⁾ § 440. o. gr. z.

³⁹⁸⁾ § 28. pat. zak.

³⁹⁹⁾ § 23. austrij. pat. zak.: »Das Patentrecht, das Pfandrecht und die sonstigen dinglichen Rechte an Patentrechten werden mit der Eintragung in das Patentregister erworben und gegen Dritte wirksam.«

licence, jer se ne može prenijeti na druga lica⁴⁰⁰) i ne uživa posebnu zaštitu, koja pripada licenci⁴⁰¹).

U literaturi⁴⁰²) smatra se kao vrst prava služnosti na patentu: (a) pravo predupotrebljavaoca⁴⁰³) i (b) odnos između osnovnoga i zavisnog patenta, kad zakon daje prinudnu licencu vlasniku zavisnog patenta⁴⁰⁴). No to ne vrijedi za naše pozitivno pravo⁴⁰⁵);

β) stećenje prava licence.

Pravo licence stiče se samim ugovorom između stranaka, a upis u pat. registar je samo uvjet za njegovu vrijednost prema trećim licima.

Upis prinudne licence ne upisuje se u pat. registar ex offio, nego samo na molbu interesiranih lica.

Dobrovoljna licenca vrijedi između stranaka s danom zaključenog ugovora, a prema trećim licima s danom upisa u pat. registar; — prinudna licenca vrijedi između stranaka s danom pravomoćnog riješaja nadležnih oblasti, a prema trećim licima također istom s danom upisa u pat. registar.

Riješenje patentne oblasti (uprave), kojim je određena prinudna licenca, ne vrijedi prema kasnijem vlasniku već opstojećeg patenta, ako vlasništvo patenta pređe na drugo lice prije nego je zatražen upis licence u pat. registar; u takvom događaju mora se postupak ponoviti protiv novog vlasnika patenta.

Dobrovoljna i prinudna licenca predstavlja obvezno pravo, koje upisom u pat. registar ne postaje stvarnim.

Važna je odredba drugog rastavka § 28. pat. zak., prema kojoj se rang pomenutih prava određuje prema redu primitka molbe za upis u registar kod uprave za zaštitu industrij, svojine uz uvjet, da na osnovi takve molbe uslijedi upis u registar.

(3.) U pitanju prestanka prava, koja su upisana u pat. registar, a koja nastaju tek s tim upisom, valja istaknuti, da naše pozitivno pravo ne sadržaje odredbu, prema kojoj bi analogno §§ 444., 445. i 469. o. gr. uslov za taj prestanak bilo brisanje iz pat. registra. No to pitanje valja prosuđivati prema općem načelu, da se svako pravo ukida na isti način, kojim je i nastalo, t. j. da je za ukidanje određenog prava potrebna ona forma, koja je propisana za njegov postanak.

Za prestanak prava, koja su upisana u patentni registar, potrebno je dakle i po našem pravu njihovo brisanje iz registra. Prema tome smatra se, da patentno pravo, koje je upisano u pat. registru, formalno opstoji dokle god nije brisano makar međutim nastupe činjenice, koje materijalno uzrokuju njegov prestanak.

(4.) Naše pozitivno pravo recipiralo je samo negativnu stranu principa publiciteta, t. j. da se bez pomenutog upisa ne može steći već odobreni patent ili stvarno pravo na pat. pravu.

⁴⁰⁰) § 507. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 372 grad. zak. za Srbiju. — § 27. pat. zak.

⁴⁰¹) § 33., rastavak 3. i 34., rastavak 7., pat. zak.

⁴⁰²) Zoll. (Grünhut: Wiener-Zeitschrift für Privat- und öffentliches Recht, sv. 21, str. 562. i sl.).

⁴⁰³) § 14. pat. zak.

⁴⁰⁴) §§ 26. i 35. ibidem.

⁴⁰⁵) Dr. Berthold Eisner op. cit. str. 378.

S druge strane ne sadržaje naše pozitivno pravo izričitih propisa o recepciji pozitivne strane principa publiciteta, t. j. da za lice, koje s pouzdanjem u pat. registar steče određeno pravo, koje radi pomanjkanja materijalno-pravnih uvjeta faktično ne opstoji, vrijedi fikcija, da je dotično upisano pravo pravovaljano.

Prema načelu publiciteta i pouzdanja u javne knjige, koje je konzekventno provedeno u hrvatskom i b.-h. gruntovnom pravu⁴⁰⁶), vrijedi pravilo, da je pravo, koje je određeno lice steklo pouzdavši se u gruntovnicu, pravoljano i ako radi pomanjkanja izvjesnih materijalno-pravnih uvjeta de facto ne opstoji. To načelo pouzdanja u javne knjige nije normirano u pat. zakonu, i ako je to trebalo učiniti, pa se to može označiti kao nedostatak. Pokušaj, da se iz nekih propisa pat. zakona⁴⁰⁷), u kojima se govori o dobroj vjeri («savjesno»), izvede zaključak, da i naš pat. zakon zaštićuje pouzdanje u patentni registar vrijedi samo za specijalni slučaj⁴⁰⁸). Prema našem pozitivnom pravu uživa lice, koje u dobroj vjeri («savjesno») steče određeno pravo na pat. pravo, neosporivo pravo, koje se ne smije oštećivati⁴⁰⁹). Prema tome mora novi vlasnik patenta trpjeti sva ona prava, koja su bona fide i pouzdanjem u pat. registar na pat. pravo stekla treća lica za vrijeme trajanja parnice o tom pravu. Iz toga može se zaključiti, da i naše pravo zaštićuje pouzdanje u pat. registar u specijalnom slučaju. Da je naš zakonodavac htio uvažiti to načelo u potpunom opsegu, on bi u pat. zakonu kao *lex specialis* morao to normirati *expressis verbis*. Pošto to zakonodavac nije učinio, mora se zaključiti, da naše patentno pravo načelno ne priznaje princip publiciteta s obzirom na njegovu pozitivnu stranu. Prema tome uzrokuje upis u pat. registru kao posljedicu stečenje prava samo ako pored toga opstoje i potrebni materijalno-pravni uvjeti.

Lice, koje steče već odobreni patent ili stvarno pravo na pat. pravu, nije prema tome zaštićeno od posljedica mana u pravu svog prednika. Te mane mogu se prigovoriti i onome, koji je to pravo stekao u dobroj vjeri (savjesno), kao i njegovom predniku, dokle god dospjelošću prema načelima općega građan. prava ne steče neosporivo pravo⁴¹⁰).

Pošto se prava na patentu stiču tek upisom u pat. registar, mjerodavni su ti upisi i za lice, kojemu nijesu poznati, jer nije u nj zagledao. I tu vrijedi naime propis građ. prava⁴¹¹), prema kojemu mora sam sebi pripisati štetne posljedice, tko ne zagleda u pat. registar. To načelo usvojeno je i u § 29. pat. zak.⁴¹²), koji prema § 443. o. gr. z. određuje, da kod svake promjene prava vlasništva prate patent svi tereti i prava, koja su upisana u pat.

⁴⁰⁶) Za njemačko gruntovno pravo: Otto Gierke: »Grundzüge des deutschen Privatrechts«. (Enzyklopädie der Rechtswissenschaft. Erster Band. Leipzig. Berlin 1904., str. 487.).

⁴⁰⁷) §§ 33., 34. i 133. pat. zak. — §§ 84.—85. austrij. pat. zak.

⁴⁰⁸) Kad je izdano pravomoćno rješenje, i te se ukine u ponovljenoj parnici.

⁴⁰⁹) § 133. pat. zak. — Taj propis recipiran je iz § 84. austrij. pat. zak.

⁴¹⁰) §§ 1467., 1469. o. gr. z.

⁴¹¹) § 443 o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 301. grad. zak. za Srbiju.

⁴¹²) Analogno § 24. austrij. pat. zak.

registar, i to bez obzira na to, da li je novi vlasnik patenta za njih znao ili ne.

(5.) Zabilježbe, koje se upisuju u pat. registar, su dvojake, i to one, koje:

1) uzrokuju pravne učinke.

Na zahtjev interesiranih lica mogu se »zabilježiti« u patentni registar: sporovi, koji se nalaze u tečaju kod redovitih sudova ili kod uprave za zaštitu industrijske svojine, a tiču se vlasništva patenta, prava zaloga ili drugih stvarnih prava na određenom patentu; zatim tužbe za prinudne licence kao i tužbe, kojima se traži poništenje, oduzeće ili opozvanje patenta, dotično proglašenje zavisnosti patenta ili odluke o njegovoj relativnoj nevažnosti⁴¹³). Takva zabilješka uzrokuje pravni učinak, prema kojemu riješenja o pomenutim sporovima važe i prema licima, u čije je ime izvršen određeni upis u patentni registar, tek iza zabilješke spora⁴¹⁴).

Od zabilježbi, koje uzrokuju pravne učinke važna je zabilješka spora⁴¹⁵). Te su posljedice najdalekosežnije ako se radi o prenosu patenta ili o davanju (prenosu) stvarnog (drugog⁴¹⁶) prava na patent, koji valja upisati u pat. registar.

Posljedica zabilježbe spora sastoji u tome, da se pravomoćno riješenje može izvršiti nasuprot upisima, koji eventualno dodu iza izvršene zabilježbe. Zabilježba spora osigurava dakle i prvenstvo prava, koje treba upisati. Na taj način nadomještava zabilježba spora donekle instituciju prenotacije, jer na taj način može si tužbom radi priznanja prava i zabilježbom spora osigurati prvenstvo svog prava svako lice, koje želi upis takvog prava, ali nema zato potrebnih uvjeta.

Osim zabilježbe spora treba prema § 135. pat. zak. upisati u pat. registar na zahtjev vlasnika patenta pravomoćna riješenja odbora za osporavanje, dotično kasacionog odbora, kojima je odlučeno:

a) u sporu za poništenje patenta:

α) da određena činjenica ne smeta sposobnosti izuma za patentiranje prema §§ 8.—10. pat. zak.; β) da određeni izum nije identičan s predmetom prijašnjeg izuma; i

b) u sporu za oduzimanje patenta, da je izum izrađivan prema propisima § 32. pat. zak.

Upis takvog riješenja uzrokuje, da ono vrijedi i prema trećim licima tako, da isključuje ponovno pobijanje patenta radi istih činjenica. Sva ta riješenja može (a ne mora) pomenuta uprava upisati u registar na zahtjev stranke, a tome udovoljava, ako se na osnovi uspjeha postupka uvjeri, da je prema doprinesenim dokazima isključeno svako drugo riješenje spora.

U § 80. pat. zak. spomenuta je zabilješka spora na osnovi izazivačke parnice, kojom se utvrđuje, da se izradbom (puštanjem u promet, prodajom) određenog produkta, dotično primjenom postupka kod izradbe, povređuje zaštićeno pat. pravo.

⁴¹³) § 30., rastavak 1., pat. zak.

⁴¹⁴) § 30., rastavak 2., ibidem.

⁴¹⁵) § 30. ibidem.

⁴¹⁶) Na pr. licence.

2) služe samo svrhama evidencije.

Broj tih zabilježbi je neograničen, i to preko onoga, što je spomenuto u § 80. pat. zak.⁴¹⁷⁾ tako, da su dozvoljene i one zabilježbe, koje poznaje gruntovno pravo, a ne spominje ih naš pat. zakon. Ovamo spada naročito: zabilježba riješenja kojom se odbija molba za upis određenog prava ili žalbe protiv dozvoljenog upisa⁴¹⁸⁾ njezina je svrha, da treća lica informira o važnim momentima, jer im služi dokazom, da je doduše u prvoj molbi odbijen upis, ali da je moguće, da se to dozvoli u drugoj molbi; zabilježba žalbe, koja je predana protiv dozvoljenog upisa, doduše upućuje, da bi se upisano pravo moglo brisati na osnovi riješenja druge molbe.

§ 13. Trajanje i prestanak patenta.

Prema našem pozitivnom pravu traje patent najviše 15 godina. Taj rok počima od dana proglašenja prijavljenog izuma (pronaska) u »Glasniku uprave za zaštitu industrijske svojine«⁴¹⁹⁾. Od dana objave u »Glasniku« stupaju u korist prijavitelja privremeno u krijepest zakonske posljedice patenta, što se i oglašuje u oglasu (objavi). Time je u tom pitanju recipirano stajalište austrijskog prava, a to se usprkos spomenutih napomena glede stajališta njemačkog prava može smatrati boljim riješenjem, jer jače zaštićuje interese izumitelja.

Prema našem pozitivnom pravu prestaje valjanost patenta:

1.) utrnućem.

Patent prestaje utrnućem nakon izmaka vremena, za koje su godišnje (naknadne) pristojbe pravovremeno uplaćene, a najdalje za 15 godina računajući od dana proglašenja patentne prijave u »Glasniku«. Patent utrne u ovim događajima i to:

a) ako se pravodobno ne podmire dospjele pristojbe⁴²⁰⁾, i to prvog dana po izmaku posljednje godine, u kojoj je vrijedio;

b) ako prođe 15 godina kao vrijeme najduljeg trajanja, i to prvog dana po izmaku posljednje godine, u kojoj je vrijedio;

c) ako se pravo patenta izvlašti, tad prestaje bilo cijeli patent, bilo samo njegov izvlašteni dio⁴²¹⁾, i to čim se riješenje o izvlašbi dostavi pomenutoj upravi.

Prema njemačkom pravu razumijeva se pravo izvlašbe patenta samo sobom; uređeno je tako, da državni kancelar (Reichskanzler) izvlašćuje, a redoviti građanski sudovi odlučuju o odštetnoj svoti⁴²²⁾.

Osim zakonske licence, kojim je naš pat. zakon osigurao državi pravo, da u točno određenim događajima »naporedo s vlasnikom patenta odnosno pronaska« iskorišćuje određene izume (pronaske)⁴²³⁾, normira taj zakon napose i pravo države na izvlašbu

⁴¹⁷⁾ To naročito spominju motivi k § 45. austrij. pat. prava, koji odgo-
vara § 80. pat. zak.

⁴¹⁸⁾ §§ 133—134. hrv. grunt. zak. — §§ 155. i 180. bos.-herceg. gruntov.
zakona. — §§ 99. i 129. austrij. grunt. zak.

⁴¹⁹⁾ § 19. rastavak 1. i § 93. pat. zak.

⁴²⁰⁾ § 31., točka 1. ibidem.

⁴²¹⁾ § 31., točka 2. ibidem.

⁴²²⁾ § 5. njem. pat. zak.

⁴²³⁾ § 15. pat. zak.

(eksproprijaciju) prava patenta i izuma (pronalaska), koji je prijavljen za patentiranje. Država ovlaštena je eksproprijirati pravo vlasnika patenta ili prijavljenog pronalaska (izuma), ako interesi državne obrane, javnog poretka, javnog blagostanja ili važni državni interesi uopće traže, da ona bilo u cijelosti bilo djelimice, ali u oba događaja isključivo, upotrebljuje ili općoj upotrebi preda makar kakav patentirani ili za patentiranje prijavljeni izum (pronalazak)⁴²⁴).

Državni interesi su na svaki način preči od individualnih interesa pojedinca, koji su u pravilu skopčani s izumom (pronalaskom). Zato je ta odredba o izvlašbi opravdana, a podudara se i s općim pravnim stajalištem, koje ju načelno dozvoljava uz naknadu štete⁴²⁵). Ta odredba pat. zakona daje državi neograničeno pravo izvlašbe, jer konačno svi izumi i pronalasci služe ili zemaljskoj obrani ili javnom poretku, ili javnom blagostanju, dotično općim javnim državnim interesima. Radi toga može se lahko dogoditi, da državna vlast hotice ili nehotice nanese povredu interesiranom licu.

O izvlašbi patenta (prijavljenog izuma) odlučuje ministarski savjet na prijedlog zainteresiranog ministra nakon saslušanja uprave za zaštitu industrijske svojine⁴²⁶). Protiv riješenja ministarskog savjeta nema mjesta nikakvom daljem pravnom lijeku. To rješenje šalje se pomenutoj upravi, koja ga upisuje u patentni registar. No država je dužna dati vlasniku izvlaštenog patenta (prijavljenog pronalaska) pravednu naknadu, koja se određuje sporazumom ili odredbom nadležnoga redovitog građanskog suda. Upisivanje izvlaštenog patenta izvršuje se u patentni registar odmah iza zaključka ministarskog savjeta, a upis eksproprijiranog prijavljenog izuma (pronalaska) nakon odobrenja patenta. Pregovori i sporovi o naknadi ne priječe interesirano ministarstvo, da odmah iskorišćuje dotični izum (pronalazak)⁴²⁷). Pravo na naknadu pripada vlasniku patenta kao i onim licima, kojima pripada pravo upotrebe izvlaštenog izuma (pronalaska) ako je to pravo u vrijeme izvlašbe bilo upisano u patentni registar);

Povrijeđeno interesirano lice može zaštitu svog prava, dotično neposrednoga osobnog interesa potražiti tužbom na državni savjet⁴²⁸).

d) ako se vlasnik patenta odreče svog prava, i to drugi dan po primitku prijave o odreknuću kod pomenute uprave. Ako se vlasnik odreče samo pojedinih dijelova svog patenta, ostaje patent na snazi glede drugih dijelova, ako su ovi i pored toga sposobni da budu predmet patenta;

⁴²⁴) § 20., rastavak 1., ibidem.

⁴²⁵) § 365. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — §§ 20. i 217. građ. zak. za Srbiju — § 1216 Medžele; zakon od 4. Redžeba 1272. (1855.) i carska naredba od 20./6. 1880. za Bosnu i Hercegovinu. — Cl. 16. opštega imovinskog zakonika od 25./3. 1888. za Crnu Goru. — Slobodan Jovanović: »Ustavno pravo kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca«. Beograd, 1924., str. 452. (6ir.) čl. 37. ustava od 28./6. 1921.

⁴²⁶) § 20., rastavak 2., pat. zak.

⁴²⁷) § 20., rastavak 3., ibidem.

⁴²⁸) § 20., rastavak 4., ibidem.

⁴²⁹) Cl. 15., 18. i 21. zakona od 17./5. 1922. (»Službene Novine« broj 111, od 22./5. 1922. — »Narodne Novine« broj 120, od 26./5. 1922. — Artur Walka: »Priručnik za reklarstvenu službu«, Zagreb 1925., str. 116.).

e) ako u slučaju spora postane pravomoćnim riješenje uprave za zaštitu industrijske svojine o prestanku patenta⁴³⁰), i to računajući od dana njegove pravomoćnosti;

2.) oduzimanjem.

Ako vlasnik patenta (njegov nasljednik ili stečnik prava) sam (preko drugih lica) ne iskorišćuje patentirani izum (pronalazak) u dovoljnoj mjeri⁴³¹) u našoj državi, dotično ako u našoj državi ne pripravi sve, što je potrebno za njegovo iskorišćavanje, može mu se patent oduzeti riješenjem uprave za zaštitu industrijske svojine na osnovi provedenoga izvidnog postupka uz uvjet, da su prošle 3 godine računajući od dana proglašenja odobrenog (ne samo prijavljenog) patenta u »Glasniku«⁴³²).

Prije izdanja riješenja mora pomenuta uprava provesti potrebne izvide.

Valjanost patenta prestaje, kad postane riješenje pravomoćno⁴³³).

Pomenuta uprava može međutim i prije izmaka roka od tri godine oduzeti patent, ako vlasnik patenta (stečnik njegovog prava) bez obzira na to, što se izum (pronalazak) izrađuje u inozemstvu i što javni interes traži njegovo iskorišćavanje u državi, i dalje podmiruje domaću potrebu isključivo ili većim dijelom uvozom iz vana, mjesto da ga u dovoljnoj mjeri izrađuje u državi. U takvom događaju mora uprava za zaštitu industrijske svojine nakon izvršenih izvida prethodno pozvati vlasnika patenta (njegovog stečnika), da počne svoj izum (pronalazak) izradivati u dovoljnoj mjeri u našoj državi, te mu odrediti rok uz primjetbu, da će mu se patent oduzeti, ako u određenom roku ne počne s izradbom. — Tako ustanovljeni rok ne može se svršiti prije nego prođu tri godine računajući od dana prijave patenta⁴³⁴). — Ako vlasnik patenta nakon izmaka toga roka ne dokaže, da je počeo svoj izum (pronalazak) upotrebljavati (»izradivati«), oduzima mu se patent i ispisuje iz patentnog registra. — Ako vlasnik patenta u određenom roku predloži predstavku, u kojoj tvrdi, da je počeo upotrebljavati (primjenjivati, izradivati) svoj izum (pronalazak), odlučuje pomenuta uprava o tome, da li će mu oduzeti patent ili dozvoliti novi rok. Taj novi rok ne može se više produžiti⁴³⁵).

Važnost patenta prestaje u slučaju oduzimanja prvi dan iza određenog roka⁴³⁶).

Ti propisi o oduzimanju patenta ne tiču se patenata državnih oblasti⁴³⁷);

3.) poništenjem.

Patent može se poništiti ako se dokaže: a) da predmet izuma (pronalaska) nije uopće ni bio sposoban za patentiranje⁴³⁸) prema

⁴³⁰) § 31., točka 4., pat. zak.

⁴³¹) Dr. Janko Šuman: »Kako treba da se iskorišćuje patent.« (»Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine«, Godina III., broj 8., str. 533.).

⁴³²) § 32., rastavak 1., pat. zak.

⁴³³) § 32., rastavak 2., ibidem.

⁴³⁴) § 32., rastavak 3., ibidem.

⁴³⁵) § 32., rastavak 4., ibidem.

⁴³⁶) § 32., rastavak 5., ibidem.

⁴³⁷) § 32., rastavak 6., ibidem.

⁴³⁸) § 33., točka 1., ibidem.

§§ 8., 9. i 10. pat. zak., ili b) da je patentirani izum (pronalazak) predmet već prije prijavljenog patenta⁴³⁹).

Patent može se poništiti bilo u cijelosti, bilo samo djelomično, ako se razlozi, koji osnivaju poništenje, dokažu samo za jedan njegov dio⁴⁴⁰).

Pravomoćna odluka o poništenju patenta djeluje retroaktivno od dana prijave poništenog patenta. Ako je patent poništen radi toga, jer je patentirani izum (pronalazak) predmet već prije prijavljenog patenta, nema pravomoćna odluka o njegovom poništenju povratnog djelovanja na licencu, koju je vlasnik poništenog patenta pravilno ustupio, a treće lice savjesno pribavilo, ako je prošla jedna godina od upisa (licence) u patentni registar i ako nije u taj registar upisana nikakva zabilježba o sporu, koji bi mogao uzrokovati brisanje licence⁴⁴¹). Tim propisom ne krnji se pravo vlasnika prvog patenta na naknadu štete od vlasnika patenta, koji je ustupio licencu⁴⁴²);

4.) opozivom.

Odobreni patent može se opozvati, ako se dokaže:

a) da vlasnik patenta nije tvorac izuma (pronalaska), dotično njegov nasljednik (stečnik prava), ili da se prema propisima ne smatra pronalazačem⁴⁴³). Taj opoziv može tražiti samo tvorac izuma (pronalaska), njegov nasljednik ili stečnik prava kao i lice, koje se prema § 12. pat. zak. smatra za pronalazača⁴⁴⁴);

b) da je bitni sadržaj prijave izuma (pronalaska) bez odobrenja uzet iz opisa, nacрта, modela, oruđa ili uređaja (postrojenja), dotično iz postupka kod izrade, koji se upotrebljava, a pripada drugom licu⁴⁴⁵). Taj opoziv može zatražiti samo oštećeno lice⁴⁴⁶).

Ako ono, što je kao razlog za opoziv navedeno pod a) i b), predleži samo djelomično, opoziva se patent samo djelomično⁴⁴⁷).

Pravo na traženje opoziva zastaruje protiv poštenog (savjesnog) vlasnika patenta za tri godine računajući od dana upisa patenta u patentni registar na njegovo ime. U svim drugim događajima može se taj opoziv tražiti za čitavo vrijeme trajanja patenta⁴⁴⁸).

Tužitelj, koji dobije parnicu, može u roku od 30 dana računajući od dana primitka pravomoćnog rješenja o opozivu patenta tražiti, da se patent prenese na njega. Ako on u pomenutom roku ne zatražiti taj prenos, uzima se, da se odrekao patenta, pa taj prestaje vrijediti i prema njemu⁴⁴⁹).

Za raspravljanje o sporovima o naknadi štete, koji nastaju prigodom opoziva patenta, nadležni su redoviti građanski sudovi⁴⁵⁰).

⁴³⁹) § 33., točka 2., ibidem.

⁴⁴⁰) § 33., rastavak 2., ibidem.

⁴⁴¹) § 33., rastavak 3. i § 30. ibidem.

⁴⁴²) § 33., rastavak 4., ibidem.

⁴⁴³) § 34., točka 1., ibidem.

⁴⁴⁴) § 34., rastavak 3., ibidem.

⁴⁴⁵) § 34., točka 2., ibidem.

⁴⁴⁶) § 34., rastavak 3., ibidem.

⁴⁴⁷) § 34., rastavak 2., ibidem.

⁴⁴⁸) § 34., rastavak 4., ibidem.

⁴⁴⁹) § 34., rastavak 5., ibidem.

⁴⁵⁰) § 34., rastavak 6., ibidem.

Licenca, koja je propisno podijeljena od prijašnjeg vlasnika patenta, a koju je na poštenu (savjesni) način (bona fide) steklo treće lice, vrijedi i iza opoziva i prema novom vlasniku patenta, ako je prošla jedna godina od njezinog upisa u pat. registar i ako nije upisana nikakva zabilježba spora, koja bi mogla uzrokovati gubitak licence⁴⁵¹). Te odredbe o opozivu ne krnje prava tužitelja, da traži naknadu od vlasnika patenta, koji je dao licencu⁴⁵²).

§ 14. Osporavanje patenta.

(1) Prema stajalištu, koje je zauzeto kod donošenja nacrtu austrij. pat. zakona, držalo se, da se autoru ne može dati pravno sredstvo, koje je slično vindikacijonoj tužbi, jer se patentnim ovlaštenikom smatrao samo onaj, tko je upisan u patent. registru⁴⁵³).

Da autor izuma ne bude upućen samo na problematičko pravno sredstvo tužbe iz delikta, dotično iz ugovora, daje mu austrij. pat. pravo tužbu, koja se osniva na apsolutnom pravu, a upravljena je protiv svakog posjednika patenta.

U § 29. austrij. pat. zak. sadržana je nova patentnopravna tužba za zaštitu autorstva i stanja, koje odgovara propisu § 5. toga zakona. Ako se izumitelj ili lice, kojemu inače pripada zahtjev na patent, ne posluži (ili se ne može poslužiti) s pravima, koja mu daje §§ 8. i 62. toga zakona, ne gubi radi toga još svoje pravo na patent, nego mu pripada pravo da protiv posjednika patenta zatraži oduzeće (Aberkennung) patenta i da ga po tom dade na sebe prepisati. Taj pravni institut nije se nalazio u njemačkom pravu; tu može lice, koje je povrijeđeno u svom autorstvu tražiti samo proglašenje ništetnosti patenta, ili deliktnom tužbom, dotično tužbom iz ugovora, ako za to opstoji uvjeti, putem zahtjeva na naknadu štete posredno ishoditi prenos patenta na svoje ime.

Patentno zakonodavstvo prema svom sadanjem stanju ne zaštićuje još u dovoljnoj mjeri pravo ličnosti izumitelja, niti predviđa posebnu zaštitu izumiteljevog autorstva. Izumitelj, koji još nije svoj izum prijavio na patentiranje, može protiv lica, koje protiv njegove volje u javnosti upotrebljava njegov izum, postupati samo prema općem građanskom (naknada štete) i kaznenom pravu (kažnjenje kažnjivog čina). U daljem razvoju morat će patentno pravo normirati i pravo izumitelja na priznanje autorstva i na zaštitu spominjanja njegovog imena kao izumitelja.

(2) Propisi našega pozitivnog prava o postupku pri osporavanju patenata preuzeti su s neznatnim modifikacijama iz §§ 67.—94. austrijskoga pat. zakona (Anfechtung von Patenten).

Prema pat. zakonu, koji sadržaje propise o »postupku pri osporavanju patenata, uzoraka, modela i žigova⁴⁵⁴), preduzimaju se samo na zahtjev tužitelja izvidi o oduzimanju, poništenju ili opozivanju patenta, o relativnoj nevažnosti patenta (po §§ 14. i 16.

⁴⁵¹) § 35., rastavak 7., ibidem.

⁴⁵²) § 35., rastavak 8., ibidem.

⁴⁵³) § 23. austrij. pat. zak.

⁴⁵⁴) §§ 117.—142. pat. zak.

zakona), o zavisnosti patenta, o odobravanju prinudnih licenca i o prestanku patenta povodom kasnijeg monopoliziranja (po državi⁴⁵⁵). — No ako tužitelj u makar kojem stadiju spora odustane od tužbe u sporu o poništenju i oduzimanju patenta, može pomenuta uprava, ako ustanovi, da za to predleži dovoljan razlog, ureda radi nastaviti započete izvide i raspraviti spor⁴⁵⁶).

Ako tužitelj ne stanuje u našoj državi, dužan je na zahtjev protivne stranke osigurati joj parbene troškove na način i u iznosu, koje odredi odbor za osporavanje; uprava zatražuje osiguranje troškova, ako to tuženi zatraži, u roku od 14 dana po primitku tužbe na odgovor, dok se takav zahtjev kasnije ne uvažuje⁴⁵⁷). Odbor određuje tužitelju rok za osiguranje troškova, pa ako on to u određenom roku ne učini, smatra se kao da je odustao od tužbe⁴⁵⁸). — Ako se tečajem parnice pokaže, da je dano osiguranje nedostatno, može se na zahtjev tuženika istim načinom tražiti nadopunjenje toga osiguranja⁴⁵⁹).

U § 117. pat. zak. nije preuzeta odredba § 67. austrijskoga patentnog zakona, prema kojoj se tužitelj, koji ne stanuje u našoj državi, mora dati zastupati po jednom ovdašnjem odvjetniku. To nije preuzeto u § 117. zakona zato, jer je to pitanje načelno normirano u § 75. toga zakona. Ali zato sadržaje § 117. zakona u 5. rastavku posebnu odredbu o naknadnom nadopunjenju osiguranja parbenog troška, koja nije sadržana u § 67. austrijskoga patentnog zakona.

U tom predmetu određivao je § 38. zak. čl. XXXVII. : 1895., da se na zahtjev tuženika imaju u pogledu osiguranja parbenih troškova sa strane inozemnog tužitelja shodno upotrebljavati ustanove sadržane u §§ 9.—12. zak. čl. XVIII. : 1893. s tom razlikom, da su dački odsjek povlastičkog ureda odlučuje o tome, kolika mora biti jamčevina. — U parnicama na opozivanje i uništenje patenata, koji su podijeljeni na području Hrvatske, trebalo je upravljivati propise redovitoga trgovačkog postupka, koliko nije što drugojačije određeno u zakonu o povlasticama na izume.

U tom je dakle znatna razlika između dosadanjega pravnog uređenja postupka za osporavanje u Hrvatskoj i uređenja toga pitanja prema novom pat. zak., koji za to, kako je spomenuto, iznosi posebne detaljne norme recipirane iz austrijskoga pat. zakona.

Prema njemačkoj praksi⁴⁶⁰) u patentnim stvarima pripada legitimacija na podignuće tužbe za pobijanje svakome, tko je interesiran na pobijanju određenog patenta. S druge strane mogu se prioritete i identitetne tužbe podnašati samo na osnovi tvrdnje, da tužitelju pripada stariji patenat, koji je identičan s patentom tuženoga⁴⁶¹).

⁴⁵⁵) § 117., rastavak 1., ibidem.

⁴⁵⁶) § 117., rastavak 2., ibidem.

⁴⁵⁷) § 117., rastavak 3., ibidem.

⁴⁵⁸) § 117., rastavak 4., ibidem.

⁴⁵⁹) § 117., rastavak 5., ibidem.

⁴⁶⁰) Dr. Friedrich Tezner: »Handbuch des österreichischen Administrativverfahrens«. Wien 1896., str. 120., bilješka 2.

⁴⁶¹) Beck-Managetta: »Das österreichische Patentrecht«, str. 444.

(3). Što se tiče oblika i sadržaja tužbe, mora tužitelj u njoj jasno razložiti sporni slučaj i zahtjev te označiti dokazna sredstva, na kojima se tužba osniva⁴⁶²). Priloge treba priklopiti u izvorniku ili u ovjеровljenom prepisu⁴⁶³). Tužba sa svim priložima dostavlja se upravi zajedno s onoliko prepisa, koliko ima na protivnoj strani parničara⁴⁶⁴). S jednom tužbom može se zapodjenuti parnica samo o jednom patentu i o njegovim dopunskim patentima⁴⁶⁵).

Odbor za osporavanje može bez daljeg izvida svojim riješenjem odbiti tužbe za osporavanje, koje nemaju zakonskog temelja, kao i predstave, koje ne sadrže nikakav određen zahtjev, ili sadrže zahtjeve (prigovore), koje tužitelj nema prava isticati⁴⁶⁶).

Ako je tužba propisano sastavljena i predana, dostavlja izvjestitelj (referent) odbora, kojemu je dotični predmet povjeren, po jedan njezin prepis zajedno s priložima tuženoj strani ostavljajući joj rok od 30 dana za odgovor. Odbor za osporavanje može taj rok produljiti, ako opstojе važni razlozi⁴⁶⁷). Odgovor mora se predati u toliko primjeraka, da se može dostaviti i svim drugim učesnicima parnice⁴⁶⁸).

Prema § 70. austrijskog zakona morao je izvjestitelj po jedan primjerak odgovora i priloga dostaviti tužitelju. To je prema načelu *audiatur et altera pars* važno radi razjašnjenja pravnoga i faktičnog stanja stvari. To vrijedi i u našem postupku. Prema našem pozitivnom pravu⁴⁶⁹) postupa se, kad stigne odgovor, dotično kad prođe za to određeni rok, prema § 95. pat. zak., t. j. stvar se iznaša radi rješavanja pred odbor, ali izvjestitelj može prema potrebi od stranaka tražiti pismena razjašnjenja, preslušavati i pozivati stranke, svjedoke, vještace i stručnjake. Time je posvema zadovoljeno pomenu-tom načelu.

Nakon dovršenja pripremnog postupka (*Vorverfahren*) određuje predsjednik odbora za osporavanje ročište (*mündliche Verhandlung*)⁴⁷⁰). To se ročište ne određuje, ako odbor za osporavanje patenta u tajnoj sjednici odluči, da se tužba odbije (*»zabaci«*) radi nenadležnosti uprave za zaštitu industrijske svojine, dotično radi toga, jer je stvar već riješena⁴⁷¹). Na to ročište pozivaju se parbene stranke (njihovi punomoćnici), svjedoci i vještaci, koje treba saslušati na ročištu prema prijedlogu izvjestitelja⁴⁷²). Ako parbene stranke (punomoćnici) ne pristupe k ročištu, odgađa se, ako to makar koja stranka pismeno zatraži; ako pak to ne zatraži nijedna stranka, stavljaju se parbeni spisi u pismohranu *ad acta*, te se smatra kao da tužba uopće nije ni predana. No odbor može, ako za to opstojе važni razlozi, raspraviti parnicu i u potonjem događaju⁴⁷³).

⁴⁶²) § 119., rastavak 1., pat. zak.

⁴⁶³) § 119., rastavak 2., ibidem.

⁴⁶⁴) § 119., rastavak 3., ibidem.

⁴⁶⁵) § 119., rastavak 4., ibidem.

⁴⁶⁶) § 118. ibidem.

⁴⁶⁷) § 120., rastavak 1., pat. zak. — § 70. austrij. pat. zak.

⁴⁶⁸) § 120., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁶⁹) § 121. ibidem.

⁴⁷⁰) § 122., rastavak 1., pat. zak. — § 72. austrij. pat. zak.

⁴⁷¹) § 122., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁷²) § 123., rastavak 1., ibidem.

⁴⁷³) § 123., rastavak 2., ibidem.

— Te odredbe o pozivu preuzete su iz § 73. austrijskoga pat. zakona samo su drugojačije stilizirane, jer prema njima može odbor u slučaju, ako ročištu ne pristupi nijedna parbena stranka, i ako nijedna pismeno ne zatraži odgodu, obustaviti postupak i smatrati kao da tužba uopće nije ni opstojala, a može iz važnih razloga i u tom slučaju raspraviti parnicu, — dok po austrijskom pat. zakonu »Das Ausbleiben der Beteiligten oder ihrer Vertreter steht der Verhandlung und Entscheidung nicht im Wege«.

Rasprava na ročištu je usmena i javna, a izvršuje se prema propisima §§ 149.—170. srp. građanskoga parbenog postupnika⁴⁷⁴). Javnost rasprave može se isključiti samo u slučajevima, koji su spomenuti u § 150. srp. građ. parb. postup, te na zahtjev makar koje parbene stranke (svjedoka) ili na osnovi odluke samog odbora za osporavanje, i to bilo za jedan dio ili za cijelu raspravu, ako bi se javnošću izvrgnuo opasnosti određeni važni interes države, dotično trgovačka (tvornička) tajna određene stranke (svjedoka)⁴⁷⁵). No i ako se isključi javnost rasprave, dopušten je pristup članovima uprave i kasacijonog odbora uprave za zaštitu industrijske svojine⁴⁷⁶). Te odredbe preuzete su iz § 74. austrijskoga pat. zakona, prema kojemu se rasprava ima da vodi po propisima §§ 171.—203. zakona od 1./8. 1895.⁴⁷⁷) o građanskom parbenom postupniku, s tom razlikom, da nije fiksiran pristup na tajne rasprave konceptualnim činovnicima ministarstva trgovine, kako to čini austrijski pat. zakon.

U pitanju dokaza vrijede odredbe §§ 178.—302. srp. građ. parben. postupnika, koliko sam zakon ne određuje drugojačije⁴⁷⁸). Iskazi zaprisegnutih svjedoka, koji su dani u upravi za zaštitu industrijske svojine, imaju istu vrijednost kao svjedočanstva, koja su učinjena pred sudom⁴⁷⁹).

Odbor za osporavanje odmjeruje u svojem riješenju o glavnoj stvari i parbene troškove, koje treba da plati kriva stranka⁴⁸⁰). Glede drugih privatno-pravnih potraživanja upućuju se parbene stranke na redoviti građanski sud⁴⁸¹). Ako tužitelj odustane od tužbe, mora tuženiku nadoknaditi sve parbene troškove⁴⁸²). Ako tuženi, kojemu je već dostavljena tužba na odgovor, ne primi odustanak, parnica se nastavlja i raspravlja pokrenuto parbeno pitanje. Tužitelj može svoju tužbu povući i bez privole tuženika, dokle god nije potonjemu dostavljena radi odgovora⁴⁸³).

Iz riješenja odbora mora se vidjeti: naziv odbora; imena članova, koji su odlučivali pri rješavanju; imena parničara, njihovo zanimanje i mjesto stanovanja te imena njihovih punomoćnika ili zastupnika, njihov položaj u parnici i predmet parnice te odluka od-

⁴⁷⁴) § 124., rastavak 1., pat. zak. — Živojin M. Perić i Dr. Dragoljub Arandelović: »Građanski sudski postupak«. Prvi dio: O sudenju. Beograd 1920. (ćir.).

⁴⁷⁵) § 124., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁷⁶) § 124., rastavak 3. ibidem.

⁴⁷⁷) R. G. Bl. Nro. 113.

⁴⁷⁸) § 125., rastavak 1., pat. zak. — § 75. austrij. pat. zak.

⁴⁷⁹) § 125., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁸⁰) § 126., rastavak 1., pat. zak. — § 76. austrij. pat. zak.

⁴⁸¹) § 126. rastavak 2., pat. zak.

⁴⁸²) § 126., rastavak 3., ibidem.

⁴⁸³) § 126., rastavak 4., ibidem.

bora o glavnoj stvari i o parbenim troškovima⁴⁸⁴). Osim toga mora se iz riješenja razabrati: što je tužitelj tražio i naveo te na kakve se dokaze pozivao; što je tuženi odgovorio u odgovoru, te koji su dokazi uvaženi, a koji nijesu i zašto nijesu, i konačno razlozi kao i propisi zakona (pat. zak.), na kojima se to osniva⁴⁸⁵). — Ako je kome dosuđena zakletva, mora se u riješenju izložiti, tko treba da se zakune i na koje okolnosti, dotično posljedice, koje nastupaju, ako se zakletva ne položi⁴⁸⁶).

Riješenja potpisuju svi članovi odbora s perovodom, a riješenja, koja se dostavljaju parbenim strankama samo predsjednik i perovoda odbora. Pored potpisa valja uvijek metnuti i pečat odbora⁴⁸⁷).

Odvojena mišljenja stavljaju se na samom riješenju pri potpisu i smatraju se s obzirom na parničare kao tajna, sve dok odluka ne postane pravomoćna⁴⁸⁸).

O tečaju ročišta vodi se zapisnik, koji vodi perovoda, (zapisegnuti činovnik pravnik ili tehničar), a ovjerovljuje ga predsjednik⁴⁸⁹). U zapisnik upisuju se sve izjave parbenih stranaka (njihovih punomoćnika), iskazi svjedoka te mišljenja vještaka i stručnjaka, koji svoje izjave (iskaze) potpisuju, kao i odluke o prethodnim i sporednim pitanjima, koja su pokrenuta⁴⁹⁰). Te odluke potpisuju svi članovi odbora⁴⁹¹).

Kad se rasprava (»izviđanje«) na ročištu završi i sve parbene stranke očituju o svemu, što odbor smatra za potrebno da ispita, odstranjuju se iz raspravne sobe parbene stranke (punomoćnici), svjedoci i vještaci tako, da ostaje samo odbor s perovodom. — Nakon dovršenog vijećanja (»savjetovanja«) i glasanja upisuje se u zapisnik riješenje odbora. Riješenje potpisuju svi članovi zajedno s perovodom, a predsjednik ga odmah proglašuje, ako je moguće⁴⁹²). Na osnovi spisa i toga zapisnika izrađuje perovoda riješenje⁴⁹³).

Ta riješenja postaju pravomoćna, ako se protiv njih u zakonitom roku ne podnese žalba, dotično kad ih odobri (potvrdi) kasacijoni odbor⁴⁹⁴).

U roku od jedne godine računajući od dana pravomoćnosti riješenja, kojim je parnica prvi put raspravljena, može se tražiti obnova postupka (Wiederaufnahme des Verfahrens, ponovljenje parnice), ali bez štete za treća lica, koja su u tom vremenu međutim u dobroj vjeri (»savjesno«) stekla makar kakva prava na prijeporni predmet⁴⁹⁵). Za riješenje o obnovljenom postupku nadležan je odbor, koji je prvi put odlučivao o prijepornoj stvari. Na osnovi žalbe interesiranih lica potpada i ovo riješenje pod rasuđivanje kasacijonog

⁴⁸⁴) § 127., rastavak 1., pat. zak. — § 78. austrij. pat. zak.

⁴⁸⁵) § 127., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁸⁶) § 127., rastavak 3., ibidem.

⁴⁸⁷) § 127., rastavak 4., ibidem.

⁴⁸⁸) § 127., rastavak 5., ibidem.

⁴⁸⁹) § 128., rastavak 1., pat. zak. — § 80. austrij. pat. zak.

⁴⁹⁰) § 128., rastavak 2., pat. zak.

⁴⁹¹) § 128., rastavak 3., ibidem.

⁴⁹²) § 129., pat. zak. — § 79. austrij. pat. zak.

⁴⁹³) § 130. pat. zak.

⁴⁹⁴) § 131. ibidem.

⁴⁹⁵) § 132., rastavak 1., ibidem.

odbora⁴⁹⁶). Za obnovu postupka vrijede propisi §§ 426.—432. srp. građan. parb. postupnika⁴⁹⁷).

Austrijski pat. zakon naročito određuje, da se načelno ne dozvoljava restitutio in integrum radi promašenog roka⁴⁹⁸), dok pat. zak. o tome ne sadržaje nikakve odredbe.

Pravomoćna riješenja uprave za zaštitu industrijske svojine izvršuju se kao pravomoćne sudske odluke⁴⁹⁹). Prema tome uživaju takva pravomoćna riješenja »gerichtliche Executionsfähigkeit⁵⁰⁰)«, dotično smatraju se »ovršivim javnim ispravama«⁵⁰¹).

Na zahtjev vlasnika patenta mogu se⁵⁰²) upisati u registar pravomoćna riješenja odbora za osporavanje, dotično kasacijonog odbora, kojima je odlučeno:

a) u sporovima radi poništenja patenta:

α) da određena činjenica ne smeta sposobnosti izuma (pronalska) za patentiranje (§§ 8.—10. pat. zak.);

β) da određeni izum (pronalazak) nije identičan s predmetom makar kojega prijašnjeg (starijeg) patenta.

b) u sporovima radi oduzimanja patenta, da je izum (pronalazak) izrađen prema § 32. pat. zak.

Na taj način u registar upisano riješenje ima značaj prije presuđene stvari i prema trećim licima⁵⁰³). Kasnije tužbe, koje se osnivaju na istim činjenicama i istim dokazima, zabacuje odbor za osporavanje ex officio⁵⁰⁴).

Protiv riješenja (i odluka) odbora za osporavanje, koja su donesena tečajem pripremnih izvida, kao i protiv odluka toga odbora o nuzgrednim pitanjima, koje su donesene za vrijeme ročišta na zapisniku, nije dozvoljeno posebno pravno sredstvo, nego se i na njih mogu parbene stranke žaliti samo u žalbi protiv riješenja u glavnoj stvari⁵⁰⁵).

Zajedno sa žalbom treba predložiti i onoliko njezinih prepisa, koliko je dovoljno, da se mogu dostaviti i drugim učesnicima u parnici. Žalbe, koje nijesu pravovremeno predložene, odbija odbor za osporavanje riješenjem, protiv kojega je dopuštena žalba na kasacijoni odbor u roku od trideset dana računajući od dana primitka⁵⁰⁶).

Pravovremeno predane žalbe imaju odgovodnu moć te odgađaju izvršenje riješenja protiv koga su upravljene. Odbor za osporavanje dostavlja preko svog izvjestitelja takvu žalbu drugim učesnicima na odgovor, koji moraju predložiti u roku od 30 dana po primitku; taj se rok može produljiti samo radi važnih razloga⁵⁰⁷).

⁴⁹⁶) § 132., rastavak 2., ibidem.

⁴⁹⁷) § 132., rastavak 3., ibidem.

⁴⁹⁸) § 84. austrij. pat. zak.

⁴⁹⁹) § 134. rastavak 1., pat. zak.

⁵⁰⁰) § 86. austrij. pat. zak.

⁵⁰¹) § 39., rastavak 3., zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁵⁰²) § 135., rastavak 1., pat. zak. — § 93. austrijskoga pat. zak.

⁵⁰³) § 135., rastavak 2., pat. zak.

⁵⁰⁴) § 135., rastavak 3., ibidem.

⁵⁰⁵) § 136., rastavak 1., pat. zak. — § 87. austrij. pat. zak.

⁵⁰⁶) § 136., rastavak 2., pat. zak. — § 88. austrij. pat. zak.

⁵⁰⁷) § 136., rastavak 3., pat. zak.

Novi dokazi i navodi, koji su izneseni u žalbi, ne uzimaju se u obzir⁵⁰⁸).

Čim stigne odgovor, dotično čim prođe za to određeni rok, podnaša odbor za osporavanje cijeli predmet na riješenje kasacijonom odboru⁵⁰⁹).

Kasacijoni odbor ima posve posebno stručno činovništvo, koje prosuđuje i odlučuje na žalbe u posljednjoj molbi na osnovi činjenica i dokaza iz spisa⁵¹⁰). — Ako kasacijoni odbor ustanovi, da predmet spora nije dovoljno raspravljen, vraća ga odboru za osporavanje na nadopunjenje (»dosledjenje«), a ako ustanovi, da je odbor za osporavanje povrijedio bitne formalnosti postupka, ukida njegovo riješenje i vraća mu spise na donošenje novog riješenja. Primjetbe kasacijonog odbora uvijek su obvezatne⁵¹¹). — Ako riješenje odbora za osporavanje radi makar kakvih drugih razloga ne odgovara zakonima i zakonu za zaštitu industrijske svojine, dotično ako su ti razlozi pogriješni, preinačuje kasacijoni odbor napadnuto riješenje i donasa drugo riješenje⁵¹²).

Riješenja, koja posve odgovaraju zakonskim propisima, odobrava i potvrđuje kasacijoni odbor. Takva riješenja dostavlja kasacijoni odbor rečenoj upravi uz povrat odnosnih spisa, i to u onoliko primjeraka, koliko je potrebno, da se svim učesnicima mogne dostaviti po jedno i da jedno ostane među spisima⁵¹³).

Riješenja kasacijonog odbora ovršiva su te se dostavljaju parbenim strankama preko uprave⁵¹⁴).

Kasacijoni odbor odlučuje većinom glasova, i to o glavnoj stvari kao i o parbenim troškovima, koji su nastali iza riješenja odbora za osporavanje⁵¹⁵).

§ 15. Patentne oblasti.

(1.) Nadležnost u pitanju zaštite industrijske svojine podijeljena je između upravnih i sudskih oblasti.

(a) Od upravnih oblasti dolaze kod toga u obzir uprava za zaštitu industrijske svojine.

Prema pat. zakonu ustanovljena je »uprava za zaštitu industrijske svojine« kao samostalna oblast sa sjedištem u Beogradu, čija se nadležnost proteže na teritorij cijele države, a podređena je ministarstvu za trgovinu⁵¹⁶). Ta uprava vrši sve poslove zaštite prava industrijske svojine, koji su joj povjereni⁵¹⁷). — Uprava za zaštitu industrijske svojine nadležna je⁵¹⁸): za izdavanje, oduzi-

⁵⁰⁸) § 136., rastavak 4., ibidem.

⁵⁰⁹) § 136., rastavak 5., ibidem.

⁵¹⁰) § 137. pat. zak. — § 89. austrij. pat. zak.

⁵¹¹) § 138., rastavak 1., pat. zak.

⁵¹²) § 138., rastavak 2., ibidem.

⁵¹³) § 138., rastavak 3., ibidem.

⁵¹⁴) § 139., rastavak 1., ibidem.

⁵¹⁵) § 139., rastavak 3., pat. zak. — § 92. austrij. pat. zak.

⁵¹⁶) § 1. pat. zak.

⁵¹⁷) § 2. ibidem.

⁵¹⁸) § 66. ibidem.

manje, poništavanje i opozivanje patenata; za rješavanje o zavisnosti patenata i za rješavanje o relativnoj nevažnosti patenata⁵¹⁹⁾ i o izazivačkim parnicama⁵²⁰⁾, o prinudnim licencama⁵²¹⁾; za sve upise u patentni registar kao i za upise u registar uzoraka i modela te u registar žigova i konačno za rješavanje kod osporavanja uzoraka i žigova.

Uprava za zaštitu industrijske svojine ima⁵²²⁾: a) prijavni odsjek za patente. Taj odsjek rješava samostalno⁵²³⁾: sve prijave patenata i eventualne prigovore; određuje upis patenta u registar; rješava sve predstavke nesporne naravi, koje se tiču već upisanih patenata kao na pr. prenašanja, zaloga, upisa dobrovoljne licence, zabilješke spora, dobrovoljnog odreknuća patenta i t. d.; b) prijavni odsjek za uzorke, modele i žigove. — Taj odsjek ima isto područje rada s obzirom na uzorke, modele i žigove kao prijavni odsjek za patente s obzirom na patente⁵²³⁾;

c) odbor za žalbe. — Taj odbor odlučuje na žalbe interesiranih lica protiv riješenja prijavnih odbora⁵²⁴⁾;

d) odbor za osporavanje. — Taj odbor odlučuje⁵²⁴⁾: o oduzimanju, poništavanju i opozivanju patenata; o relativnoj nevažnosti patenta⁵²⁵⁾; o zavisnosti patenata; o prinudnim licencama kod patenata; o prestanku patenta⁵²⁶⁾; o relativnoj nevažnosti i oduzimanju uzoraka i modela te o poništavanju i opozivanju uzoraka, modela i žigova, kao i u izazivačkim parnicama⁵²⁷⁾;

e) kasacijski odbor. — Taj odbor odlučuje na žalbe protiv riješenja odbora za osporavanje⁵²⁸⁾, i to i u odlukama, koje su izrečene u izazivačkoj parnici⁵²⁹⁾.

Uprava za zaštitu industrijske svojine izdaje »Glasnik uprave za zaštitu industrijske svojine«, koji izlazi periodički; u njemu se proglašuju sve naredbe i oglasi o patentima, uzorcima, modelima i žigovima⁵³⁰⁾. Pomenuta uprava proglašuje u tom »Glasniku« i sve promjene na patentima⁵³¹⁾.

(b) Od sudskih oblasti dolaze u obzir redoviti građanski i kazneni⁵³²⁾ te vojni⁵³³⁾ sudovi, i to kako za povedenje kaznenog progona protiv lica, koja su povrijedila pravo patenta, tako i radi dosuđenja odštetnih zahtjeva.

(2.) Za zastupanje po zanimanju (berufsmässige Vertretung) pred patentnim uredom određuju pat. prava posebne vrste stručnih

⁵¹⁹⁾ §§ 14. i 16. ibidem.

⁵²⁰⁾ § 153. ibidem.

⁵²¹⁾ § 26. ibidem.

⁵²²⁾ § 4. ibidem.

⁵²³⁾ § 68. ibidem.

⁵²⁴⁾ § 69. ibidem.

⁵²⁵⁾ §§ 14. i 16. ibidem.

⁵²⁶⁾ § 16. ibidem.

⁵²⁷⁾ § 153. ibidem.

⁵²⁸⁾ § 72. ibidem.

⁵²⁹⁾ § 153., rastavak 8. ibidem.

⁵³⁰⁾ § 79. ibidem.

⁵³¹⁾ § 80., rastavak 4. ibidem.

⁵³²⁾ §§ 148., 152. ibidem.

⁵³³⁾ § 150., ibidem.

pat. zastupnika. Tako primjerice njemačko pravo normira institut patentnih odvjetnika⁵³⁴), prema kojemu su patent. odvjetnici uređeni prema sistemu odvjetničkog reda na načelu slobode odvjetništva, prema kojemu se može svatko baviti patentnim odvjetništvom, koji ima određena svojstva, i to: da stanuje u ovozemstvu, da je navršio 25 godina, da je djelatno sposoban u raspolaganju sa svojim imetkom i da se čestito i dolično vlada, a da se kod toga nikad ne može radi političkoga stranačkog djelovanja proglasiti nevrijednim, te konačno određeno tehničko i pravničko zvanje. U tu svrhu traži se od kandidata; 1.) studij na njemačkom sveučilištu, visokoj školi ili akademiji, no ispitno povjerenstvo može priznati i inozemne slične nauke; 2.) tehnički stručni ispit; 3.) jednogodišnji praktični rad u praktičnom obrtu; 4.) dvogodišnja praksa na području obrtne pravne zaštite i 5.) položenje posebnoga ispita za patentnog odvjetnika pred ispitnim povjerenstvom, koje sastoji od patentnih odvjetnika i članova patentnog ureda.

Instituciju patentnih odvjetnika i autoriziranih privatnih tehničara pozna i austrijsko pravo, a uređena je posebnom naredbom ministarstva trgovine i unutarnjih poslova od 15./9. 1898.⁵³⁵), koja tu instituciju iscrpivo normira⁵³⁶).

Ta institucija recipirana je i u našem patentnom pravu. Propisi o patentnim odvjetnicima i patentnim ingenieurima, koji su sadržani u našem pozitivnom pravu, preuzeti su iz pomenutoga austrijskog propisa, samo su znatno skraćeni.

Zastupanje u pitanjima industrijske svojine mogu obavljati kao zanimanje: odvjetnici, patentni odvjetnici i patentni inženjeri, koji su naši državljani, dok državne interese zastupa državni zastupnik (pravobranitelj)⁵³⁷). Patentne odvjetnike i patentne inženjere postavlja pomenuta uprava, koja im izdaje i dekrete⁵³⁸); ovi smiju svoje djelovanje započeti tek nakon upisa u specijalne registre, koje vodi uprava, a objavljuju se u »Glasniku«⁵³⁹).

U sporovima o oduzimanju, poništavanju ili opozivanju patentata, uzoraka, modela i žigova mogu zastupati samo odvjetnici, a patentni odvjetnici i patentni inženjeri mogu u tim sporovima zastupati samo u pitanjima tehničke naravi⁵⁴⁰).

Za patentne odvjetnike mogu se prema pat. zakonu postavljati samo: naši državljani, koji mogu pravovaljano raspolagati sa svojim imetkom, stanuju u našoj državi, a nijesu osuđeni ni stavljeni pod istragu radi zločina, dotično prestupka i kaznenih djela počinjenih iz koristoljublja⁵⁴¹).

⁵³⁴) Njihovi pravni odnosi uređeni su zakonom od 21./5. 1900.

⁵³⁵) R. G. Bl. Nro. 161.

⁵³⁶) Sadržaj: I. Abschnitt: Voraussetzungen der Eintragung in das Patentanwaltsregister und in das Privattechnikerregister (§§ 1.—12.); II. Abschnitt: Rechte und Pflichten (§§ 13.—21.); III. Abschnitt: Angestellte, Candidaten (§§ 22.—26.); IV. Abschnitt: Disciplinarbestimmungen (§§ 27.—47.); V. Abschnitt: Erlöschens der Befähigungs-Stellvertretung (§§ 45.—47.); VI. Abschnitt: Uebergangsbestimmungen (§§ 48.—50.).

⁵³⁷) § 76., rastavak 1., pat. zak.

⁵³⁸) § 76., rastavak 3., ibidem.

⁵³⁹) § 76., rastavak 4., ibidem.

⁵⁴⁰) § 76., rastavak 5., ibidem.

⁵⁴¹) § 76., rastavak 6., ibidem.

Patentni odvjetnici i patentni inženjeri moraju imati i posebnu stručnu spremu. Smatra se da imaju stručnu spremu lica, koja su u našoj državi svršila tehnički fakultet ili tehničku visoku školu, višu poljoprivrednu školu ravnu sveučilištu, rudarsku ili šumarsku akademiju ili prirodno-matematički odjel mudroslovnog fakulteta u sveučilištu, i koja su na tim zavodima položila sve propisane ispite⁵⁴²). — Tako kvalificirano lice može postati patentni odvjetnik, ako ima dvije godine prakse kod kojega našeg patentnog odvjetnika ili odvjetnika, koji se bavi zastupanjem pred upravom za zaštitu industrijske svojine, i ako je položio ispit za patentnog odvjetnika. Taj se ispit polaže kod pomenute uprave⁵⁴³).

Patentni inženjeri mogu postati oni privatni inženjeri i arhitekti, koji imaju pravo na javnu praksu⁵⁴⁴).

Patentni odvjetnici i patentni inženjeri moraju prije upisa u pomenuti registar položiti specijalnu zakletvu⁵⁴⁵), a potpadaju pod disciplinarnu vlast patentnih i sudskih oblasti prema §§ 53.—63. srpskoga zakona od 15./6. 1865. o pravozastupnicima s promjenama, koje ustanovljuje § 77. pat. zakona.

U §§ 65.—93. uredbe od 23./12. 1920. o izvršenju za zaštitu industrijske svojine izdan je pravilnik o patent. odvjetnicima i patent. inženjerima⁵⁴⁶).

§ 16. Tužba na ustanovljenje (izazivačka parnica).

(1.) U vezi s pitanjem zaštite patenta i povreda, koje se mogu desiti, potrebno je spomenuti i poseban institut ustanovljenja, koji je u austrijskom pravu poznat pod imenom: »Feststellungsverfahren«. Taj institut normiran je i u hrvat. pat. pravu, a recipiran je i u našem pozitivnom pravu pod nazivom »izazivačka parnica«. U praksi pokazalo se u svim državama, u kojima opstoji patentno zakonodavstvo, da je broj tužba na poništenje i prestanak patenata tijekom veći, čim je veća važnost (vrijednost) patentiranog izuma. Radi toga mora se često vlasnik patenta braniti protiv mnogih razloga za osporavanje, i to i protiv onih, koji su već u prijašnjim procesima riješeni.

Da se po mogućnosti zapriječi podnašanje neopravdanih (neosnovanih) tužbi radi povrede prava patenta i dade zaštita od neutemeljenih zahtjeva za osiguranje, koji mogu znatno smetati pogon određenog poduzeća, dopuštaju patentna prava svakome, da pomoću tužbe na ustanovljenje (Feststellungsklage, izazivačka tužba), koja se predlaže patentnom uredu, a raspravlja pred odborom za osporavanje (Nichtigkeitsabteilung), dade ustanoviti, da se predmeti, koji se izrađuju (u promet stavljaju ili tek namjeravaju izrađivati), dotično postupak pri izradi, koji se već primjenjuje (ili namjerava ubuduće primijeniti), ne protivi ni u cijelosti ni djelimice određenom u tužbi točno označenom patentu.

⁵⁴²) § 76., rastavak 7., ibidem.

⁵⁴³) § 76., rastavak 8., ibidem.

⁵⁴⁴) § 76., rastavak 15., ibidem.

⁵⁴⁵) § 76., rastavak 16., ibidem.

⁵⁴⁶) Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina I., broj 2., str. 11.

Ako nadležni patentni ured pravomoćnom odlukom ustanovi, da ne opstoji povreda u molbi označenog patenta, imade takva odluka pravnu posljedicu, da isključuje svaki sudbeni postupak protiv onoga, koji je ishodio odluku o ustanovljenju, radi povrede patenta, koji je označen u odluci.

Tu instituciju normira austrijski pat. zakon⁵⁴⁷⁾ prema sad pomenutim načelima. Prijedlog za ustanovljenje, da ne predleži povreda određenog patenta, može prema austrij. pravu staviti svako lice, koje izrađuje (u promet stavlja) određene predmete, ili primjenjuje određeni postupak pri izradi. O takvom prijedlogu odlučuje odsjek za osporavanje, a mora mu pružiti točan i jasan opis i nacrt dotičnog predmeta ili postupka u tri primjerka. — Na osnovi takvog prijedloga može se dalji postupak nastaviti samo, ako vlasnik patenta ne može dokazati, da je prije predloženja toga prijedloga protiv predlagača podnesao kod nadležnog suda tužbu radi povrede patenta, koja još nije riješena ili je riješena osudom predlagača.

Hrvatsko pat. pravo određivalo je, da licu, koje se boji, da će se protiv njega podići tužba radi preotimanja, pripada pravo, da s odlukom povlastičkih oblasti dade ustanoviti, da se predmeti, koje je sam načinio (rabio), ili postupak, ne protive povlastici, koju on naznači. Tu molbu trebalo je uz priklop opisa predmeta, koje se namjeravalo proizvađati, ili postupka predati kod povlastičnog ureda u dva primjerka. Jedan primjerak dostavljao se vlasniku patenta s pozivom da u određenom roku preda svoje očitovanje kod povlastičkog ureda. — Takva molba raspravljala se kod sudačkog odsjeka povlastičkog ureda te se rješavala nakon saslušanja stranaka, a eventualno i stručnjaka. Protiv odluke sudačkog odsjeka bio je u roku od 30 dana dozvoljen utok kod povlastičkog ureda⁵⁴⁸⁾.

(2.) Prema našem pozitivnom pravu može svako lice tražiti od uprave za zaštitu industrijske svojine, da svojim riješenjem ustanovi, da proizvodi, koje ono hoće da izrađuje (stavlja u promet, prodaje ili upotrebljava), dotično postupak pri izradi, koji ono namjerava primjenjivati, ne potpada ni posve ni djelomice pod određeni zaštićeni patent (izum, pronalazak) i da ga ne povređuje⁵⁴⁹⁾. — Zajedno s takvom tužbom (prema hrvat. pat. zakonu »molbom«) dužan je molitelj predložiti upravi onoliko prepisa, koliko ima na protivnoj strani zainteresiranih lica⁵⁵⁰⁾. O takovim tužbama odlučuje odbor za osporavanje⁵⁵¹⁾.

Osim tužbe mora se predložiti i potreban broj točnih i jasnih nacрта i opisa predmeta ili postupka pri izradi, o kojima se radi⁵⁵²⁾.

Takav zahtjev može se upraviti samo glede jednoga određenog patenta, a eventualno i glede njegovih dopunskih patenata, koji se moraju točno označiti⁵⁵³⁾.

⁵⁴⁷⁾ §§ 111.—112. austrij. pat. zak.

⁵⁴⁸⁾ § 57. zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁵⁴⁹⁾ § 153., rastavak 1., pat. zak.

⁵⁵⁰⁾ § 153., rastavak 2., ibidem.

⁵⁵¹⁾ § 153., rastavak 3., ibidem.

⁵⁵²⁾ § 153., rastavak 4., ibidem.

⁵⁵³⁾ § 153., rastavak 5., ibidem.

Ako tuženi dokaže, da je prije primitka te tužbe na sudu sam tužio sadašnjeg tužitelja radi povrede svog patenta kod nadležne oblasti, i da njegova tužba, koja se tiče istoga prijedpornog predmeta, još nije dovršena pravomoćnom sudskom odlukom, obustavlja se izvid, koji je započet po toj zakonskoj odredbi te se tužba zabacuje⁵⁵⁴).

Postupak kod vođenja izvida i kod raspravljanja takih parnica jednak je kao i kod sporova za poništenje patenta s tom razlikom, da sve parbene troškove u tom sporu uvijek nosi sam tužitelj⁵⁵⁵).

Ako odbor za osporavanje ustanovi, da se izradom (stavljanjem u promet ili prodajom) spornog predmeta, dotično primjenom spornog postupka pri izradi ne oštećuje zaštićeno pravo patenta, priznaje tužitelju traženo pravo, a u protivnom događaju odbija tužbeni zahtjev⁵⁵⁶).

Kad riješenje, kojim se utvrđuje, da tužitelj ne vrijeđa tudi patent, postane pravomoćno, ne može vlasnik patenta sudskim putem progoniti tužitelja radi povrede svoga prava, dok se potonji kreće u granicama odborskog riješenja⁵⁵⁷).

§ 17. Povrede patentnog prava.

(1.) Važna pravna posljedica patentnog prava je njegova zakonska zaštita, koja osigurava vlasniku patenta nesmetano iskorišćivanje patentiranog izuma (pronalaska). U patentnom pravu (kao kod apsolutnih prava uopće) nastaje zahtev za zaštitu tek kad nastupi njegova povreda. Kod patentnog prava statuirano je izuzetno načelo, da njegov vlasnik uživa tu zaštitu u svakoj prigodi, i to bez obzira, da li je povreda nastala hotice ili nehotice, te da li predleži nečija krivica ili ne.

Patentno pravo štiti u prvom redu imovinska prava. Zato je i progon povreda toga prava prepušten povrijeđenim licima.

Svaka (skriviljena i neskriviljena) povreda u smislu pomenutih odredaba uključuje privatnopravnu povredu i osniva zahtjev na državnu pravnu zaštitu.

Pred građanskim sucem može se prema tome progoniti svaka povreda. Predmet građansko-pravne tužbe čini u načelu: priznanje patentnog prava; zabrana daljih čina, kojima se nanose povrede; odstranjenje protupravnih posljedica takvih čina, koji kod skriviljenih povreda obvezuju na naknadu štete i izmakle dobiti, a kod neskriviljenih povreda na povratak obogaćenja.

Načela o protupravnom činu vrijede dakle i u slučaju povrede patenta. Zato ondje, gdje ne predleži protupravni čin, može doduše opstojati faktična povreda patenta, ali ne opstoji povreda, koja se protivi pravnom poretku. To je razlog, da u takvim događajima pravni poredak ne reagira tako, da proizvodi reakciju. Uza sve to

⁵⁵⁴) § 153., rastavak 6., ibidem.

⁵⁵⁵) § 153., rastavak 7., ibidem.

⁵⁵⁶) § 153., rastavak 8., ibidem.

⁵⁵⁷) § 153., rastavak 9., ibidem.

nije isključena mogućnost, da i takvo djelovanje uzrokuje određene posljedice. — To vrijedi osobito za slučajeve nužde. — U slučaju kaznenopravne⁵⁵⁸⁾ i građansko-pravne nužde⁵⁵⁹⁾ ne predleži povreda patenta (kao na pr. ako treba spasiti čovječiji život; pridržati da se ne sruši ruševna zgrada), a dužnost eventualne naknade štete prosuđuje se po građanskom pravu.

Na području patentnog prava ne opstoji posesorna tužba, jer ne opstoji ni pravi posjed (državina), pošto je predmet pat. prava netjelesna stvar. Na tom području opstoji posebna tužba, koja je po svojoj konstrukciji petitorne naravi (actio negatoria). To izlazi i iz § 147. pat. zak.

Zaštitni zahtjev povrijeđenog vlasnika patenta traži, da se odstrani povreda i smetnja, i da se spriječi opetovanje povrede, ako opstoji bojazan, da će to nastupiti. — Taj zahtjev oživotvoruje se obično tako, da se u slučaju povrede ustanovi kažnjivi prekršaj prava, i to bilo osudom bilo zaključkom. Tomu je svrha, da se ustanovi, da se dalje povrede smatraju prestupcima, koji doduše nemaju značaja kazneno-pravnih čina, ali ipak potpadaju pod kaznenu vlast parbenog suca i da se na taj način fiksira, da u slučaju ponovne povrede ne stoji nikakva zapreka kažnjavanju neposlušnog lica, koje uzrokuje dalje povrede.

Prema hrvatskom pat. pravu počinjao je prekršaj preotimanja (uzurpacije) povlastice: »ko bez dozvole vlasnika povlastice predmet koje povlastice proizvoda, u promet stavlja ili zabranjenim načinom tako izrabljuje, da se time znanjem (sc. hotomice) oštećuju na ovom zakonu temeljeća se prava vlasnika povlastice«⁵⁶⁰⁾. Taj prekršaj spadao je u nadležnost kotarskih sudova, a progonio se na zahtjev oštećenika⁵⁶¹⁾.

(2.) Prema našem pozitivnom pravu smatra se povredom patenta, ako određeno lice u svrhu zanimanja bez odobrenja vlasnika patenta, ili inače bez pravnog osnova izrađuje predmet tuđega zaštitnog patenta, ili ga stavlja upromet, ili prodaje, ili upotrebljava u svom poduzeću, ili pri izradi primjenjuje tuđi patentirani postupak⁵⁶²⁾. — Isto tako smatra se povredom patenta, ako određeno lice besplatno proširi upotrebu svog prava prvotne upotrebe⁵⁶³⁾.

Ako se radi o izumu (pronasku), koji sastoji u postupku pri izradi određene nove materije, predleži praesumptio legis, da je svaka materija iste kakvoće izrađena po patentiranom postupku za izradu, dok se ne dokaže protivno⁵⁶⁴⁾.

Naše pozitivno pravo razlikuje dvije vrste povreda, i to:

a) h o t o m i č n u. — Hotomična povreda patenta predleži, ako je lice, koje je povredu počinilo, znalo ili znati moralo, da opstoji

⁵⁵⁸⁾ § 2. hrv. kaz. zak. od 27./5. 1852. — § 2. b.-h. kaznenog zakona od 26./6. 1879.

⁵⁵⁹⁾ §§ 1.311.—1.312. o. gr. z. za Hrvatsku, Sloveniju i Dalmaciju. — § 808. građ. zak. za Srbiju — (§ 304. njem. građ. zak.).

⁵⁶⁰⁾ § 49. zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁵⁶¹⁾ § 50. zak. čl. XXXVII. : 1895. i § 29. provedbene naredbe k tomu zakonu.

⁵⁶²⁾ § 143. rastavak 1. pat. zak. — § 95. austrij. pat. zak.

⁵⁶³⁾ § 143. rastavak 2. pat. zak.

⁵⁶⁴⁾ § 143. rastavak 3. pat. zak. — § 110. austrij. pat. zak.

patentna zaštita određenog opsega, dotično da se preduzimanjem određenog djela povređuje zaštićena pravna sfera vlasnika patenta. Hotomična povreda involvira prekršaj, koji se na prijedlog oštećenog lica kažnjava kaznom, a tuženik mora osim toga oštećenom licu nadoknaditi pretrpljenu štetu i izmaklu dobit, a eventualno i naknadu za pretrpljene osobne štete.

Namjerno počinjene povrede patenta kažnjavaju se zatvorom od 15 dana do 12 mjeseci, a u blagim slučajevima s novčanom kaznom od 1.500 do 36.000 Dinara. Namjerna povreda zaštićenog prava industrijskog vlasništva je prestupno kazneno djelo, koje se progoni i kažnjava na osnovi tužbe oštećenog lica. Presuđivanje takvih kažnjivih čina spada u nadležnost sudova, koji su nadležni za suđenje prestupa, a istragu vode vlasti u čiju kompetenciju spada istraživanje prestupa. — Za povrat, sticaj i zastaru vrijede propisi kaznenog zakonodavstva za takve presteupe. — Kod toga nije isključeno istovremeno primjenjivanje strožih propisa (osobito onih o prevari) kaznenog zakona. Kazneni postupak može otpočeti i ako za izum, koji je upotrebljen, još nije odobren patent, ali su za nj prema § 93. pat. zak. privremeno stupili na snagu zakonski učinci patenta; no presuda ne može se izreći prije odobrenja patenta.

Novčane kazne izriču se u korist državne blagajne.

Pored kazne može sud na zahtjev oštećenog lica presuditi: a) da se oruđe i sprave krivca, koje isključivo služe za izrađivanje predmeta, kojima se vrijeđa nečije zaštićeno pravo industrij. svojine, preinače (onesposobe) za takvu uporabu, dotično da se unište, ako se po mišljenju vještaka ne mogu tako preinačiti (onesposobiti), a povrijeđeni se ne može na drugi način zaštititi od novih povreda, i b) da se s predmeta, koji su proizvedeni s namjernom povredom tuđeg prava industrij. svojine, skinu i ponište znaci povrede (ukloni onaj dio, koji sadrži povredu), dotično da se ti predmeti unište, ako se pomenuti znaci povrede po mišljenju vještaka ne mogu skinuti, a oštećeno lice ne može se drugim načinom osigurati od daljih povreda.

Na osnovi sporazuma parbenih stranaka mogu se takve sprave, predmeti i oruđe u ime naknade prema procjeni ustupiti tužitelju⁵⁶⁵).

Provođenje kaznene istrage spada dakle u područje rada kotarskih sudova, a može se provoditi samo na tužbu privatnog tužitelja⁵⁶⁶). Jedini izuzetak predviđen je za kažnjiva djela, koja počinje vojnička lica, za koja su nadležni vojnički sudovi⁵⁶⁷), kako to, uređuje i austrijski patentni zakon⁵⁶⁸).

Prema njemačkom patentnom pravu pretpostavlja zahtjev na naknadu štete »Vorsatz oder grobes Verschulden«, dok »einfaches Verschulden« ne dostaje⁵⁶⁹). Prema tome mora sa strane oštetioca predležati grubo neobdržavanje propisa, dotično nemarnost, koja graniči sa zlom namjerom, i to u prilikama, u kojima je on to mo-

⁵⁶⁵) § 148. pat. zak.

⁵⁶⁶) § 148., rastavak 2., ibidem.

⁵⁶⁷) § 150. ibidem.

⁵⁶⁸) § 99. austrij. pat. zak.

⁵⁶⁹) § 35. njem. pat. zak.: »Wer wissentlich oder aus grober Fahrlässigkeit...«

rao nužno uvidjeti. — Kohler⁵⁷⁰) primjećuje, da to ograničenje nije ispravno, i da bi bilo ispravnije da se u slučaju manje krivice umanjuje odšteta, pošto stoji u protivurječju s pravom, da se ta odšteta posve eliminira.

Za naknadu štete jamči: počinitelj, poticatelj i pomagač. To isto vrijedi i za jurističko lice, ako djelo počini njegov organ, jer se svako djelo, koje takav organ učini unutar svoga područja rada, smatra djelom dotičnoga jurističkog lica. — S druge strane jamči za naknadu štete ono lice, koje odredi drugom licu, koje se prema prvom na osnovi službenog ili makar kakvoga drugog ugovora nalazi u ovisnom odnosu, da nešto učini ili propusti, a odatle nastane povreda patenta, i to bilo da je to djelo ili propust odredilo, dotično tacite dozvolilo (trpjelo), kao i onda, ako mu se može prigovoriti i dokazati krivica u izboru ili nadzoru radničkog osoblja.

Naše pozitivno pravo određuje⁵⁷¹), da se s predmetima, pri čijoj je izradi povrijeđeno nečije zaštićeno pravo industrijske svojine, kao i s oruđem ili spravama, koje jedino (poglavitito) služe za izvršenje povrede, i u građanskoj parnici postupa isto onako, kako je glede postupanja s njima određeno u § 148. pat. zak.

Prema njemačkom pravu⁵⁷²) je zapljena u patentnom pravu uvijek samo kazneno-pravna, a tiče se oruđa (Werkzeuge) i materijalnih produkata. Njemački patentni zakon ne poznaje civilno-pravni zahtjev, prema kojemu bi oštećeno lice imalo pravo tražiti, ne samo da tuženik prestane dalje vrijedati njegovo pravo, nego i da se svi već izrađeni predmeti stave izvan prometa i unište. Takvu odredbu ne sadržaje ni austrijsko⁵⁷³) ni hrvatsko⁵⁷⁴) patentno pravo, izuzevši da se radi o predmetima, koji su pogibeljni za javnu sigurnost.

Prema § 53. zak. čl. XXXVII. : 1895. pripadalo je oštećenom licu glede predmeta, oruđa i sprava, koje su služile za provadanje uzurpacije i povrede patentnog prava, pravo tražiti još prije izrečenja kaznene presude sekvestraciju, stavljanje u posebnu pohranu i provedenje drugih takvih odredaba, koje mogu zapriječiti opetovanje kažnjivog čina. — Takvu molbu morao je nadležni sud odmah riješiti i ako je čin uzurpacije vjerovatan, odrediti sekvestraciju, stavljanje u pohranu, ili druge osjegovavajuće raspoložbe, i to bilo bezuvjetno bilo uz uvjet jamčevine, koju je morao položiti oštećenik. — Tečajem postupka mogle su se ukinuti osjegovavajuće odredbe, i to bilo bezuvjetno, bilo uz uvjet jamčevine, koju je morao položiti tuženik.

b) n e h o t o m i č n u. — Nehotomična povreda predleži, ako lice, koje je povredilo tuđe patentno pravo, nije znalo ni znati moralo, da svojim činom povređuje tuđe zaštićeno patentno pravo, ali je ono ipak odgovorno za svoj čin. U tom pravcu mjerodavan je propis § 1294. o. gr. z.⁵⁷⁵).

⁵⁷⁰) Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht...« str. 283.

⁵⁷¹) § 152. pat. zak. — §§ 108.—109. austrij. pat. zak.

⁵⁷²) J. Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht...« str. 288. — J. Kohler: Handbuch 539, Lehrbuch 189.

⁵⁷³) § 100. austrij. pat. zak.

⁵⁷⁴) § 51. zak. čl. XXXVII. : 1895.

⁵⁷⁵) § 1.294. o. gr. z. — A. Rušnov i Dr. S. Posilović: »Tumač općem austrijskom građanskom zakoniku«. Knjiga druga, Zagreb, str. 621. — §§ 800.—826. građ. zak. za Srbiju.

Nehotomična povreda (nichtwissentlicher Eingriff) može se progoniti samo građansko-pravnim načinom, a obvezuje na naknadu pretrpljene štete, izbjegle dobiti, ako predleži krivica prema § 1294. o. gr. z., i na povratak obogaćenja u korist vlasnika patenta, i to potonje i onda, ako se tuženomu ne može dokazati nikakva krivica.

Zahtjev, da se zabrani daljno smetanje i povreda, upravljen je protiv svakoga, koji to uzrokuje, dotično koji kod toga sudjeljuje, t. j. i protiv onoga, tko kod hotimične povrede radi kao poticatelj ili pomagač. No protiv potonjih lica uperen je taj zahtjev i u slučaju nehotomične povrede, jer sudjeluju kod povrede pa ih zato valja smatrati kao povreditelje. — Ako poticatelj (pomagač) radi u ime određenoga trećeg lica, upravljen je pomenuti zahtjev i protiv tih lica, ako su ova za to izdala punomoć ili takvo djelovanje naknadno odobrila.

Za prosuđivanje povrede patenta i prava industrijske svojine uopće mjerodavan je zaštićeni opseg industrijske svojine, i to samo opis izuma (pronalska), t. j. ono, što je u pronalasku novo i što je svojevremeno prijavitelj u svojem zahtjevu naročito istaknuo da želi staviti pod zaštitu kao svoju povlasticu⁵⁷⁶). Po tome se vidi, kolika je važnost opisa izuma (pronalska) za prosuđivanje njegovih povreda. To načelo usvojeno je u § 50. zak. čl. XXXVII. : 1895., prema kojemu za prosuđivanje bitnosti povlaštenog izuma služi kao temelj jedino opis izuma, koji je pohranjen u povlastičkoj pismohrani (arhivu), te se ne može u obzir uzeti nikakvo naknadno tumačenje, koje nije u njemu (opisu) sadržano. Takva odredba naročito je istaknuta i u § 98. austrijskoga pat. zakona, dok je § 149. pat. zak. ne spominje expressis verbis, ali vrijedi i prema našem pat. zakonu s obzirom na generalnu odredbu § 148. pat. zak.

Prema austrijskom, hrvatskom i bos.-hercegov. patentnom pravu⁵⁷⁷) određuje i pat. zakon od 17./2. 1922., da oštećeno lice može povodom svake povrede prava industrijske svojine tražiti, da se ustanovi opstojnost njegovog prava, da se zabrane daljne povrede i preduzmu mjere, koje su za to potrebne, — i to bez obzira, da li je povreda učinjena hotimice ili nehotimice. No dok § 96. austrijskoga pat. zakona određuje: »Gegen jeden Eingriff hat der Verletzte eine Klage auf Anerkennung seines Patentrechtes, Unterlassung fernerer Eingriffshandlungen, Beseitigung der Eingriffsgegenstände, Umgestaltung der Eingriffsmittel, Entschädigung oder Herausgabe der Bereicherung«, sadržaje § 147. pat. zak. propis, da oštećeno lice ima pravo tražiti: »i da mu (sc. tuženi) naknadi pričinjenu štetu, ako je za povredu kriv, kao i izgublenu dobit, ako je povredu namjerno učinio«.

(3.) U teoriji i praksi sporno je pitanje, da li licencnom ovlašteniku pripada samostalno pravo tužbe radi povrede patenta.

Neki teoretičari (Kohler, Allfeld, Gierke) ne priznaju licencnom ovlašteniku takvo samostalno pravo tužbe, i to ni kod ekskluzivnih licenca. Ti teoretičari poriču licencnom ovlašteniku to pravo

⁵⁷⁶) § 149. pat. zak. — § 98. austrij. pat. zak.

⁵⁷⁷) § 96. austrij. pat. zak. — §§ 49.—55. zak. čl. XXXVII. : 1895. — § 43. zakona od 20./6. 1890.

kako protiv lica koja bez svakog pravnog naslova upotrebljuju tuđi izum i time počinjaju povredu patentn. prava, tako i protiv lica, koji upotrebljuju tuđi izum na osnovi ovlaštenja, dobivenog od vlasnika patenta. To stajalište opravdava se time, da je licenca obvezno-pravne naravi i da se za to ne može njezino poštivanje tražiti od svakoga (kao kod stvarnih prava). Licencnom ovlašteniku pripada pravo iskorišćavanja tuđega patent. izuma, a to se pravo ne povređuje, ako treće (četvrto i t. d.) lice iskorišćuje isti izum. — Patentno pravo pripada naime samo vlasniku patenta, koji može postupati protiv povreda patenta i licence te trećim licima zabraniti upotrebu izuma.

Drugi teoretičari (Munk, Osterrieth, Seligsohn) priznaju licencnom ovlašteniku samostalno pravo tužbe radi povrede patenta, ako licenci pripada quasi-stvarno-pravna narav, što ovisi o volji stranaka ili o svrsi ugovora. Tu se uzima, da je ekskluzivna licenca u pravilu quasi-stvarno-pravne naravi, i to naročito, ako je upisana u patent. registar; u takvom događaju pripada po tom mišljenju licencnom ovlašteniku samostalno pravo tužbe protiv svakog lica, koje bez dozvole iskorišćuje određeni patent, jer se to protivi njevoj ekskluzivnoj licenci i samom patentu.

Licencnom ovlašteniku ne pripada pravo tužbe radi povrede patenta, nego prema § 147. pat. zakona petitorna tužba, koja njegovo zasebno pravo zaštićuje protiv svakog lica, koje određeni patent iskorišćuje bez pravnog ovlaštenja.

DODATAK.

Prema statističkim podacima¹⁾ bilo je patenata u godinama:

Država	1921		1922		1923	
	pri-javljeno	odo-breno	pri-javljeno	odo-kreno	pri-javljeno	odo-breno
Austrija	6998	3500	5980	4450	5937	4000
Belgija	7615	9324	7151	7229	7200	7133
Brazilija	—	—	1165	1027	1309	749
Bugarska	50	46	210	206	152	147
Čehoslovačka . .	7527	3300	5886	2400	4751	2499
Danska	3093	2074	2497	1941	2413	1606
Francuska	19462	17709	17719	18300	17491	19200
Grčka	—	—	—	—	171	171
Holandija	3600	1100	2400	1975	2481	2155
Italija	12136	12040	10354	3978	10072	6377
Japan	12026	3593	10056	2936	7969	2131
Maroko	155	177	130	118	146	171
Mexiko	1259	1149	1357	1153	—	—
Njemačka	56721	15642	51762	20715	45209	20526
Norveška	2826	2166	2263	2711	1957	2256
Poljska	2923	—	1786	—	1576	—
Portugal	633	1080	464	404	475	376
Rumunjska	1384	418	1018	667	948	1508
Sjed. Amer. Drž.	87732	38414	38414	38670	76972	38860
Španija	3746	3740	3558	3552	3873	3718
Švicarska	6321	5107	4856	4513	5219	5533
Švedska	4469	2329	3781	2749	3696	2715
Ugarska	3713	2017	3143	2029	2952	2923
Vel. Britanija . .	35132	17697	35494	17366	32621	17073

¹⁾ Blatt für Patent-, Muster- und Zeichenwesen. Berlin, 1925., str. 7. — Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 5, str. 269.

Prema statističkim podacima uprave za zaštitu industrijske svojine o poslovanju u našoj državi u godini 1924. bilo je prema stanju od 31./XII. 1924.²⁾

Godine	Prijava	Proглашено	Povučeno i odbijeno prije pro- glasa	Povučeno poslije proglasa	Odbijeno poslije proglasa	Odobreni patenti	Prestali patenti	Ostalo na snazi 31.XII. 1924.	Ostalo ne- riješених prijava
1921.—1922.	3400	662	143	2	8	1001	32	969	2246
1923.	869	1506	212	15	113	1143	189	1923	1632
1924.	1056	921	144	10	119	971	323	2571	1444
Ukupno	5325	3089	499	27	240	3115	544		

²⁾ Glasnik uprave za zaštitu ind. svojine. Godina V., broj 4, str. 253.

LITERATURA.

Dr. J. Kohler: »Handbuch des deutschen Patentrechtes in rechtsvergleichender Darstellung«. Mannheim. 1901.

Dr. J. Kohler: »Forschungen aus dem Patentrecht«. Mannheim 1890.

Dr. J. Kohler: »Urheberrechte an Schriftwerken und Verlagsrecht«. Stuttgart. 1907.

Dr. J. Kohler: »Lehrbuch des Patentenrechtes«. 1908.

Dr. J. Kohler: »Urheber-, Patent-, Zeichenrecht, Versicherungsrecht und Rechtsverfolgung«, Halle a. d. S. 1910.

Dr. Leo Geller: »Oesterreichisches Patentgesetz«. Wien. 1905.

Munk: »Das österreichische Patentgesetz«. Kommentar. 1908.

Hugo Pataky und Wilhelm Pataky: »Sämmtliche Patentgesetze des In- und Auslandes in ihren wichtigsten Bestimmungen«. Für den praktischen Gebrauch. Dresden. 1899.

Robolski: »Theorie und Praxis des deutschen Patentrechtes«. Berlin. 1890.

Weber: »Das deutsche Patentgesetz«. Essen. 1893.

Haase: »Leitfaden über Patent- und Musterschutzangelegenheiten aller Staaten«. Berlin. 1894.

Pouillet: »Traité des brevets d' invention«. Paris. 1889.

Gareis: »Patentgesetzgebung«. Berlin. (1878.—1895.).

A. Johanning: »Das Patent-, Musterschutz- und Warenzeichenwesen vom Standpunkt der Praxis für den Erfinder, Ingenieur, Fabrikanten, Gewerbetreibenden, Kaufmann etc.« Baden-Baden. 1906.

Dr. Paul Schulz: »Die Vorschriften betreffend den Schutz der Erfindungen, Marken und Muster«. Wien. 1908.

Dr. Alexander Elster: »Das deutsche Urheber- und Verlagsrecht«. Berlin. 1923.

Dr. Berthold-Eisner: »Studiije iz patentnog prava« (Arhiv za pravne i društvene nauke. Organ pravnog fakulteta univerziteta beogradskog. Godina XII. — drugo kolo. Knjiga IV./XXI., broj 5. i 6. Beograd. 1922., str. 356.).

Dr. Janko Šuman: »Das gewerbliche Eigenthumsrecht«. Wien (Manz). 1921.

Dr. Janko Šuman: »Zaštita industrijske svojine« (Trgovinski List. Ljubljana. 1921.).

Dr. Radomir Popović: »La législation yougoslave sur la propriété industrielle«. Étude de la loi du 17. février 1922 sur la protection de la propriété industrielle. Lyon. 1924.

Materialien zum österr. Patentgesetz. Erläuterungen des Patentgesetzes aus den materialien (Einleitende Bemerkungen. Erläuterungen zu den Bestimmungen des Gesetzes).

La propriété industrielle (Bern).

Glasnik uprave za zaštitu industrijske svojine. Godina I. (1921.) do V. (1925.). (Beograd).

Patentblatt-Berlin (od 1877.) i Blatt für Patent-, Muster und Zeichenwesen-Berlin (od 1894.).

32497

S A D R Ź A J.

PRVI DIO.

Općenito.

	Strana
§ 1. Pojam patenta i patentnog prava	3
§ 2. Sadržaj, svrha i trajanje patenta i patentnog prava . . .	23
§ 3. Patentni registar	34
§ 4. Postupak kod podjelivanja patenta	36
§ 5. Vrela patentnog prava	40
1. Općenito	40
2. Pravno uređenje patentnog prava u Hrvatskoj, Sloveniji, Dalmaciji, Bosni i Hercegovini, Srbiji i Crnoj Gori	42
3. Međunarodna zaštita patenta	51
§ 6. Patentne oblasti	54

DRUGI DIO.

Uređenje patentnog prava u Kraljevini Srba, Hrvata i Slovenaca.

§ 7. Vrela patentnog prava	57
§ 8. Pojam patenta	58
§ 9. Sadržaj patentnog prava	63
§ 10. Dopunski, zavisni i tajni patenti	71
§ 11. Postupak kod podjeljivanja patenta	72
§ 12. Patentni registar	79
§ 13. Trajanje i prestanak patenta	85
§ 14. Oспорavanje patenta	89
§ 15. Patentne oblasti	95
§ 16. Tužba na ustanovljenje (izazivačka parnica)	98
§ 17. Povrede patentnog prava	100